

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

Samlinger

til

den fynske Herregaard

Elvedgaards Historie

i Anledning af

Secular-Festen paa samme

den 1 Juli 1845,

ved

Bedel Simonsen.

Tredie Hefte.

Lyksalig den, der i sin Fædrehytte
bortspogte Barndoms trylserige Vaar;
og atter did fra Livets Larm kan flytte,
naar Sorg og Modgang blegne vil hans Haar;
og da som Dbing tryk paa Stav sig stette,
hvor fer paa Kjøp han red i Barndoms Aar.

Odense 1846.

Trykt i M. C. Hempels Officin.

Foreerindring.

Jeg har steds hørt sige, at en Maler i Grunden var Herre over den Plet af Jord, hvorpaa han stod, mens han optog sit Maleri; det vil med andre Ord sige, at han havde Hals og Haand over Forgrunden af sit Maleri og paa samme, uden at indskrænke sig til Virkeligheden, kunde anbringe saavel sin egen Person med Staffeli og Tilbehør, som hvad Andet hans batidige Stemning eller siebliffelige Lune indgav ham, uden derhos flavist at binde sig til, hvad han virkelig udvortes saae, men tvertimod lade dette gjøre Plads for, hvad han indvortes følte. Heller ikke seer jeg nogen Grund, hvorfor en lignende Frihed ikke ogsaa burde indrømmes Skribenten med Hensyn til hans Foreerindringer og Prologer; disse behøve vist ligesaalet flavist at binde sig til det Emne, hans Bog omhandler, men kunne jo gjerne angaae ham selv og udtrykke hans siebliffelige Stemning og Lune; og besaaarsag vilde man efter min Formening være ligesaa uretfærdig mod disse Lunets Fostre og Diebliffets Børn, hvis man gif for strengt i Rette med dem, som man vilde være mod en Kunstner, hvis man lagde altfor stor Vægt paa det Mismodsubtryk, hvormed han ikke sjelden begynder eller ender sit trættende og som oftest upaaafjønnebe eller i det Mindste ham selv utilfredsstillende Arbeide. Ligeledes vilde det ogsaa være en sand Arimelighed at forlange af en Forfatter, at hans Fortæller og Foreerindringer, — selv om hans Emne endogsaa vedblev at være det samme, — ogsaa steds skulde have en og den samme Farve, og at en Fortæller, der var skreven for 1, 2, 3 à 4 Aar siden, netop skulde istemme den samme Tone, som alle foregaaende og alle efterfølgende. Thi Stemning og Lune forandres med de forandrede Omstændigheder fra Aar til Aar, ja endogsaa skundom fra Maaned til Maaned, hvi skulde en og samme Forfatters Fortæller til hans succesfulde udgivne Skrifter ikke ogsaa med Li-

den sidste Farve? Jeg vil saaledes anfere mig selv til et Exempel, hvor let Udfigterne kunne forandre sig, og hvor let ogsaa sig en Forandring kan have Indflydelse paa, hvad man i en og anden Henseende kan have paa Hjerter og vel ogsaa stundom i en eller anden Forerindring for sine Skrifter kan føle Trang til at meddele sine Læsere, der dog i Grunden ere Skribentens eneste Tilhørere og saaledes ogsaa de Eneste, for hvem han kan ytre sine Tanker. Jeg har saaledes ikke sjelden (og maaskee endogsaa altfor ofte) beklaget mig over min Svagelighed, fordi den virkelig af Alt faldt mig meest til Byrde; men i det sidste Aar har mit Helbred, Gud være lovet! (i det Mindste med Hensyn til den mig i saa langsomelig en Tid foruroligende Hoste) i en betydelig Grad forbedret sig, og jeg veed altsaa ikke, hvorfor jeg skulde beklage mig mere derover. Vel sandt, jeg kan endnu ikke taale at kjøre, at færdes og at tumle mig som i mine yngre Dage; men desto stadigere bliver jeg hjemme, og desto mere Tid har jeg saaledes ogsaa til at anvende paa mine Arbejder; hvad der altsaa paa den ene Side er tabt, det er paa den anden Side vundet, og det vilde være en Formastelse imod vor Herre, hvis jeg for Tiden i den Anledning vilde beklage mig. Fremdeles har jeg ogsaa (ret ofte og ret længe, ja! som en af vore Historikere endogsaa nylig udtrykte sig: „i mere end en Menneskealder“) beklaget, at der gjordes saa Lidet for vore historiske Documenters Indsamling og Opbevaring, og at der anvendtes saa Lidet paa vor historiske Topographie og paa vor Personalhistorie; men naar man nu seer hen paa den kongelige Foranstaltning med Hensyn til det historiske Archivs Oprettelse, saa seer jeg dog heller ikke (forudsat at denne Foranstaltning bliver udført i samme Aand, hvori den er given), at man med Grund har Mere i denne Henseende at beklage sig over, men at man tværtimod med Glæde maa erkjende, at der i denne Henseende fra Regjeringens Side ikke alene er gjort Meget for den nationalhistoriske Videnskabs Fremme, men endogsaa Mere, end man i nærværende Dieblik havde grundet Haab om at turde forvente. Den samme frydefulde Udsigt aabner sig ligeledes, naar man henvender sig til vore historiske Selskabers og vore enkelte Historiegrandskævers Virksomhed for at udgive historiske Afstykker eller Chronologiske Uddrag af samme. Det kan ikke tit nok gjentages, at det er en sand Ære for vor Tidssalvers Historiegrandskæver, at de ere vendte tilbage fra det løse Raisonnement over de hidtil bekjendte og tildeels upaalidelige Data og have lært, at der bør lægges fast Grund, før den egentlige Bygning kan opføres, og at ingen fornuftig Bygmester begynder sit

Suses Bygning fra Nygningen af, men fra Fodstykket, da han i modsat Fald kun bygger et Lustcastel, som den mindste Vind blæser over Ende. Alt er saaledes, saa vidt jeg kjenner, i den helbigste og hæderligste Fremgang, og vi ville ikke lægge altfor stor en Vægt paa formeentlige Mangler; nei! vi ville glæde os ved det Gode, vi allerede have, og vente det Gode, der muligviis endnu kunde mangle os, af Fremtidens Haand; thi det sande Gode er i en bestandig og ustandselig Tilvæxt, og det er kun det Onde og det Slette, der kan standses i sin Væxt og forsvinde. Overhovedet kommer der kun saare Lidet ud af at beklage sig over mulige Mangler; det er bedst, at Enhver i sin Kreds arbejder, hvad han kan, for at afhjælpe disse; og hvor han ikke det kan, da med Rolighed overlader Fremtiden at oprette det Manglende.

Dog i hvor meget de forandrede Omstændigheder endogfaa i mange andre Henseender kunne have forandret mine Synspunkter, saa er jeg dog endnu i een Henseende (ligesaa) uroffelig (som Cato med sit Carthago delenda), og det er nemlig den, at vore historiske Documenter ikke blot bør indsamles, men ogsaa (i det Mindste extract- eller registrantviis) udgives og bringes til offentlig Kundskab, og at dernæst den historiske Topographie og Personahistorien i et langt videre Omfang end hidtil bør bearbejdes; og derfor vedbliver jeg endnu som før (den korte Stund jeg har Kraft dertil) at arbejde i dette mit engang valgte Fag, da det er min Overbeviisning, at havde man kun en eneste Egnss Historie ret ad omni parte fuldstændigt bearbejdet, saavel med Hensyn til det Locale som det Personale, saa vilde denne ene Egnss Historie udbrede langt mere Lys over det hele Riges end det svage Skjær, der fra Nationalhistoriens Bearbejdning i det Hele taget kan falde tilbage paa sammes enkelte Dele; thi et ret skarpt og concentreret Lys fra Middepunktet udbreder et langt klarere Skjær til alle Sider, end det paa hele Peripherien forbeelte og derved søllede Lys kan tilbagestraale paa Centrum.

Jeg vedbliver altsaa ikke alene som før med mit Arbejde, men jeg vedbliver endogfaa i den samme Viis, hvori jeg engang har begyndt, nemlig i den annalistiske eller paa de efter Tidssfølgen ordnede Documentextracter grundede Arbejders Maneer, da jeg er overbevist om, at vor, af falske Data, upaalidelige Efterretninger, vrangte Anskuelser, urigtige Forestillinger og skæve Raisonnements tilbeels forvanskede Historie først og fremmest maa reduceres til en paa virkelige, efter Tidssfølgen ordnede Documentextracter grundede Arbejder, forinden den kan bære sine ægte og velsignede

Frugter. Thi Ingen, der vil omplante et Træ, begynder jo med Tøppen og med Blomsterne, men med den magre Rod og den nøgne Stamme; og hvo som stammer sig ved at pleie og at fremelske denne, han vil heller aldrig faae de sande Blomster og de ægte Frugter at see (selv end ikke som Moses paa Soreb i Saabet), men blot for et Dieblif kunne indbilde sig selv og Publikum, at de falske, men med Giltterguld udsmykkede Frugter, han hyder det, ere ægte og gebigne, hvad de dog ingenstinde have været eller nogenstinde kunne blive; thi at more Publikum er en høist forgængelig Fortjeneste, men at lægge Grund til den Undervisning, som Historiens Erfaringslære kan meddele os, er derimod en usforgængelig Ære. Lader os derfor vedblive, saa Mange som vi ere, at arbejde paa denne faste og uroffelige Grundvold (uden hvilken det Hele kun er en strebelig og saldfærdig, om end noksaa pralerisk udsmykket Hütte); thi hvad siger det i Grunden, om vi aldrig opleve at see den Bygning færdig, paa hvis Grundvold vi saa troligt have arbejdet, det Træ blomstre, vi saa troligt have pleiet og opelsket. Bidskabsmandenes Slægt er jo en udebelig Æt: hvor den ene slipper, der tager den anden fat igjen, og hvad Fædrene begyndte, det skulle Børnebørnene engang i Tidens Kybde fuldende. Er det noget Godt, vi have villet, da vil det endogsaa efter vor Død fortsættes og fuldendes; og er det noget Slet, vi have villet, da gid det baade før og efter vor Død maa henveires og forsvinde!

Elvedgaard, den 10 Januar 1846.

Bedel Simonsen.

1730 hedder det om Bogense i Pont. Theatr. Dan. Pag. 169=70, at den maaskee har sit Navn af Valders Broder Bo; at det kun er en ringe Flække og desuagtet har 3 Markeder, nemlig den 22 Juli, 10 Sept. og 22 Oct., og hver Torsdag i Fasten Kræ= og Hestemarkeder; at den ligger paa N. Sletten, som er den ringeste Egn af hele Landet, men som, da den er jevn og sandet, har Rug og Boghvede i Overflod; ogsaa dyrkes hyppigt den saakaldte danske Kommen; ved Bogense selv fabriqveres ogsaa endeel Dynebaar til Udførsel, og der drives derfra nogen Handel paa Norge.

S. A. havde Oberst Hagedorn paa store Hærighedsgaard en Sag til Landsthing med en af sine Bønder i Mahøyerup, som paastod at være Selveier. S. A. den 1 S. efter Midfaste har Fruen Hagedorn et Varn i Skouby Kirke, ligesom den 2den S. efter Paaste.

S. A. kjøbte Greven paa Gyldesteen af Birkedommer (Herredsfoged?) Jacobsen i Bolmerud 1 Huus i Nørreby.

S. A. er Oberstlieutenant Grambov paa Sandagergaard Oberst og bygger omtrent ved denne Tid Hovedfløien i Borgegaarden ibid., som skal have kostet ham 13000 Rdl., ligesom han ogsaa s. A. bortfæster 1 Gaard i Rile paa 4—5—2—1, 1 Ditto i Skamby paa 9—1—3—s og 1 Ditto i Skouby paa 7—s—2—s.

S. A. den 6 S. efter Paaste blev der kastet Jord paa Degnen (i Guldberg og Sandager) Jost Meiers 1 Aar gl' Datter. S. A. Allehelgensdag var Huusholderstien (paa Gylbensteen) v. Westen Philippis Farineris Datter af Bøgelund i Sandager Kirke, og Fadd. vare Ane Bolt, Msr. Søren Thoboe, Jørgen Hollænder o. s. v. S. A. vare der her i Sognene copulerede 2, fødte 6, men døde „24.“

S. A. den 15 Marts blev paa Gilby Kirkegaard en gammel Mand Caspar Klit begravet, som var kommen fra Ringkjøbing og havde lagt sig ind hos sin Svoger, (den forrige) Herredesfoged over Lunde-, Skam-, Odense og Skouby Herreder Sgr. Michel Thomesen, og døde nu æt. 58. S. A. den 28 Septb. blev udi Gilby Kirke nedsat til Hvile sal. Probstens Datter Demoiselle Margrete Hedevig Hviid i sit 19 Aar.

S. A. Dn. Esto mihi blev i Dre Kirke døbt en Mandes Stifbarn af Skostrup, som „hans Kone var med ved sin første sal. Mand,“ og som derfor efter ham blev opkaldt. S. A. ved Paastetid var Oberstlieut. Hagedorn's Frue paa store Harrislesgaard i samme Kirke Forpagteren Rasmus Bernsens Barn paa Dregaard, og Fadd. vare Gregorius Holm, Wilhelm Fahrenhorst, Martinus Holst &c. S. A. Dn. Exaudi var Msr. Lachmands Kone et Barn fra Dre ibid., og s. D. var Forpagterens Datter Ane Dortha paa Dregaard et Barn fra Skostrup ibid. S. A. Dn. 16 p. Tr. var Mad. Lachman atter et Barn fra Dre ibid.

S. A. blev Sognepræsten i Særsløf Hr. Hans Bang Bircheroed gift med Ana Catharina Luja (sfr. Hofm. F. 5 Pag. 90; Bloch 1 Pag. 552; Giesf. 2, 1, 112; 3, 1, 143 og 344 Tab.).

S. A. den 25 Jan. blev Oberstlieutenant Grüners Rudst

paa Margaard i Vigerslef begravet. S. A. den 3 Juni blev Hr. Andersens (o: Sognepræsten Anders Holms) Barn ibid. begravet (men hvilket, siges ikke). S. A. den 11 Juni fød Johan „Brochsnider“ Skrifte ibid. (men hvorfor, siges ikke). S. A. den 12 Aug. og 14 Oct. omtales Børn, som vare døde af Børnepokker. S. A. den 12 Oct. anmeldes Kong Fred. 4des Død. S. A. Dn. 20 p. Tr. blev (Capellanens) Hr. Thomass Søn David Henrich ført til Kirke. Mad. Holm (o: Præstefonen) bar ham, og „Generalindens“ Pige var blandt Fadderne.

S. A. skjenkede (bemeldte „Generalinde,“ nemlig) Fru Metta Margaretha de Dorn, sal. General Dve Vinds Enke og Oberstlieutenant Gustav Grüners Svigermoder til Margaard, 200 Rdl. til de Fattiges Ildbebrændsel i Sønder sø Hospital (Hofm. F. 5 Pag. 312=15). S. A. havde Sognepræsten i Sønder sø Hr. Elias Brinch en Datter i Kirke, som dog s. A. døde.

S. A. afbrændte Wisfenberg Præstegaard (Fuglebig) paa Stuelængden nær, der dog var meget brostfældig og af Eftermanden maatte ombygges (Blod 2 Pag. 345).

1731 den 17 Dec. tog Kirken i Bogen se megen Skade af Uveir, Lorden og Lynild (Atl. 3 Pag. 466; 6 Pag. 623). S. A. den 7 Marts bleve Peder Andersen Kroll fra Nyborg og Jomfru Dorothea Maria Søfrensdatter Baaring i Bogen se Kirke copulerede. S. A. den 4 Juni blev (Capellanens) ærbørdige Hr. Knud Klarschoys Søn Gregers døbt ibid., men døde strax efter. S. A. den 18 Sept. bleve Mr. Niels Nielsen Melhoph, Kjøb- og Handelsmand i Bogen se, og Jomfru Karen Christiansdatter Bogvad i Bogen se Kirke copulerede.

S. A. maa Oberstlieutenant Hagedorn af store Hærpilef=

gaard have kjøbt Neder Mølle (eller en Part i samme) af Ritmester Rosenfranz paa Skousbo; thi Sidstnævnte befaler i dette Aar Mølleren, forsaavidt han tilforn svarede sin Afgift til Frøken Reeling eller Ritmesteren selv af den Part i Møllen, som Ritmesteren den Tid eiede, herefter at svare samme til Hagedorn og at erkjende ham for sin Husbond og Herre. S. A. gjorde Hagedorn (ved den til Nidemand udnævnte Regimentsquarteermester Peder Jensen, som da beboede den Hagedorn tilhørende lille Harriglesgaard) Indførsel hos (sin Stedsøn) Capitain Frederik Lasson paa Tallerup i 36 Gaarde og Steder i Ulbølle, som dog alt forud til Anden vare udlagte; idet han paa Capitainens Vegne havde kjøbt og betalt 1 Bondegaard i Langsted og 2 i Tommerup til Beløb 3608 Rdl., og da Capitainen ikke kunde betale dem, da han som Medarving af Justitsraad Jens Lasson blev søgt af saamange Creditorer, vel havde solgt dem igjen til Beløbet af de fleste Penge, men dog endnu beholdt 631 Rdl. tilgode, hvorfor han nu, som sagt, i Ulbølle lod sig indføre.

S. A. fik Greven paa Gyldesteen Dbittants for 200 Ducater, han (som Lehnspflicht i Anledning af Kongestiftet) i Kongens Kammer havde nedlagt for Grebstabet Gyldesteen.

S. A. den 8 Nov. døde Oberstlieut. Grambovs Frue paa Sandagergaard, Margrethe Cathrine v. Hoppe, født 8 Marts 1681 og altsaa 50 Aar gammel (Giesf. 3 Pag. 388; Ak. 6 Pag. 616), og s. A. bortfæster han 1 Gaard i N. Esterbølle paa 9—1—1½, 1 Huus i Veflinge paa —1—, 1 jordløst Huus i Haarslef, 1 Ditto i Skouby, 1 Gaard i Jullerup paa 7—3—2—, 1 Huus i N. Esterbølle, 1 jordløst nys opbygget Huus i Haarslef, 1 Gaard i Egense paa 7—6—1, 1 under Gaarden liggende, men til Ellby Sogn hørende Mølle mod 10 Tdr. Rugmeels Landgisde, 1 jord-

løst nys opbygget Huus i Gilby og 1 Gaard i Gilby (i Vends=herred) paa 9—1—1—2.

S. A. den 28 Febr. bar Frøken Grete paa Sandagergaard et Barn (hvorfra, siges ikke) i Sandager Kirke. S. A. den 1 Oct. blev en Mand af Smidstrup begravet paa Guldberg Kirkegaard i hans 93 Aar. S. A. den 3 Oct. bleve „Capitain“ Grambow og Frøken Johanne Winds paa Sandagergaard copulerede. S. A. Dn. 26 p. Tr. bar Mademoiselle Munt paa Sandagergaard en Muurmesters Barn fra N. Esterbølle i Sandager Kirke.

S. A. den 3 Paasfedag bar hoibaarne Frøken Margrethe de Windh paa Sandagergaard Sandager=Dvermøllers Barn i Gilby Kirke.

S. A. Dn. Sexages. bar Forpagterens Datter paa Dreagaard et Barn fra Dre i Dre Kirke, og s. A. den 5 Marts brugtes ibid. Forlovere ved en Trolobelse.

S. A. den 7 Mai døbtes (Sognepræsten i Særslæs) ærværdige Hr. Hans Bang Bircherods Datter Else Christiane, og blandt Fadd. var Hr. Anders Holms Madame af Vigerflæs.

S. A. den 25 Febr. bar Mad. Grüner (fra Margaard) Urtegaardsmandens Barn ibid. i Vigerflæs Kirke, hvis Fadd. vare Frøken Lassen paa Harriflæsgaard, Mfr. Niels Henrichsen, Hofmesteren paa Langesø Sgr. Thim, Fogden paa Dallund, Urtegaardsmanden paa Dallund og Harriflæsgaard, Mad. Holm og hendes Søster Jomfr. Bircherod, Mad. Røyser, Mad. Mads Lavesens (o: Nibefogdens), Mad. Brylle og Degnekonen. S. A. den 29 Sept. bar Fruens Pige paa Langesø et Barn fra Rue ibid., og Dn. 23 p. Tr. Fruens Pige paa Margaard et Ditto fra Vigerflæs. S. A. den 7 Novb. stode Junker Holst paa Langesø og Præceptoren ibid.,

Mad. Holm og Søster, Mad. Nøysen og Mad. Peters Fadd. til Degnens Barn, som Margaards Fruerpige var. S. A. den 17 Dec. blev en Fru Lieutenants Barn i Vigerslef Kirke døbt og kaldet Frederica Lovise. Fruens Navn var Elena Verment, og hun havde sit lovlige Beviis, at hendes Mand var i svensk Tjeneste og hed Johan Gorri Willien Granat.

S. A. var Fruen Catgen (Brüggman fra Elved)¹⁾ et Barn i Veflinge Kirke.

1732 blev Hr. Henning Achtonius (f. 1701 i Sjælland af Faderen Christen Henningsen Achtonius, Sognepræst til Ørsted og Daastrup, og Moderen Helene Edinger; depon. 1720 fra Odense Gymnas., 1721 Baccalaureus, 1724 Attestats og prædiker 1729 for Dimis) personel og næste Aar residierende Capellan og tillige Rector i Bogenfse. Han mistede 1740 Rectoratet, resignerede 1773, døde 1789 og var gift med Kirsten Rasmusdatter Hoffmann. Fra ham er uden Tvivl den Beretning, jeg om Bogenfse Skole uden Aarstal (dog kjendelig yngre end 1712) har forefundet, saaledes lydende: „Bogenfse Skole bestaaer af 6 Fag med indrettede „Ramre for en Lærer i de 3 Fag og de andre 3 Fag til „Skole. Den er opbyggt af Borgemeister sal. Hans Sjørgensen og havde i Begyndelsen 1 Rector og 1 Collega; siden „blev Collega=Embedet ophævet, og en Rector betjente Skolen „alene, indtil endelig i Hr. Sebastian Frisef Tid (1693) „Capellaniet og Rectoratet bleve forenede. Beneficia til „Skolen vare i fordums Tid heelt gode af omliggende Sogne

¹⁾ Brüggmann havde 2 Døttre, der hed Catharina; men her maa menes den yngste, nemlig Cathrine Nicoline, der var født 1709 og 1741 blev gift med Capitain Bieth; thi den ældre eller Cathrine Margrethe kaldes 1742, altsaa 1 Aar efterat Søsteren var gift, Fruen Trine.

„i Skov- og Skamby Herreder, baade til Rector og Collega ;
 „men siden der blev indsat Sædedegne (3: faste eller resi=
 „derende Degne i ethvert Sogn), som efter Loven skulde
 „pensere $\frac{1}{6}$ af Kornet til Skolerne, da nyder Rector blot:

„1) 22 Tdr. $1\frac{1}{2}$ Skp. Byg, hvoraf en liden Deel er Di=
 „sciplene tillagt.

„2) 8 β . aarlig af hver Gaard og Huus i Byen.

„3) Accidentser ved Bryllupper, Barnedaab, Liig.

„4) Afseesfor Hans Knudsens Stipendium (see Aug. 1696).

„5) en Rodhauge, giben (1712) af Mag. Claus Bang
 „til den øverste Discipel, hvilken importerer aarlig 10,
 „11 à 12 Mk., alt estersom den kan emploieres til; og

„6) Discantspenge de 4 Høitidsaftener.“

Bemeldte Hr. Henning var ellers (skjøndt muligviis først
 paa hans ældre Dage) bekjendt blandt Almuen for at kunne
 mane. Saaledes var det ham, der ifølge Sagnet manede
 Forvalter Hunderup paa Harriglesgaard i hans Grav i Skov=
 by Kirke. Ogsaa en Mad. Top i Bogense blev den Tid
 „bevogtet“ af den onde Aand, der kun lo ad Hr. Lundager
 (3: Sognepræsten), der skulde fordrive ham; men Hr. Hen=
 ning skrev en Kreds paa en Rude, og der maatte han ud af,
 enten han pøb eller han sang (R.). Denne Mad. Top
 boede paa den Gaard i Bogense, som kaldes Trappen, og
 Andre fortælle, at det var paa hendes Dødsfeng, at hun blev
 bevogtet af den onde Aand i en sort Hunds Signelse, som
 Ingen kunde faae bortjaget; den viste kun Tænder ad Hr.
 Lundager, men Hr. Henning sagde blot et Par Ord, før den
 maatte forsoie sig bort. Det var saaledes vel ogsaa en Følge
 deraf, at man der i Gaarden saa tit har seet en Kareth med
 sorte Heste for kjøre med en Fart ind af Porten, vende i
 Gaarden og ud igjen, ligesaa rask som den var kommen ind

(N.). Forresten veed jeg ikke, om det var den samme Bøgense Præst, hvorom fortælles, at han var saa klog paa at vise igjen, at da han engang mistede en Hoppe, kom den efter 3 Aars Forløb selv tredie tilbage; men derimod saa dum paa Landbæsenet, at Kolsbage Præst engang fik ham til at give sine Svinn Haffelse og at give sin Aolskarl Ordre til at faae gule Urter i Nyggen og graae Urter i Renen af Agren (N.)

S. A. den 7 Mai blev i Bøgense Kirke døbt (Capellansens) ærbørdige Hr. Knud Klarskovs Datter Abel Catharina. S. A. den 26 Mai blev Sgr. Frands Antonison Smidt, „Bildthugger i Ottense,“ i Bøgense Kirke copuleret. S. A. den 6 Juni bleve Jørgen Christensen Fahnø og Ane Christoffersdatter ibid. copulerede; og s. A. den 8 Juni havde Søren Thomesen „Kornmaaler“ en Datter i Kirke ibid.

S. A. i Marts bleve „velærbørdige, hæderlige, fornemme og vellærde“ Mand Hr. Jørgen Paulin, velmeriteret Sognepræst for Klinte og Grinløse Menigheder, og velædle og velbaarne Frøken Anna Elisabeth Hagedorn efter kongl. Bevilling viede paa store Hørrislesgaard. S. A. Dn. 5 p. Tr. bar Frøken Laasen (paa Hørrislesgaard) et Barn i Skouby Kirke.

S. A. købte Greven paa Gyldesteen 2 Gaarde i Rjongsrup By, Gjølsted Sogn.

S. A. Kyndelmisse Dag bleve Jost Degns Tvillinger døbt i Guldberg Kirke, hvoraf Ane Bolt bar det ene og Jomfrumunt paa Sandagergaard det andet. S. A. Palmesøndag bar Mfr. Niels Henrichsens Kone paa Sandagergaard Marcus Jædtbergs Datter (hvorfra, siges ikke) i Sandager Kirke. S. A. den 10 Dec. blev en Kone af N. Esterbølle ibid. begravet, som var 93 Aar gammel. S. A. bleve i begge Sogne fødte 9, copulerede 9, men døde „20.“

S. A. den 27 Juni var det i Gilby og Meilby Kirker og formodentlig overalt i Landet den „3die“ Bededag for Sæden.

S. A. blev Sognepræsten i Brenderup og Dre Hr. Anders Lauridsen Hvids Datter Anc Helene Hvid henrettet paa Odense Hed som Medviber i sin Mands, Sognepræsten i Kjørteminde Hr. Hornemans, Drab, (en lang, men derhos interessant Historie, hvorom man, om jeg mindes ret, finder udførlig Underretning i Hedegaards juridiske Anmærkninger); og fortæller man ved denne Leilighed om hendes Fader, at han var saa stor en Philosoph, at han den Morgen, hun blev henrettet, stod indenfor et Bindue i Odense og spiste sit A-lebrød (hine Dages Thevand), forat see hende føres forbi til Retterstedet. ¹⁾

S. A. fest. circumcis. var Sgr. Niels Mogensens Kone fra Hugget et Barn i Dre Kirke. S. A. Dn. Sexagesima havde en Constabel fra Skostrup et Barn i Kirke ibid. S. D. var Skolemesteren i Dre Eiler Hansens Kone et Barn fra Dre ibid. S. A. Dn. Invocavit var Sgr. Jesper Larsens Datter paa Brandholt et Barn fra Skostrup ibid. S. A. den 22 Marts blev Birkedommer Frederich Lachman i Dre ibid. begravet. S. A. den 22 April blev Forvalteren Sgr. Holstes Barn fra Dregaard ibid. frembaaret af Mfr. Holms Kone, og blandt Fadd. Madame Wederkink (fra Bogense).

¹⁾ Han behøvede virkelig ogsaa denne philosophiske Rolighed saameget mere, som Datterens Forbrydelse ikke var den eneste Familieforg, han havde; thi man fortæller ogsaa, at en Søn af ham spillede en Herregaard bort i Jylland, som var sine 30,000 Rdl. værd; og da han derpaa kom hjem, og Faderen sagde til ham: „Du har baaret Dig net ad, min Søn!“ svarede han ganske ligegyldig: „Aah! Bagatel, Papa!“

S. A. den 11 Dec. bleve i Særlesf trolovede (Capellanen i Bogense) ærbørdig, hæderlig og vellærd Mand Hr. Henning Actonius og dydige og gudfrygtige Mademoiselle Kirsten Rasmusdatter Hoffman.

S. A. og derhos samme Uge og, som det synes, samme Dag, som Mad. Horneman (see supra) og hendes Elster Studenten Mørk bleve henrettede, henrettedes ogsaa Morderne fra store Himmelstrup i Vigerlesf Sogn paa Odense Hed. Den unge Kone der i Gaarden (en Datter fra Kroghøi ved Navn Cathrine), som, da hun af Forældrene blev tvungen til at tage den gamle formuende Mand, der ifølge Sagnet var Skovfoged der paa Stedet, havde ytret, „at de skulde have liden Glæde deraf“; og da hun derhos havde forelsket sig i en ung Karl, som hed Nikolai, forsøgte hun ved hans Hjælp flere Gange at bibringe sin gamle Mand Gift; ¹⁾ men da dette ikke vilde lykkes, leiede hun omsider den kæmpestærke

¹⁾ men da han betids drak sød Melk, naar han mærkede det, saa stæbede det ham intet; og uagtet de gjorde Nar af ham derfor og sagde, at han hellere maatte drikke Ol og Brændeviin, ligesom andre Menneker, end drikke sød Melk, ligesom Kalvene, saa blev han dog stæbste sit Forsæt tro og afsværgede derved Giftens Virkning. Den Myrbedes Navn har jeg forresten intet Sted fundet antegnet; men jeg formoder, at det maa have været (den forhenværende Ribefoged paa Dallund, jfr. 1715 og 16) Jacob Nielsen i Himmelstrup, hvis Kone blev begravet den 12 Jan. 1731, men som derpaa kan have giftet sig med en ung Kone igjen, og som sidste Gang nævnes i Kirkebogen s. A. den 17 Dec. Dog nævnes der ogsaa i Kirkebogen en Ole Andersen i Himmelstrup (men om i store eller lille Himmelstrup, omtales ikke), som den 3 Marts 1732 blev begravet, 42 Aar gammel. En af disse maa det nødvendigvis have været; thi 1733 Dn. Judica boer allerede den Dallunds Tjener Andreas Magnus paa store Himmelstrup og har da et Barn i Vigerlesf Kirke.

Bertshuusmand Jens Tyde fra Odense til at ihjelslaae Manden ¹⁾ i Jule Helligdage med en Kølve, der i Enden var beslaaet med en Hestefo, forat det saaledes kunde have Udseende af, at han var ihjelslaaet af Hestene. Konen fik nu sin Mand til en Aftenstund at ride til Nyds Mølle; og paa Hjemveien passede Jens Tyde ham op, da han kom hjem imod Gaarden, rev ham af Hesten og slog ham ihjel med sin Hestefoestølve; derpaa slæbte de ham hjem og kastede ham i Porten eller i Stalden, hvor Hestene stode bundne. Men deres Misgjerning blev desuagtet opdaget, og begge Mandfolkene saabelsom Konen henrettede paa Odense Hed. Præsten i Skamby, altsaa Hr. Zeuthen (f. 1718 og død 1791), eller maaskee snarere hans Successor Knud Grønvald (thi Kirkefanger Grønvald siger, at det var hans Fader) — fortalte ofte, at han, som Skolediscipel, havde seet deres Henrettelse og sjelden seet to stjønnere Mennesker, end denne Kone og hendes Kjæreste vare, som nu førtes til Retterstedet, hvorhen hun gik med sit smukke udslagte Haar; og idet hun med største Frimodighed sang en Psalme med sin klare og velklingende Stemme, gik denne ranke og deilige Skabning sin rædsomme Død imøde. Ikke mindre tildrog den herfuldste Tyde sig Mængdens Opmærksomhed, idet han med gravitetiske Trin og hilsende til alle Sider marscherede ud til Retterstedet, med Fatning lagde sit Hoved paa Blokken og modtog Dødsbugget af Mester Christians hvasse og sikke Sværd, istedetfor man havde befrygtet, at han skulde have bemærget sig Bøddeløren og med den banet sig Vej gjennem Mængden og frelst sig ved Flugten. Thi engang, mens han sad fængslet, brækkede

¹⁾ Deres Accord var, at hun skulde estergive ham de 7 Rbl., han skyldte hende, imod at han visste hende denne Billighed.

han ikke alene Jernbolten, som fængslede ham selv, itu, men gik ogsaa ind til Studenten Mørk og befriede ogsaa ham fra hans Lænker, tog ham derpaa paa Ryggen og bar ham op til Veierup og lagde ham tilsidst der i en Grøft, hvor han ogsaa blev funden af en Bonde og (ligesom han selv senere) bragt tilbage til Fængslet. Thi Mørk var ikke alene saa afkræftet, at han ikke kunde gaae videre, men man sagde ogsaa, at Samsvittigheden gjorde ham Livet byrdefuldt, og at han ønskede, jo før des hellere, at sige Verden Farvel; hvilket derimod ingenlunde med Hensyn til Præstekonen var Tilfældet, efter Alt hvad man den Tid af hendes Afjærd kunde skjønne (medd. af Kirkesanger Grønvald i Næsb. Broby, jfr. N. T. f. Oldt. 3 Pag. 192, hvor den samme Begivenhed ifølge et andet Sagn paa en noget afvigende Maade fortælles). De skulle forresten være blevne henrettede i Paarup Sogn (hvor Kroghøi ligger, og hvori Konen altsaa var født); og for omtrent 60 Aar siden opgroves paa Kirkegaarden ved bemeldte Kirke et Hoved med et Spigersøm i, som skulde have været Himmelstrup-Konens, hvem Familien havde søgt Tillidsfuldelse til der at begrave. Men paa Himmelstrup selv stod endnu for 70 Aar siden det Bord, hvorpaa den gamle Skovfoged havde ligget Ligg, og samme var ganske fuldt af Blodpletter, som hverken kunde lade sig sture eller høyle af; ogsaa skal der findes en meget sørgelig Bise, som omhandler dette berøgtede Mord (medd. af Hr. Cand. L. Boesen paa Rønemosse); ligesom det ogsaa er naturligt, at det fra den Dag af spøger stærkt der i Gaarden. Man maa stedse lukke Porten i lys Aften, Hunden gjør en stærk Allarm om Natten, og snart seer man en sort Hund og snart en Ridende fare hen over Hagen og Marken.

S. A. den 28 Mai blev (Capellanens) Hr. Thomas Roy-

fers liden Søn i Vigerslef begravet. S. A. Dn. 18 p. Tr. 3: 12 Octb. blev (den samme) Hr. Thomass Datter Else Christines Daab ibid. confirmeret, og blandt Fadd. Mfr. Hvid og Mfr. Fabritius. S. A. den 13 Dec. stod Meiersken paa Langesø aabenbare Skrifte ibid. og udlagde Junkerens Tjener Jacob Didico til Barnefader.

S. A. havde Sognepræsten i Sønderlø Hr. Elias Brinch en Datter i Kirke.

1733 døde den residerende Capellan og Rector Hr. Knud Klarschov i Bogenlø (see 1700), og ham succederede hidtilværende personel Capellan (see 1732) Hr. Henning Achtonius. S. A. Kjenkede Mathias Borring et Legat paa 40 Rdl. til Byens Fattige (Hofm. F. 5 Pag. 309). S. A. d. 22 Mai blev Latine = Skolemester (3: Rector ¹) Mfr. Jacob Møllers Datter Christence Henricha døbt i Bogenlø Kirke, og ærbærdige Hr. Henning Antonisens (Læs: Achton 3: den nye residerende Capellans) Hustru var Fadder.

S. A. omtrent (i det Mindste efter 1731 og før 1755 ²) lod Oberst Hagedorn paa Harriglesgaard det saakaldte lille Harriglesgaard afbryde og til Bogenlø udflytte, hvor denne nye Bogenløgaard først blev beboet af hans Stedson (Major Jens Læsson, som † 1759, eller dennes Søn) Oberst Stige Læsson. ³) Mogle sige, at den blev flyttet ind til Bogenlø, aldeles som den tilforn i Harrigles stod; Andre derimod (Kjændt neppe rigtigt), at det blot var den store Steentrappe,

¹) Det vil sige Vice-Rector eller Hører; thi den virkelige Rector var den residerende Capellan og altsaa enten Hr. Klarschov eller Hr. Achtonius.

²) Dog synes den endnu 1738 at have staaet (see infra).

³) Det vil sige Stig Lensberg Læsson, som dog først var født 1756.

der blev flyttet hertil, og at Gaarden i Bogenſe derved fik det Navn, den endnu bærer, nemlig „Trappen.“ Forreſten blev denne Gaard ſenere ſolgt til nutværende Eier for 1000 Rdl. og af ham formodentlig ombyggt omtrent paa ſamme Tid, ſom N. Rasmuſſen bygte Lundegaard ved Elved (altsaa omtrent 1799); thi han købte Udſtilligt af Udhuſene til Hjælp ved Lundegaards Bygning. S. A. havde Oberſten paa Harrigſlegaard ogſaa en Sag til Høieſteret med ſin Bonde i Nahoierup (ſee 1730), ſom paastod at være Selv-eier; en Ret, der dog blot med Henſyn til Bygningen blev ham tilkjænt. S. A. begyndte han ogſaa den ſameſe Proceſſ mod Haarflef Præſt og Herredets Provſt Hr. Anders Hvid, ſom i Aug. 3, 1, 167 ſq. udførligt er beſtrevet; idet han beſtyldte ham for at have ſtaaet en af hans Stude og bragte ham ogſaa derved tilſidſt fra Kjortel og Kald.

S. A. den 3 S. efter hell. 3 Kong. bar Frøken Laſſen (paa Harrigſlegaard) et Barn i Skouby Kirke; ſ. A. Dn. Tr. Ditto Ditto, og var da Frederich „Laqvei“ paa ſtore Harrigſlegaard blandt Fadderne.

S. A. bortſæſtede Sandagergaards Eier Oberſtlieut. Grambow 1 Gaard i Koſterſlef paa 8—6—1—2 og Wædelegaarden i Veſlinge Sogn paa 6—5—— og Skft. 1—1—2—2. Dernæſt ſ. A., efterat være bleven Brigadeer og Chef for Cadetterne, en Gaard i Skouby paa 7——2——. S. A. ſaavelſom følgende var Niels Henriksen baade Forpagter og Fuldmægtig paa Sandagergaard.

S. A. den 4 S. efter Paafte bar Ane Volt et Barn (hvorfra, ſiges ikke, men formodentlig i Sandager Kirke, da det i dette Sogns Kirkebog anmeldes). S. A. den 8 Juli bleve Præbjørn Langſted af Odense og Anne Cathrine Blangſted af Sandagergaard ibid. copulerede.

S. A. Dn. Trinit. blev en Studenter ved Navn Bendix Arnfsen Rbye (eller Rbyn), tjenende i Østrup Præstegaard, udlagt til Barnefader i Dre Kirke til et nægte Barn fra Piset. S. A. Dn. 11 p. Tr. bar Jep Bases Kone i Bogense et Barn fra Ørbøl i samme Kirke.

S. A. begyndte, som sagt, den fameuse Studeproces mod Sognepræsten i Haarslef og Herredsprovsten i Skoubyherred Hr. Anders Hvid (see supra under Hæriflesgaard).

S. A. Dn. Reminiscere bar Fruerpigen paa Margaard et Barn fra Tverstov i Vigerslef Kirke. S. A. Dn. Lætare bar Niels Henriksens Kærester paa Sandagergaard „Mester“ Peiters (=: Gartnerens) Barn i samme Kirke, og Fadd. vare Præste- og Degnekonen, Barbara Dorscheus, Ane Margrethe Wandel, Msr. Mosegaard ic. S. A. Dn. Judica havde Andreas Magnus (forhenværende Tjener og Skytte paa Dallund) fra store Himelstrup et Barn i samme Kirke, som sal. Oberst Fineds Datter Frøken Fined (fra Dallund) bar, og hvis Fadd. vare Hofmester Msr. Simonsen, Msr. Gundorff og Msr. Lindholm (formodentl. Alle fra Dallund).

S. A. havde Sognepræsten i Sønderfö Hr. Elias Brinch atter en Datter i Kirke.

1734 den 11 Mai bleve Msr. Sofren Christiansen Holst, „kongl. Maj^s Oberkornmaaler,“ og Jomfru Elisabeth Dorothea Catharina Tenneris i Bogense Kirke copulerede.

S. A. Dn. 12 p. Tr. bar Frøken Lassen (fra Hæriflesgaard) et Barn i Skouby Kirke. S. A. Dn. 15 p. Tr. blev Ratmandens Barn i Hærifles baaret til Daabs ibid. af Fruerpigen Mademoiselle (Virgitte) paa store Hæriflesgaard, og Ladefogden, Urtegaardsmanden og „Staldmester“ Mourig ibid. vare Faddere. S. A. Dn. 17 p. Tr. blev Laqveien paa store Hæriflesgaard, Mous. Friderich Golda-

bel, i Skouby Kirke copuleret. Forresten findes der her i Sognet, nemlig i Jære Hansens Gaard i Tofte, en sjelden gammel Kiste, der udmærker sig ved sit meget og derhos smukke Billedhuggerarbejde, som i 4 Afdelinger forestiller Tobias's Historie; og da den saaledes vist er meget gammel, saa antyder Aarstallet 1734, som staaer derpaa, formodentlig blot Aaret, da den blev malet.

S. A. bortfæster Oberstl. Grambow paa Sandagergaard 1 Gaard i Kosterfles paa 6—2—1 og 1 Boelsted i N. Esterbølle paa 1—2—1.

S. A. den 3 S. efter hell. 3 Kong. bar Præstekonen i Særlesf Jost Degns Datter i Guldberg Kirke, hvis Fadd. vare Herman Melhøph, Anders Cheldorf, Otttho Funch, Anne Marie Klarschov og Dorthie Meier. S. A. og D. bar Mathias „Gartners“ Kone et Barn fra N. Esterbølle i Sandager Kirke. S. A. 3die Pintsedag fød „Bustekonen“ (formodentlig en Kone, hvis Mand bar Tilnavn af Bust) Fadd. til et Barn af N. Esterbølle ibid. S. A. den 14 Juli blev Mfr. Niels Henrichsens Hustru paa Sandagergaard (Constance Volt) begravet i Choret af Sandager Kirke midt for Alteret i sit 49 Aar (jfr. 1745).

S. A. den 6 S. efter Paaske stode et Par Egtesfolk af Lunde aabenbare Skrifte i Silby Kirke, for deres Barn fandtes dødt hos dem.

S. A. Dn. 3 adv. blev Forpagteren paa Dregdaard Sgr. Hans Goldbechs Barn baaret i Dre Kirke af Forvalterens Kjæreste Mad. Holst paa Dregaard, og Fadd. vare Forvalterens Skolemester Mfr. Jørgen Pougdahl, Forpagterens Kones Broder Mfr. Thoubø og Sgr. Nasmus Holstes Kone fra Hølse.

S. A. begyndte de blandt Almuen saa forhadte Brænde-

viinsinquisitioner omkring paa Landet. Forordn. af 1689 forbød vel allerede Bønderne al Brændeviinsbrænden (Mandix Landv. N. 1 Pag. 40); men det var dog formodentlig først Forordn. af 1734, der, i Anledning af, at der næsten var Brændeviinsbrænden og Kro i hver en By, tillod Kjøbstædfolkene at anstille Inquisition derom paa Landet (l. c. Pag. 36). Disse Inquisitioner gave Anledning til, at Bønderne snart modsatte sig samme ved List og snart med Magt. Som Ex. paa det Forstnævnte kan saaledes fra Haarslef Sogn meddeles et Par Prøver: Saaledes fortælles der nemlig, at i en Gaard i Haarslef var Brændeviinstøiet i fuld Gang, da Beboerne af nogle gode Venner fra Gamby bleve underrettede om, at Inquisitionerne vare ankomne der og vilde derfra til Haarslef; de kom da strax Boghvedesaaer paa Mæskelkarret forat holde Dampen nede, toge Jlden bort og lagde noget Hø eller Foder med Æg i, som en Hønserede, i Kjedelshullet; og da nu Betsjenterne kom i Bryggerfæt og saae Hønsereiden i Kjedelshullet, opgave de al videre Søgen som forgjebes. Ved en lignende Leilighed havde Ronen i store Padesø skjult sit Brændeviinstøi; og da nu Betsjenterne kom, kjendte hun den ene af dem og vidste, at han engang havde stjaalet et Stykke Flest. Da de nu kom paa Loftet, og han begyndte at søge i den store Maltbønge, hvor Brændeviinstøiet virkelig laa skjult, raabte hun til ham: „Der er Flest! see til, at J ikke smører Eder paa Flestet!“ hvorover Betsjenten, som nok forstod hendes Finte, blev yderst skamfuld, opgav al videre Søgen og søgte kun, jo før des hellere, at komme derfra. Sædvanligviis gif det imidlertid ikke saa fredeligt af: Bønderne rottede sig formelig sammen, Sagen blev til et fælleds Anliggende, og Enhver tog Parti for det Hele. Saa snart Nygtet udsprede sig, at Brændeviinsinquisitionerne kom

fjørende, saa bleve der ikke blot udsendte Stafetter til alle Sider forat adbaare Naboerne; men de haandfaste Karle lagde sig ogsaa i Baghold bag Grofter og Gjerder, og det Sædbanligste var, at Inqvistorerne vendte tilbage med gjennempryggede Nygstykker og mørbankede Lemmer.

S. A. var den Harriplefsgaardske Studeproces mod Sognepræsten i Haarslef Hr. Provst Anders Hvid i fuld Gang for Skouby Herredsting, Gylbensteens Birkething og en til den Ende nedsat Commission (Aug. 3, 1, 168). S. A. Skjærtorsdag var Fruens Pige paa Harriplefsgaard et Barn fra Labølle i Haarslef Kirke.

S. A. Dn. 1 p. Epiph. blev Msr. Bremers Barns Daab i Vigerlef Kirke confirmeret; Præstefonen var det, og Fadd. vare Lieut. Halsi, Lieut. Pallidan, Msr. Broholm, Hans Rosendal, „Generalindens“ Pige samt Fruens og Frøknernes Pige. S. A. den 10 Febr. stod Hans Hansen, som var i Skovfogedhuset, aabenbare Skrifte ibid., fordi han skulde have loffet en Pige, der tjente Demant i Morudgaarde; men det er „Løgn.“ S. A. Dn. Septuages. var Præstefonen et Barn fra Tverstov ibid., hvis Faddere vare Msr. Broholm, Jomfr. Bircherod, Mad. Frydendal, Mad. Neufé, Mademois. Rees, Anna Cathrine Juul og Ane Margrethe Vandel. S. A. Dn. Cantate 3: 23 Mai blev ibid. udlagt til Barnefader Niels Lund, som tjente en fremmed Baronesse, der nogen Tid logerede paa Margaard. S. A. den 7 Juni blev Jacob Diderich Due, Underskriværker ved vort danske Artilleri, her i Kirken copuleret. S. A. Dn. 5 p. Tr. var Fruens Pige paa Margaard et Barn ibid., og (Degnens Datter) Anna Cathrine Juul var Fadder. S. A. Dn. 7 p. Tr. var (Sognepræstens) Hr. Andersis Kjæreste i Brendrup et Barn fra Everupgaard ibid.; Præstefonen gif hos, og

Fadderne vare Mfr. Søren Lund paa Dangsbo, Nørager i Odense og Mfr. Rjør paa Margaard. S. A. den 24 Sept. bleve Mfr. Hjerre Broholm og Mette Cathrine Scheel ibid. copulerede. S. A. den 19 Octob. blev (Capellanens) Hr. Thomasis dødsfødte Barn begravet. S. A. Dn. 21 p. Tr. bar Fruens Pige paa Lange sø et Barn fra Amager ibid. S. A. Dn. 3 adv. bar sal. Oberst Fineds Søster (fra Dallund) Andreas (Magni) Barn paa store Himmelstrup, og hans (o: Fineds) Datter gif hos. S. A. døde den forrige Capellan i Vigerslev Jens Bierings Enke Ane Laugesdatter Grendsteen som Gjordemoder i Odense (Aug. 3, 1, 128).

S. A. har Oberst Brüggman paa Elved Proces med Obersten paa Lange sø (see supra).

1735 leverede Jacob Birkerød sine Supplémenter til Pont. Theatrum Daniæ, hvori han dog blot med Hensyn til Bogen se meddeler en høist ufuldstændig Liste over bemeldte Byes Præster og Rectorer. S. A. den 23 Jan. var „Ober-Kornmaaler“ Sgr. Søren Holst Fadder til en Skræders Barn i Bogen se Kirke. S. A. den 20 Febr. blev „Plantens“ (o: Gartneren?) Moses Qvartlichs Datter christnet ibid. S. A. den 18 Mai blev Just Lauridsen, „Poststrider mellem Alsens og Nyborg,“ i Bogen se Kirke copuleret.

S. A. vilde Greven paa Gylbensteen anmasse sig at kalde Degn til Skouby Kirke, som dens Patron eller Kirkeeier; men Rettigheden dertil blev Bispen tilkjendt, fordi den var Anner til Bogen se Kirke, og Kongen havde jus vocandi til alle Kjøbstædkirker (Fogt. 4, 1 Pag. 296-97). S. A. 3 Paasfedag bar Frøken Lassen (fra Harrisplegsaard) Skyttens Barn i Skouby Kirke, og Urtegaardsmand, Ladefoged og Lærster vare Faddere. S. A. Dn. 1 p. Tr. bar Frøken Lassen ligeledes Overmøllerens Barn ibid., og Erik „Laqvei“

samt Ladefogden og Smedkeren paa Gaarden vare Faddere.

S. A. kjøbte Greven paa Gyldesteen 2 Gaarde og nogle Huse i Særlesf.

S. A. er Grambow paa Sandagergaard Generalmajor og bortfæster som saadan 1 Gaard i Silby paa 8—6—1—2, 1 Ditto i Kosterlesf (Bondeeiendom paa Bygning) paa 14—5—2—1 (for 50 Rdl. i Fæste).

S. A. den 20 Aug. blev kastet Jord paa en Kone fra N. Esterbølle i Sandager Sogn, som havde ligget ved Sengen i 11 Aar. S. A. den 6 Sept. blev Jens Brandt paa Sandagergaard copuleret (med hvem, siges ikke). S. A. den 28 Dec. blev (Forvalteren) Mfr. Niels Henriksen (hvis første Kone døde 1734) paa Sandagergaard, hans Søn holdt frem i Sandager Kirke af Mad. Falsen paa Sobø, og Fadd. vare Capitain Tomerup, Jens Dreier, Hr. Anders Holm, Mfr. Gregers Holm, Søren Thoboe, Herman Melhop og Jens Brandt.

S. A. Dn. 3 adv. holdt Demoiselle Johanne Hvid en Underofficers Barn i Silby Kirke over Daaben, og Demoiselle Johanne Amalie Petersdatter Bast, som tjener Capitain Flugs Frue paa Ugerslesgaard, gif hos.

S. A. Dn. 21 p. Tr. bar (Forvalteren paa Dregaard) Mfr. Holstes Kjæreste Møllers Barn fra Skovmøllen i Dre Kirke, og blandt Fadd. vare Mfr. Thoboe og 2 Jomfruer fra Gyldesteen.

S. A. 2den Pintsedag bar Frøkenens Pige fra „Elvid“ et Barn fra Bierne i Haarslesf Kirke, og s. A. føres den berlygte Studeproces mod Sognets Sognepræst og Herredets Provst Hr. Anders Hvid for en i den Anledning nedsat Commission.

S. A. den 26 Juli blev i Særlesf begravet (Præsteenten)

den (allerede 1729 afdøde Sognepræst og) Provst sal. Hr. Christian Bircherods Kjæreste Else Catharina Bang.

S. A. Dn. Rogate bleve i Vigerslef begravne en Mand fra Vigerslef By og en Mand af Morudgaard, som begge hver for sig vare 93 Aar gamle. S. A. Dn. 24 p. Tr. blev i Vigerslef Kirke baaren (Capellanens) Hr. Thomas Reuzers Søn Ove Guldberg af Generalindens Pige Barbara Dorfsheus, og blandt Fadd. Mfr. Mosegaard, Mfr. Kjær, Fabritius o.s.v.

S. A. døde Oberst Brügman paa Elved, hvorom det i Vestlinge Kirkebog hedder: „Den 13 Juni 1735 blev sal. Oberst Brychman til Elvid nedsat i Særslaf Kirkes Begravelse“; men i Særslaf Kirkebog omtales det aldeles ikke.

S. A. havde Sognepræsten Hr. Elias Brinch i Sønderfø atter en Datter i Kirke.

S. A. beretter Jacob Bircherod, at der ved Bissenberg skal findes en Kilde, som kaldes Vitis eller Vejvis Kilde, af hvilken Indvaanerne vide at domme, naar det bliver Regn; thi mod den Tid ryger den, hvilket de kalde, at den „heber sin Dvn“; og Spaadommen slaaer derhos aldrig fejl.

1736 skentede Eleonore sal. Hartvigs i Skouby (nemlig Johan Hartvigs, som s. A. der var Skoleholder) alt sit Efterladenskab (som beløb sig til 218 Rdl. 4 Mk. 10 S.) til et Orgelværks Anskaffelse for Bogense Kirke (Hovm. F. 5 Pag. 303 sq.).

S. A. bortkæster Generalmajor Grambow paa Sandagergaard et jordløst Huus i Haarslef (for 4 Rdl. i Fæste).

S. A. blev Hr. Herman Melhof personel Capellan hos Sognepræsten i Guldberg og Sandager. Han var født den 9 Febr. 1707 eller 1709 i Bogense af Faderen Peder Madsen, Kjøbmand, og Moderen Marie Madsdatter Volt; depo-

nerede 1726 fra Odense Skole, tog Ex. philos. 1727, Attestats 1729; blev først, som sagt, Capellan i Guldberg og Sandager, men senere (nemlig 1739) Sognepræst i Haarslef, hvor han døde 1749. Han var gift 1) med Cathrine Bieslandt; 2) med Karen Andersdatter Hyllerup (Andre siges: Kjøbmand Lauris Hyllerups Enke af Odense), der siden, som Enke, 1764 den 28 Marts giftede sig med Hr. Ude Høst, Præst i Skeby og Provst i Lundehæred. S. A. den 7 Marts vare M^{rs}. Henrichsen, M^{rs}. Fahrenhorst, Anna Bolt og Maria Klarschov Faddere til Jost Degns Datter, som Præstefønen holdt til Daabs i Guldberg Kirke. S. A. Dn. 11 p. Tr. blev Andreas Pedersen i Sandager begravet, som var i Generalmajor Grambovs Tjeneste (paa Sandagergaard), 30 Aar gammel. S. A. den 24 Oct. bleve (Sognepræsten) Hr. Hans Hvid af Ellby og Jomfr. Anna Bolt copulerede paa Gyldensteen. S. A. den 19 Dec. blev M^{rs}. Henrichsens dødfødte Datter jordet i Sandager „Kirke“ nedenfor „Chorsdøren“ (altsaa var der endnu den Tid Chorsdør i Kirken). S. A. 3 Juledag blev M^{rs}. Henrichsens Tvillingdatter baaren ibid. af Mad. Holm i Korup, og Fadderne vare Mad. Brant, M^{rs}. Gregers Holm, M^{rs}. Fahrenhorst, Søren Thoboe og Dorothea Bolt.

S. A. Dn. 6 p. Tr. stod Smedens Kone i Meilby aabnbare Skrifte for hendes Barn, „der døde uden noget Bidne.“

S. A. Dn. Rogate bar Sgr. Niels Mogensens Datter i Hugget Lars Skyttes Barn af Dre i Dre Kirke, og Dn. 19 p. Tr. bar Sgr. Rasmus Holstes Kærester et Barn fra Dre ibid.

S. A. faldt uden Tvivl Commissionens Dom i Studeprocesen mod Sognepræsten Hr. Anders Hvid i Haarslef, den han dog strax til Høiesteret appellerede. S. A. Dn. 6 p. Tr.

bar en Pige fra „Elbid“ et uægte Barn af Lappensie i Haarslef Kirke, og s. A. den 26 Nov. blev hæderlig og vellærde Mand Tobias Frederichsen i Haarslef begravet i sit 57 Aar, efterat have været Degn her paa Stedet i 30 Aar (altsaa siden 1706).

S. A. døde Oberst Grüners Frue Margrethe Due paa Margaard (Atl. 6 Pag. 621).

S. A. den 11 Jan. blev (Sognepræstens) Hr. Anders Holms Datter Else Catharines Daab i Vigerslef Kirke confirmeret. Mad. Holm i Bogense bar hende, og Fadd. vare Hr. Hans Bircheroed i Særlef, Hr. Niels Henrichsen paa Sandagergaard, Mfr. Holm i Bogense ic. S. A. den 18 April blev Oberst Grüners Frues Tiig bortført og hensat i Sønderfö Kirke (i hvis Kirkebog det dog aldeles ikke omtales). S. A. den 22 April bar Mademoisellen paa Billesbölle Jørgen Skyttes Søn af Lverskov i Vigerslef Kirke, og Mfr. Mosegaard og Mad. Peiters ic. vare Faddere. S. A. Dn. 7 p. Tr. blev (Gartnerens) Mester Peiters Datters Daab ibid. confirmeret. Hun blev baaren af Mad. Bryde fra Odense, og Fadd. vare Mfr. Sæd, Mfr. Kjær og Urtegaardsmændene paa Langesö og store Harriglesgaard, Præstens og Degnens Koner samt Anne Cathrine Juul.

1737 byggede Greben paa Gyldesteen de 2 Sideslöie paa Gyldesteens Borgegaard, og af s. A. har man en Fordebog over Grebslæbets daværende Tilliggelser.

S. A. bortfæstede Generalmajor Grambov paa Sandagergaard Gremerslykke i Inslef Sogn paa 7—1—3— og Skf. ——3— (for 165 Rdl. i Fæste) samt 1 Gaard i Skamby paa 9—1—3— (for 66 Rdl. i Fæste).

S. A. den 6 Febr. bleve Cornelius Smidt, Degn i Haarslef, og Anne Sophie Jensdatter i Sandager Kirke copule-

rede. S. A. Dn. 5 p. Epiph. bar Mfr. Henrichsens Hu= stru paa Sandagergaard Møllerens Barn i Sandager Mølle, og den 4 April blev der kastet Jord paa (bemeldte) Mfr. Henrichsens Søn.

S. A. hell. 3 Kong. Dag bar Præstens Kjæreste (i Gilby) et Barn af samme By. S. A. 2 S. i Faste bar Sgr. Fahrenhorstes Kjæreste paa „Enggaard“ Sandager Overmøllers Barn i Gilby Kirke. S. A. Dn. 11 p. Tr. holdt „Gartneren“ paa „Gyldensteen“ Mfr. Røyers Kjæreste et Barn fra Kile over Daaben ibid. S. A. den 30 Oct. blev min (o: Degnen i Gilbyes) ærbærdige Præst Hr. Hans Hviid hans Søn for Herren offentligt i Gilby Kirke fremstillet, som var født den 19 Sept. og den 20 hjemmedøbt af Faderen selv og kaldet Erich Arensbach; nu frembaaren af Barnets Farmoroder Mad. Hvid i Gilby, og dets Faddere vare Barnets Morbroder Hr. Herman Melhof i Raalshave, Mad. Klarschov ibid., Sgr. Forvalter Niels Henrichsen samt dydige Kjæreste paa Sandagergaard og Forvalter Gregorius Holm paa Gyldensteen.

S. A. den 27 Febr. blev i Dre Kirke Forpagter Sgr. Goldbeks Barn frembaaret af Sgr. Jesper Larsens Kjæreste paa Brandholt, og Fadd. vare Mfr. Bolbt og Kjæreste og Mfr. Thouboe og Kjæreste. S. A. Dn. 5 p. Tr. bar Præsten Hr. Bircherods Pige i Særsløf et Barn fra Skaastrup ibid., og s. A. Dn. 1 adv. blev Sgr. Lars Volth's Barn af Holse baaret ibid. af hans Kjærestes Moder paa Brandholt, og Fadd. vare Sgr. Hans Goldbek og Mfr. Ernst Helm samt Forpagter Goldbeks Kjæreste paa Dregaard.

S. A. den 30 Marts fik Sognepræsten i Haarsløf Hr. Anders Hvid sin Hviesterets Dom i den ulykkelige Studeproces og blev derpaa endvidere sat under Generalfiskalens Til=

tale (Aug. 3, 1, 169). S. A. den 25 Febr. blev Degnen i Haarlesf Tobias Frederiksens Enke i hendes 59 Aar begravet. S. A. den 22 Juni blev Tjenerens Barn paa „Elved“, som boer i Farsbølle, i Haarlesf Kirke døbt og (efter sit Herstabs 2 Sønner) kaldet Waldemar Nicolaus.

S. A. var Sgr. Holst Birkedommer (paa Grevfabet Gyldesteen) og boede paa Maderupgaard i Særlesf Sogn.

S. A. Dn. 2 p. Epiph. bar Frøkenpigen (paa Langesø) et Barn fra Togerød i Vigerslesf Kirke, ligesom 2 Paastedag et Ditto fra Ditto, Dn. Cantate et fra Steisbuus og Dn. 2 p. Tr. et fra lilleBallen. S. A. den 17 Juli blev ibid. et uægte Barn fra Fastrup døbt; men Pigen vidste ikke at gjøre Rede for, hvem Barnefaderen var. S. A. Dn. 19 p. Tr. bar Frøkenpigen paa Margaard et Barn ibid. fra Rue. S. A. Dn. 1 adv. blev Jørgen Skyttes Barn baaret ibid. af Huusholderessen paa Margaard, og blandt Fædd. vare Mir. Schebye, Mad. Frydendahl, den nærværende og den forhenværende Frøkenpige paa Margaard.

S. A. blev der ved Elvedgaard opbyggt en Vandmølle.

1738 kongl. Rescript, at da Brandvæsensforordningen af 1737 finder Banstæligheder i sin Udførelse, helst i Bogenfse, hvis Indvaanere kun ere faa og uformuende, samt Husene mestendeels smaa, saa gives der 2 Aars Tid til Straatagenes Affkaffelse, men over Køller og Bagerovne strax; ligeledes forkaanes Borgerne for den store Sprøites Anskaffelse, imod at de kjøbe sig en middelmaadig (Fogt. 4, 1, 155). S. A. Rescript, at da 3 Kjøbmænd i Bogenfse havde begjert forbudet, at ingen Haandværksmand maa drive Negoce, saa forbydes det alle Haandværksborgerne i Bogenfse at drive Kjøbmandskab eller Krohold (ibid. Pag. 615).

S. A. den 11 Juni blev der i Sandager Kirke kastet Jord

paa Mfr. Henrichsens Barn, som blev lagt „i Kirken.“ S. A. den 5 Aug. bleve Jacob Faaborg af Sandagergaard og Anne Hansdatter ibid. copulerede.

S. A. 2 Pintsedag bar Præstens Kjæreste (i Gilby) velagte og kunsterfarne Mfr. Christian Noyers, Gartner paa Gyldesteen, men boende i Gilby, hans Søn. S. A. Dn. 1 p. Tr. holdt Præstens Kjæreste Degnens Barn i Gilby over Daaben, og dets Møster Demoiselle Barbara Dorschæus fra Margaard gif hos. S. A. Mariæ Besøgelsesdag blev Underofficer Johan Hundholt Oberlings Søn ibid. frembaaren af Herredesfogden Sgr. Niels Jacobsens Kjæreste, og Fadd. vare Birke-skriver af Særles Mfr. Bircherød, Præceptor hos Forpagteren paa Gyldesteen Mfr. Gram, Præceptor paa Sandagergaard Mfr. Faaborg og Mad. Bruun paa lille Harriplegaard (som altsaa stod endnu, see 1733).

S. A. Dn. Rogate blev et af Forpagter Goldbeks Børn paa Dreagaard begravet, som døde af Smaakopper, og Dn. Exaudi et Ditto, som døde af Ditto. S. A. den 30 April bar Degnen Peiters Rone i Bisles Forpagter Hans Goldbeks Barn i Dre Kirke, og Lars Bolt og Kjæreste vare Faddere.

S. A. Dn. 25 p. Tr. bar Fruerpigen Ollegaard paa „Elsvid“ et Barn fra lille Label i Haarslef Kirke.

S. A. Dn. Judica vare Fruerpigen og Frøkenpigen paa Langevej 2 Tvillingssønner fra Nykjøbing i Bigerslef Kirke. S. A. Dn. Exaudi 3: 18 Mai blev (Capellanens) Hr. Thomas Noyers Søn David Henrichs Daab ibid. confirmeret. Mad. Holm bar ham, og blandt Fadderne vare hendes Søster Jomfru Bircherød, Mad. Frydenbal og Degnekonen; men den 28 Mai blev bemeldte Barn allerede begravet. S. A. Dn. 9 p. Tr. blev et Barn fra Nuc ibid. dødt.

Fadderne vare, foruden det Sædvanlige, næsten alle Rue Køner, fordi de offrede med Kirkegangskonen og Barnet tillige „hver 1 Skilling.“ S. A. Dn. 15 p. Tr. bar Fruens Pige paa Langesø Skyttens Barn ibid., og s. D. bar Frokensens Pige Mademoiselle Møller et Barn fra Steishuset ibid. S. A. Dn. 1 adv. bar Fruens Pige Mademoiselle Lindegaard et Barn fra Dymose ibid.

S. A. bærer Frosen Giese (Brüggman fra Elved) ¹⁾ et Barn i Vestlinge Kirke, og Capitainen (s: hendes Broder) stod Fadder.

1739 findes ingen Inscriptioner fra Bogense Kirke i *Marmora danica*. S. A. den 19 Juli bar Johanne Jørgensdatter „Ambos“ Ditlef Felbereders Datter i Bogense Kirke. S. A. den 6 Aug. blev Hr. Tolder (Peder) Bøgvads Datter Mette Marie døbt ibid. Mad. Jørgensen (Sgr. Jens Jørgensens Hustru) bar hende; Mad. (Jørgen Madsen) Rassenbergs stod hos, og Fadd. vare Sgr. Jens Brandt, Sgr. Niels Melhoph og Sgr. Jesper Fahnøe. S. A. den 5 Oct. bar Mad. Henrichsen (Sgr. Niels Henrichsens Hustru) fra Sandagergaard Sgr. Jens Brandtes Søn i Bogense. S. A. den 11 Dec. bar Jomfru Euphrosyne Lundager Henrich Jørgensen Melhophs Datter ibid., og Jomfru Ingeborg Lange gif hos. S. A. den 20 Dec. bar Jomfr. Maren Weberkiint et Barn ibid., og Jomfr. Inger Lundager gif hos.

S. A. bortkæster Generalmajor Grambow paa Sandagergaard en Gaard i Rile paa 5—5—1— (mod 66 Rdl. i

¹⁾ nemlig Gesilla Maria, f. 1706, forekommer paa Elved som Frosen 1738, 41 og 44 og døde ugift 1747.

Fæste) og en Ditto i Røsterslef paa 4—5—1 (mod 13 Afl. i Fæste).

S. A. meddeler Pontop. i Marm. dan. 1 Pag. 249-50 Henning Obihous og Jesper Daaes Gravskrift i Sandager Kirke og siger tillige Pag. 250, at en heel Deel andre Dvitzouer ligge her i Kirken begravne. S. A. blev personel Capellanen i Guldberg og Sandager Hr. Melhof til Haarslef forflyttet. S. A. Dn. 3 p. Tr. havde en Mand i Raalshave Tvillinger i Guldberg Kirke, hvoraf Præstekonen bar det ene og Anna Maria Klarschov det andet. S. A. den 17 Juli var Capitain Tommerups Frue Msr. Henrichsens Søn fra Sandagergaard i Sandager Kirke, og Fadd. vare Gregorii Holms Hustru, Msr. Brandt i Bogense, Hr. Wulf (o: Hr. Wulf Godske Holm) i Korup, Msr. Søren Thoboe og Msr. Fahrenhorstes Kone paa Gyldensteen. S. A. Dn. 13 p. Tr. blev Degnen Jost Meiers Søn baaren til Daabs i Guldberg Kirke af Præstekonen, og Fadd. vare Tolderen i Bogense Peder Bøgvad, Niels Melhoph ibid., (Capellanen) Hr. Melhoph, Otto Funch ic.

S. A. den 4 Mai blev for Herren fremstillet i Silby Kirke (Sognepræstens) ærbærdige Hr. Hans Hvids Søn, som den 19 Marts var født og Dagen efter hjemmedøbt og kaldet Peter Mathies. Hr. Peter Klarschou i Raalshave confirmerede Daaben, Jomfr. Dorthea Bang holdt Barnet over Daaben i Kirken (hvorimod Barnets Møster Jomfr. Dorthe (Bolt) havde holdt det hjemme), og Fadd. vare Msr. Gregorius Holm paa Gyldensteen, (Capellanen) Hr. Herman Melhof af Raalshave, „Kirkens Patron“ Msr. Knud, „Foged“ paa Jerstrup, Msr. Christian Holm fra Dregaard og Jomfr. Klarschou af Raalshave. S. A. Dn. 5 p. Tr. stode et Par Gaardmandsfolk i Silby aabenbare Skrifte, fordi deres lille

Søn paa 4de Aar fandtes død i deres Møddinghus i Gaarden., S. A. Dn. 6 p. Tr. blev i Meilby Kirke en fattig Tiggerqvinde fra Odense hendes uægte Barn døbt, som hun fødte paa Marken ved Lyggeled udenfor Meilby og kom gaaende med til Byen i sit Forklæde under ynkelig Graad og Hjertens Klage.

S. A. Dn. Jubilate bar Mad. Pachmans ældste Datter et Barn fra Dre i bemeldte Sogns Kirke. S. A. Dn. 9 p. Tr. bar Sgr. Rasmus Holstis Kone paa Hugget Peder Nielsen Brandholts Barn ibid.

S. A. maa formodentlig den forrige Sognepræst i Haarslef Provst Anders Hvid i Anledning af den saa tit omtalte Studeproces være bleven affat fra sit Kald (efter i 40 Aar at have beklædt samme); thi s. A. den 24 Juli blev Capellannen i Raalshave Hr. Herman Melhof kaldet til Sognepræst i Haarslef (om ham see Guldberg og Sandager 1736), hvorimod den affatte Præst siden døde i Armod (Atl. 6 Pag. 619-20).

S. A. den 30 Jan. bar Præstekonen i Vigerslef Mester Peiterss Barn ibid., og Fadd. vare Mfr. Sæbbye og Lintener, Mfr. Meyer og Kjæreste, Mad. Nøyher og Degnekonen. S. A. Dn. Oculi bar Generalindens Pige paa Margaard Skyttens Barn fra Tverfløv ibid., og Fadd. vare Mfr. Lintener, Mfr. Sæbbye ic. S. A. Dn. 5 p. Tr. bar Frøkenpigen paa Langesø et Barn fra Taagerød ibid., og blandt Fadd. Mfr. Winding. S. A. Dn. 18 p. Tr. bar Frøkenpigen paa Langesø Ladefogdens Barn ibid., og blandt Fadd. vare Fogden Mfr. Christensen, Urtegaardsmanden og Meierffen. S. A. den 24 Oct. blev (Capellanens) Hr. Thomas Neupers dødsfødte Barn ibid. begravet.

S. A. stod „velbyrdig Juncker Fyrværch“ (3: Grenadeer-

capitain Brüggmann fra Elved) Fadder til et Barn i Beflinge Kirke.

S. A. anfører Marin. dan. 1 Pag. 256 Inscriptionen paa Sønderlø Kirkevær af Jøer Brysches Enke Cæcilia Høgenschild (dog ikke saa rigtigt som Gl. Saml. 1, 1, 84), samt beretter derhos, at i Kirken høves Monumenter over Gerhard Brysse, gift 1552 med Fru Ane Wiffert og død 1586, samt over Eiler Brysches og Gjertrud Langes Datter (den for sin Baaben- og Slægtetog bekendte) Elisabeth Brysse, gift 1) med Mogens Krabbe og 2) med Henrik Wille og derhos Moder til 15 Børn (dog er dette Sidste en sand Bildfarelse, see Aug. 2, 1, 44).

S. A. døde Sognepræsten i Bispenberg Hr. Jens Rosenvinge meget pludseligt (Blodt 2 Pag. 346), og i hans Sted blev Hr. Thomas Troiel Stedets Sognepræst (l. c. Pag. 348), som var gift med Elisabeth Ancher (Ard. Cont. Est. 1787 Nr. 6). See Mere om ham i Giesf. 2, 1, 191.

1740 blev den latinske Skole i Børgense ophævet (Atl. 6 Pag. 623) og Indtægten henlagt til Nyborg Skole (Hofm. F. 5 Pag. 307), ligesom Rectors Løn alt forud var henlagt til Capellaniet i Børgense og derved forblev. Da den latinske Skole i Børgense 1740 blev ophævet, fordeeltes nemlig (ifølge Fogt. 4, 2, 19 sq.) dens Indtægter paa følgende Maade: „Skolehuset, der er gammelt og faldefærdigt og ikke kan behøves af Skoleholderen, skal (siden Kirken har en Klokkerbolig) anvendes til at forbedre bemeldte Klokkerbolig med, da Klokkeren og tilligemed skal beskiftes til at være Chordegne og danst Skolemester og derfor nyde Degnekaldet i Byen med al tilliggende Degnerettighed og Alt, hvis af Byen og Kirken hidtil har været tillagt den latinske Skoles Lærere. Men som Rectoratet hidtil der i Byen har været annecteret med Capel-

laniet, og den nuværende Capellan er kaldet til begge Dele, saa skal han, saalænge han lever og dette Embede betjener, beholde alle Rectors Indkomster og derimod ved Klokkeren, — der skal være en stikkelig og duelig Person, — forsyne baade Kirken med Sang og den danske Christendoms = Skole med Læsning; men naar den nuværende Capellan enten afgaer eller forflyttes, skulle Klokkerens og Skoleholderens Tjenester stedse være annecterede, saasom de begge ifkun lidet importere, og een Mand kan behøve det tilsammen til nødvendig Subsistence. Til fattige Skolebørn der i Byen kan Intet henlægges uden den aarlige Leie af en Haveplads, som er 2 Rdl., samt $\frac{1}{2}$ af Liigpengene, og hvad de kunne samle sig af Godtfolks Kjærlighed. Fra denne Skole bliver saaledes i Behold:

1. for Lærerne:

a. Degnepensionen 17 Ldr. 7 Skpr. Byg eller 18 Rdl.

b. Assessor Hans Knudsens Legat paa 500 Rdl., (neml.) $\frac{1}{2}$ af den aarlige Rente, altsaa 5 Rdl., ialt med det Foregaaende 23 Rdl., som dog ikke kan forrykkes, for Capellanen døer eller forflyttes.

2. for Disciplene i en anden Skole den øvrige Rente af Assessor Hans Knudsens Legat, (nemlig de $\frac{1}{2}$ eller) aarlig 20 Rdl. (Fogt. Pag. 24 = 25), hvilke henlægges til Nyborg Skole; ligesom de 23 Rdl. (Litr. a og b) anvendes, naar Capellanen døer eller forflyttes, til Forbedring paa en af Hørerens Løn i Nyborg, som tillige skal informere Disciplene i at regne og skrive" (l. c. Pag. 27).

S. A. var Sgr. Jørgen Fabricius Klokker i Bogenfse, hvilket Embede han i 26 Aar beklædte. S. A. den 3 Marts stod Forvalter (Gregorius) Holm Fadd. til en Snekfers Barn i Bogenfse Kirke, som Mad. (Niels) Henrichsens fra

Sandagergaard bar til Daaben. S. A. den 15 Nov. blev Sgr. Niels Melbophs Datter døbt ibid. Mad. Raffenberg bar hende, og (Capellanen) Hr. (Henning) Achtonii Madame gif hos.

S. A. døde, 74 Aar gl., Oberstlieut. Philip Johan Hagedorn paa Harriglesgaard (altsaa Aaret efter at han havde stiftet den Haarslef Præst ved Kald og Kjøle), efterladende sig Christiane v. Hoppen som Enkefrue (Hofm. F. 5 Pag. 298; Atl. 6 Pag. 619). Hans Epitaphium i Capellet paa den nordre Side af Skouby Kirke, der vist er forfattet af Mag. Lundager i Bogen, lyder som følger: „Disse Blomster strøes paa den Himmelsalige Herres Grav, Høiædle og Velbaarne Hr. Oberstlieutenant Philip Johan v. Hagedorn, som døde den 16 April 1740 ubi stit 74 Aar og blev den 27 April hensat over Jorden i Skobby Kirke.

Tre Ting høiest er: først født og kommen være
af brave Fædres Rod; saa lykksom Egtteare;
men sidst en salig Død, den kroner over alt;
vor tapfer Hagedorn til Deel de 3 Ting saldt.

Efter Kampen og Striden Triumph, Krands og Krone.“

S. A. blev, i Anledning af den latinske Skoles Nedlæggelse i Bogen, Degnepensionen af Skouby Sogn, som var 3 Rdl., henlagt til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2, 80).

S. A. bortfæster v. Grambow paa Sandagergaard som Generalmajor og Commandant (men hvor, siges ikke) en Gaard i Særlesf paa 8—6—2— (mod 30 Rdl. i Fæste) og et Boel i Skamby paa 2—5—s—s.

S. A. bliver Sognepræsten i Guldberg og Sandager Hr. Peter Duffen Marskøvs Herredsprovst (i den affatte Provst Anders Hvid af Haarslefs Sted). S. A. blev i Anledning af Bogen Skoles Nedlæggelse Degnepensionen af disse 2

Sogne, som udgjorde 1 Daler 3 Mk., henlagt til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2, 80). S. A. den 16 Marts holdt Anna Maria Klarschov Smedens Barn fra Raalshave til Daabs i Guldberg Kirke. S. A. den 10 Dec. holdt Oberstinde Grambov fra Sandagergaard Msr. Niels Henrichsens Datter ibid. til Daabs i Sandager Kirke, og Fadd. vare Capitain Tomerup, Msr. Gregorius Holm, Msr. Fahrenhorst og Msr. Jens Brandt.

S. A. blev i Anledning af Bogense latinske Skoles Nedlæggelse Degne pensionen af Eilby og Meilby, som udgjorde 1 Rdl. 3 Mk., henlagt til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2 Pag. 80). S. A. Dn. 5 p. Epiph. stod en Kone fra Lunde aabenbare Skrifte i Eilby Kirke, fordi hendes 21 Uger gamle Barn fandtes dødt hos hende i Sengen. S. A. den 6 S. efter Paaske var det samme Tilfældet med en Kone fra Kile. S. A. Mariæ Besøgesdag bar velb. Oberstinde Grambov paa Sandagergaard Sgr. Niels Dvistes Søn i Eilby, og Fadd. vare velb. Capitain Lassen paa Harriflesgaard ¹⁾, Jomfr. Klarschov af Raalshave, Hofmester paa Sandagergaard Msr. Jonch, Gartneren paa Harriflesgaard ic. S. A. den 13 Juli blev et uægte Barn af Meilby døbt i samme Sogns Kirke og til Barnefader udlagt en Landsoldat af Capitain Brochmands (Brüggmans?) Compagnie, som i den Anledning Dn. 16 p. Tr. stod aabenbare Skrifte. S. A. Dn. 9 p. Tr. blev Degnen i Eilbys Søn døbt og af Barnets Møster Barbara Hebevig Dorschæus paa Margaard til Daaben frembaaren. S. A. Dn. 17 p. Tr. bar Huusholderken paa Sandagergaard Mad. Mørch Sandager Over-

¹⁾ formodentlig Oberstlieut. Hagedernes Stedson Jens Lassen.

møllers Barn i Gilby Kirke, og Fadd. vare Hofmester Mfr. Ottho Fund¹⁾ ibid.), Gartner Sgr. Niels Dvigt af Gilby ic.

S. A., og i Anledning af at ogsaa den latinske Skole i Middelfart til samme Tid nedlagdes, henlagdes Degnepensionen af Brennerup og Dre, som udgjorde 8 Rdl., til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2, 79). S. A. Dn. Esto mihi blev Hans Nielsen Pichmand, som døde paa Broe Mark, begravet paa Dre Kirkegaard. S. A. d. 2 Nov. bar Forpagter Fahrenholts Kjæreste paa Gylbensteen Skolemesterens Sgr. Johannes Blangstedts Barn i Dre, og Mfr. Wilhelm Fahrenholt og 2 Studenter vare Faddere.

S. A. henlagdes i Anledning af den latinske Skoles Nedlæggelse i Bogenfse Degnepensionen af Haarslef, som udgjorde 5 Rdl., til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2, 80).

S. A. og i samme Anledning henlagdes ligeledes til Nyborg Skole Degnepensionen af Særlef, som udgjorde 4 Rdl. 3 Mk. (l. c.).

S. A. blev Langefs Gaard og Gods, som da udgjorde 486—2—1—1 Hartkorn, indlemmet i Stambuset Holstenshuus.

S. A. bleve i Anledning af Bogenfse Skoles Nedlæggelse Degnepensionerne af Vigerslef (4 Rdl.) og af Beslinge (3 Rdl.) henlagte til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2, 80). S. A. gav Thomas Bircherods Enke en Gaard i Amager By og Vigerslef Sogn til de fattige Stoler i Odense (Hofm. F. 5 Pag. 212). S. A. d. 7 Juni bleve Conferentsraad Otto Peter Rosenørn og Fruken Eva Margrethe Grüner paa Marggaard copulerede. S. A. d. 29 Juli bar Præstefonen Meyer

1) Han var en Sen af den 1710 i Bogenfse afbede Sognepræst Hans Christian Fund og døde som Student.

„Teglbrænders“ Barn i Vigerslef Kirke, og blandt Fadd. vare Demant, Bolt, Jomfr. Bircherod, Anne Cathrine Juul, Mad. Reuse, Mad. Frydendal og Degnefonen. S. A. d. 12 Oct. stod Thomas Christensen, som tjente paa „Elved,“ i samme Kirke aabenbare Skrifte og blev publice absolveret for en af Malkepigerne, han der havde besøvet. S. A. d. 13 Oct. blev (Degnens) ovennævnte (Datter) Anna Cathrine Frederiksdatter Juul trolovet med Christen Lorenzen Rasch, Sog-
nedegn for Svanninge. S. A. d. 2 Nov. bleve paa Langesø copulerede hviædle og velb. Hr. Frederich Løvenørn og hviædle og velb. Frøken Frederica Sophie v. Holsten.

S. A. blev i Anledning af Bogense Skoles Nedlæggelse Degnepensionen af Sønder sø, som udgjorde 3 Rdl., henlagt til Nyborg Skole (Fogt. 4, 2, 80). S. A. fandtes ved Dallund en med Stene omsat Kæmpegrav, hvori var en Beenrad af usædvanlig Størrelse, og som derhos stod opreist i Graven (Atl. 6 Pag. 622).

S. A. henlagdes ligeledes Degnepensionen af Bispenbjerg, som udgjorde 8 Rdl., til Skolen i Nyborg (Fogt. 4, 2, 80).

1741 d. 10 Jan. var Byfogdens Hustru Mad. Holst Klokkeren Jørgen Fabricius's Søn i Bogense Kirke, og Forvalter Sgr. Gregorius Holm stod Fadder. S. A. d. 26 Febr. nævnes en Asmus „Tobakspinder“ som Fadder ibid. S. A. d. 12 Aug. blev Degnen af Skouby Christian Holms Søn døbt i Bogense Kirke, som Jomfr. Charlotte Amalia Lundager bar, og til hvem Stud. Christian Holst stod Fadder. S. A. døde i Bogense 29.

S. A. gav Oberstl. Hagedorn's Enkesrue paa Harriglesgaard Christiane v. Hoppen (maaskee i Anledning af hendes Mand's Død 1740) en Table og en Sølvklokke til Skouby Kirke (Hofm. F. 5 Pag. 309).

S. A. bortfæster Generalmajor Gramboe paa Sandagergaard en Gaard i Kosterflesk paa 9—7—1—2, en Ditto i Særlesk paa 14—5— og en Ditto i Haarslesk paa 5—4—2—2.

S. A. 3 Paasfedag holdt Catharina Pattermand paa Sandagergaard et Barn fra N. Esterbølle til Daabs i Sandager Kirke. S. A. Dn. Qvasimodogeniti holdt Msr. Røhers Hustru af Nordskov et Barn fra Smidstrup til Daabs i Guldberg Kirke. S. A. d. 2 Juni bleve Hans Mosegaard og Dortha Bang copulerede i Sandager Kirke.

S. A. d. 19 Dec. blev for Herren offentlig fremstillet i Silby Kirke min (v: Degnens) ærbørdige Præstes (Hr. Hvids) Datter, som var født Allehelgensdag og Dagen efter blev døbt med Navn Maria Gregoria Phillipina. Barnets Møster Mad. Bryde fra Hølsegaard holdt det, og Fadd. vare Hr. Herman Melhof og dydige Kjæreste af Haarslesk, Msr. Christian Holm af Gyldesteen ic.

S. A. d. 27 Mai havde Forpagteren Sgr. Hans Goldbeck paa Dregaard et Barn i Dre Kirke, som Moderen selv bar, og Sgr. Ditlef Goldbeck var Fadder samt (Stolemssteren) Johannes Blangsted og Sgr. Jesper Larsens Kone paa Brandholt.

S. A. Fastelavns Sondag bar Fruerpigen paa „Elved“ et Barn fra lille Label i Haarslesk Kirke.

S. A. bar Provsten Hr. Peiter Klarskovs Kjæreste i Raalshave Degnen i Særlesk Jacob Müllers Datter, og blandt Fadderne vare Forvalter Holm paa Gyldesteen, Herredsfoged Sgr. Jacobsen i Særlesk og Mag. Poul Lundagers Datter i Bogense.

S. A. fest. Epiph. bar Fruerpigen paa Langesø Skytens Barn ibid. i Vigerslesk Kirke, og Fadd. vare (Fogden)

Msr. Christensen, Skytten (fra Margaard?), Mad. Frydendal og Beate Marie Krag. S. A. Dn. Palmarum 3: 26 Marts stode Fogden, Urtegaardsmanden, Fruerpigen, Frøkenpigen og Stuepigen paa Langesø Fadd. til Frederich Bechs Barn af Togerød ibid. S. A. d. 26 Mai blev Jørgen Skytte i Skyttehuset ved Rødeled begravet, og d. 6 Juni hans Hustru. S. A. d. 25 Aug. blebe paa Langesø copulerede Hofjunker Frederik Ludvig Christian v. Pøng til Fjellebro og Frøken Ane Margrethe v. Holsten af Langesø. S. A. Dn. 1 adv. blev (Capellanens) Hr. Thomasts Søn David Christian Carls Daab i Vigerslef Kirke confirmeret. Præstefonen bar ham, og Fadd. vare Msr. Schebye (paa Margaard), Msr. Christensen (paa Langesø), Mester Peiter, Jomfr. Holm og Degnefonen.

S. A. funderer Oberst Brüggmans Enkefrue paa Elved, som største Lodseier, Vestlinge Skole (Hofm. F. 6 Pag. 321, jfr. 325). S. A. bar Frøken Gesche Marie (Brüggman fra Elved) et Barn i Vestlinge Kirke.

S. A., eller i det Mindste mellem 1741 og 43, reiste Enkefru Finecks Søn paa Dallund udenlands; thi det hedder om Hr. Niels Zeuthen, at han 1741 tog Attestats og reiste derpaa som Hofmester med Hr. Theodosius v. Fineck paa Dallund udenlands og blev derpaa af dennes Moder kaldet til Sognepræst i Skamby 1743.

S. A. d. 27 Sept. blev Sognepræsten i Bisfenberg Hr. Thomas Troiels Søn Hans Jørgen født (Bloch 2 Pag. 348).

1742 blev Sognepræsten i Bogense Mag. Poul Lundager Herredsprovst i Anledning af den forrige Provst Hr. Peter Klarschov i Raalsbøges Død. S. A. d. 18 Jan. blev Tolderen Sgr. Bøgvads Søn døbt i Bogense Kirke, og

(Byskriverens Datter) Jomfru Ingeborg Lange var Fadder. S. A. d. 14 Sept. bar Bobil Hr. Knuds (altsaa den 1733 afdøde Capellan Hr. Knud Klarschovs Enke) et Barn ibid.; Mathias Urtegaardsmands Enke gif hos, og Niels Hattema-ger var Fadd. S. A. døde der 19 i Bogenfse.

S. A. d. 5 Febr. blev Greven paa Gyldesteens Datter-
datter Margrethe Maurice Francisca Isidora Casada Mar-
qvise de Monteleone gift med Grev Eggert Christof v. Knuth
(Nd. Mag. Pag. 358).

S. A. bortfæstede Generalmajor Gramboe paa Sand-
agergaard en Gaard i N. Esterbølle paa 5—5—3—1 og 1
Boel ibid. paa 1—3—--—.

S. A. døde Sognepræsten i Guldberg og Sandager Hr.
Peter Dlusfen Klarschov, som tillige var Provst i Skouby-
herred, og ham fulgte i Embedet Hr. Peder Jacob Jørgen-
sen Abbe, som var født d. 28=29 Sept. 1716 af Faderen
Jørgen Frederiksen, Provst i Bendsherred og Sognepræst i
Nørreaaby og Inslef, og Moderen Margrethe Hansdatter
Juul og det yngste af deres 13 Børn. Han deponerede 1735
fra Odense Skole, tog Ex. phil. 1737, Attestats 1740 og
blev Sognepræst i Guldberg 1742, men næste Aar til Sær-
slef forflyttet. Bønderne sagde, at han blev Præst for at
tage Hønssepigen hos Greven paa Gyldesteen; men saa Me-
get er vist, at han blev gift 1) d. 23 Oct. 1742 med Mette
Magdalene Suthorn fra Gyldesteen, og 2) d. 23 Sept.
1748 med Anna Cathrine Fedder, født i Gauslund og
Datter af Provst Fedder Amager. S. A. d. 2 April
blev der kastet Jord paa Provsten sal. Peter Klarschov
og hans Liig i Guldberg Kirke hensat. S. A. d. 25 April
blev „Oberst“ Gramboe af Sandagergaards Datter Chri-
stiane Fredericas Daab confirmeret i Sandager Kirke. Fru

Oberstlieutenantinden paa store Hærisklesgaard holdt hende frem, og Generalmajor v. Grambow, Lieut. Schæf, Capitain „Brügman“ og Frøken Fineche vare Faddere. S. A. d. 23 Oct. bleve (den nye Sognepræst) Hr. Peder Jacob Abbye og Mette Helene Sutorn paa Gyldesteen copulerede. S. A. bleve der i disse Sogne copulerede 5, fødte 5, men døde 10.

S. A. den 3 S. efter Paaske bar Præsten (i Gilbyes) Søster Johanne Hvid fra Gyldesteen et Barn i Meilby Kirke.

S. A. kongl. Rescript, at der ved Brenderup og Dre Kald skal være residierende Capellan, som skal nyde 100 Rdl. aarlig Løn samt Hvitidsoffer og Mensalgaard, „hvis der er nogen“ (Fogt. 4, 2, 298). S. A. den 6 April blev i Dre Kirke velb. Hr. Cancellieraad Hans Bruns Barn fra Hølsegaard frembaaret af (Herredsfogdens) Sgr. Niels Jacobsens Kjøreste i Særles, og Jomfr. Klarstov fra Raalshave gif hos. S. D. bar Mad. Lachmans Datter et Barn fra Dre ibid. S. A. Dn. 8 p. Tr. bar Mad. Holst, Skovfogden (Sgr. Rasmus Holst) paa Huggets Kone, et Barn fra Skaastrup ibid. S. A. den 20 Nov. bar Forpagterenken sal. Schyttis Datter paa Dregaard Skolemesteren i Dre Skole Johannes Blangstedts Barn. Sal. Lachmans Datter gif hos, og Fadd. vare Sgr. Jørgen Jørgensen, Sgr. Ditlev Goldbek og Msr. Mads Hvid. S. A. den 26 Nov. bar Forbalteren paa Gyldesteen Sgr. Hans Brydes Kjøreste Forpagteren paa Dregaard Jørgen Jørgensens Barn, og Fadd. vare Birkedommer Martinus Holst paa Maderupgaard, Kromanden Rosencranz i Sønderfö og Msr. Mads Hvid paa Dregaard.

S. A. synes Haarslef Kongetiende, som udgjorde 20 Tdr. Rug, 30 Tdr. Byg og 10 Tdr. Havre, at henligge til Odense Skole (Hofm. F. 5 Pag. 58; skjøndt den saavel 1571 = 72 som 1664 henlaa til Hospitalet ibid.). S. A. den 12 Juni

blev Sognepræsten ibid. Hr. Melhopps Søn Peder Mathias Gregorius døbt i Haarslef Kirke. Hr. Hans Hvid af Silby var Fadder, og hans Kjæreste bar ham.

S. A. døde Oberst v. Holstens Frue af Langesø Elisabeth Sophia v. Knuth, en Datter af Geheimeraad Eggert Christoffer v. Knuth til Møls og Aasmærk, nu Grevskabet Rnuethenborg paa Laaland, 57 Aar gammel (jfr. Atl. 6 Pag. 729-30).

S. A. henlaa Bigerslef Kongetiende endnu til Odense Skole (Hofm. F. 5 Pag. 55, 56, 74). S. A. blev daværende personel Capellan (Hr. Thomas Neuge) ved kongl. Rescript af 2 Marts beskiftet til disse Sognes først residierende Capellan, og ham tillagt foruden 3 Dfferdage af Menighedernes den Sognekaldet tilhørende Annergaard i Beslinge til Beboelse og Brug og 150 Rdl. aarlig Løn af Sognepræsten. S. A. den 24 Dec. døde disse Sognes hidtilbærende Sognepræst Hr. Anders Christensen Holm. S. A. den 7 Febr. bar Fruens Pige paa Langesø et Barn fra Nykjøbing i Bigerslef Kirke, og Mrs. Christensen (o: Fogden) og Skytten stode Faddere. S. A. den 27 Febr. opklares det først, hvo den Mester Veiter og Mad. Veiters egentlig var, som i det Foregaaende oftere ere omtalte, idet det nemlig hedder, at s. D. blev en Søstersøn af Mester Veiter „Gartner“ begravet; og er han saaledes ingen Anden end den Gartner Peter paa Langesø, der allerede 1720 omtales. S. A. den 16 April blev Dorthé Slagters begravet uden Sang og Klang, „som dog var en velhavende Kone.“ (Om Fattige forekommer forresten dette Udtryk, der betyder uden Sang og Klokkerlingen, heelt ofte og afvevler undertiden heelt pubseerligt med det Udtryk, at de bleve „stiltiende“ begravne. Ogsaa var der en Periode af nogle Aar, hvor det i Kirkebogen heelt noic

blev antegnet, om de vare begravne i en Fyr-, Ege- eller Bøgekiste og om i de Fattiges Jord eller ikke). S. A. den 10 Juli bleve (Sergeant) Godske Ditlev Madsen Lind og Ingeborg Kirstine Winding i Vigerslev Kirke copulerede. S. A. Dn. 9 p. Tr. bar Frøkenpigen paa Margaard et Barn fra Julstov ibid. S. A. den 8 Aug. bar Frøken Finech (fra Dallund) Mester Peiters Datter ibid., og Fadd. vare Msr. Pudaht, Mad. Neuzer, Jomfr. Bircherod &c. S. A. Dn. 14 p. Tr. bar Frøken Grüner (fra Margaard) Skytens Barn af Iversstov ibid., og Fadd. vare Præstefonen, Msr. Strøberg, Msr. Pudaht, Msr. Schæby &c. S. A. den 8 Sept. blev sal. Fruens Liig (paa Langevej) ført bort at begraves i Diernisse Kirke.

S. A. bar Frøken Trina (Brüggman fra Elved) ¹⁾ et Barn i Bessinge Kirke.

S. A. udstedte forrige Sognepræst og Provst Hr. Jens Rosenvinges Enke af Bispenberg sin Fundats paa 100 Rdl. til Huusleie for 5 af Sognets Fattige (Hofm. F. 5 Pag. 364-66). S. A. nød hver af Odense Skoles 4 Hørere $\frac{1}{4}$ af Bispenberg Sogns Kongetiende (l. c. Pag. 55, 56), og f. A. kongl. Rescript, at der ved Bispenberg Kald for Fremtiden skal være residierende Capellan med 100 Rdl. årlig Løn samt Høitidsoffer af Menigheden og Mensalgaard, „om der er nogen“ (Fogt. 4, 2, 298).

1743 den 6 Juli bar Mad. Brandt Sgr. Sofren Holstes Son i Børgense Kirke. „Fru“ Tenners gif hos, og Fadd. vare Jomfru Barbara Hvid, Stud. Gotfred Lundager &c. S. A. den 7 Juli bare Jomfru Inger Lundager og Jomfru

1) altsaa Cathrine Margrethe, der var født 1708 og døde 1790 som Conventualinde i Gisselsfeld.

Ane Marie Klarskov Lorens Meyers Tvilling sønner *ibid.*, og J. A. døde der 23 i Bogense.

S. A. bortfæstede Generalmajor Grambov paa Sandagergaard 1 Gaard i Rille paa 4—5—2—1 og 1 Ditto i Særsløf (Bondeeieendom paa Bygning) paa 8—7—2—.

S. A. blev Sognepræsten i Guldberg og Sandager Hr. Peder Jacob Nabye forflyttet til Særsløf og ved denne Leilighed Hr. Hans Christian Schiern Sognepræst her paa Stedet. Han var en Søn af Hospitalsdegnen i Odense Niels Hansen Schiern og Anne Pedersdatter Møller, født 1705, dimitteret fra Odense Skole 1726, filosof. Ex. 1727, Attestats med Haud. 1731, personel Capellan i Raskov 1735, Sognepræst for Bettersløv og Høm i Sjælland 1739, gift 1741 med Catharina Margrethe Suhr og kaldet 1743 af Greben paa Gyldesteen til Sognepræst her paa Stedet, men 1749 til Haarsløf forflyttet og 1755 Sognepræst for Halsted og Annebe paa Laaland, hvor han døde 1764 (jfr. Worms Lex. 2 Pag. 335). S. A. Dn. 2 p. Pasch. holdt Huusholderstien paa Gyldesteen Jomfru Hvid Jacob Handklangers Barn til Daabs (i Sandager Kirke). S. A. den 3 Pintsedag bar „Nidmester Barensteens“ (o: Nidmester Bardenfleths) Frue Skræderens Søn af N. Esterbølle i samme Kirke, og Fadd. vare Hr. Nabyes Hustru, Generalmajor Grambov, Mfr. Knud Fogh paa Jerstrup og Mfr. Bryde paa Gyldesteen.

S. A. Dn. 1 p. Epiph. bar Forvalter Brydes dydige Kjæreste paa Gyldesteen Degnens Datter i Gilby, og Jomfru Johanne Hvid fra Gyldesteen gif hos. S. A. den 5 S. i Faste stod en Boelsmands Rone i Gilby aabenbare Skrifte for grov Forseelse mod det 7de Bud o. s. v. S. A. den 4 S. efter Paaske blev paa Gilby Kirkegaard begravet

en Landsoldat af „Elvig“ Gods. S. A. d. 30 Mai blev ibid. (den af Manehistorien i Aug. 3, 1, 29 bekendte) gamle Niels Jensen Piber begravet, som nogle og 50 Aar (altsaa omtrent fra 1690) havde været i Præstegaarden, og hvis ganste Alder var 100 Aar 2 Maaneder og nogle Dage. S. A. Dn. 17 p. Tr. stod en Gaardmandskone af Eilby aabenbare Skrifte, fordi hun havde ligget sin 7 Maaneder gamle Søn ihjel.

S. A. d. 5 Dec. blev Cancellieraad Bruns Barn paa Holfegaard, „et Frøken“ ved Navn Ingeborg, baaret af Oberstlieutenant Hagedorns Enkefrue paa Hærighlefsgaard i Dre Kirke, og Fadd. vare velb. Hr. Oberstlieutenant og Datter, Frøken Ane Trolle paa Kjærsgaard og velb. Bras paa Bildisbølle.

S. A. vare der i Haarslef Sogn 80 Gaard- og 50 Huusmænd (Atl. 6 Pag. 620). S. A. d. 28 Oct. var Forvalter Brydes Kjæreste paa Gylbensteen Degnens Barn i Haarslef, og Provst Lundagers Datter i Bogense stod hos. S. A. d. 27 Nov. var Jomfru Ollegaard paa „Elvid“ (see 1738) Fadder til Sergeant Kelgaards Barn i Haarslef.

S. A. blev Christoffer Strøberg (Søn af Præsten Hr. Jørgen Strøberg i Kjærte og født der 1711, dep. 1732, Ex. philos. 1737, Ex. theol. 1739) Capellan i Særsløf hos den svagelige og endnu s. A. afsøde Sognepræst Hans Bang Bircherød. S. A. blev Hr. Peder Jacob Jørgensen Nabye fra Guldberg og Sandager i den Sidstnævntes Sted til Sognepræst i Særsløf bestiftet. S. A. d. 28 Febr. blev nemlig Sognepræsten, velærbærdige Hr. Hans Bircherød, begravet, og s. A. d. 29 April ligeledes sal. Hr. Hans Bircherøds Kjæreste (altsaa Anna Cathrine Luja) begravet. S. A. var (Martinus, see 1724) Holst paa Maderupgaard

her i Sognet Bysfoged (i Børgense) og kaldes (maaſtee) derfor nu Mſr. iſtedetfor forhen ſom Birkedommer Sgr. (Kjendt diſſe Titler ogſaa ofte, i det Mindſte i Kirkebøgerne, bruges i Fleng; hvilket her maa være Tilfældet, ſiden han allerede var Bysfoged 1724).

S. A. d. 26 April blev iſtedetfor den f. A. d. 24 Dec. afdøde Sognepræſt Hr. Anders Chriſtensen Holm Hr. Chriſten Schaarup Weſtergaard til Sognepræſt for Vigerslef og Beſlinge ordineret. Han var født (1713 eller) 18½ i Aarhus, hvor hans Fader Jørgen og Moder Marie boede; han blev dimitteret 1735 af Mag. v. Haven, Præſt i V. Bellinge i Jylland, 1736 Ex. phil. og 1741 Ex. theol., blev, ſom ſagt, 1743 Sognepræſt, 1764 Provſt, døde d. 11 Marts 1775 og var gift med Dorothea Margrethe Hee (Blodh 1 Pag. 870), ſom var en Datter af Jens Hee, Stiftsprovſt og HOSPITALSPRÆST i Odense ſamt Sognepræſt i Paarup; og døde hun i Odense d. 8 April 1794 ætat. 75½. (Han var anſeet for en meget god Jurist og førte mange Proceſſer, ſom han uden Procurator altid ſelv perſonlig paa Thinget agerede). S. A. d. 2 Jan. blev ſalig Hr. Anders Holms Liig i Vigerslef Kirke begravet, ſom var 52 Aar og nogle Maaneber gammel. S. A. 1 Mai blev Karen Steiſbatter ibid. publice abſolveret og udlagde Capitain Holſtes Tjener Byrge Chriſtoffersſen til Barnefader, ſom ogſaa i den Anledning Dn. 19 p. Tr. ſtod Skriſte. S. A. d. 14 Aug. blev Stuepigen paa Langesø Abigael Johansdatter Øſtrup ibid. publice abſolveret og udlagde til Barnefader Skytten der ſammesteds, ſom ogſaa i den Anledning d. 11 Sept. ſtod Skriſte. S. A. Dn. 23 p. Tr. har Generalindens Pige en Skomagere Barn i Vigerslef, og Mſr. Bjørn var blandt Fadderne. S. A. begynde Forloberne ved Trolovelſer atter

paany efter mange Aars Forløb i Kirkebogen at antegnes, hvilket den nye Præst Hr. Westergaard i sin Embedstid heller ingenstinde forsomte.

S. A. blev Westlinge nye Bylov oprettet.

S. A. d. 6 Juni blev Sognepræsten i Bispenberg Hr. Thomas Troiels Søn Peter Magnus født (Bogk 2 Pag. 349).

1744 d. 17 Jan. bar Trompeter Nonbergs Hustru en Nytters Barn i Bogense Kirke. S. A. d. 9 Mai bar Jomfru Charlotte Lundager Sgr. Jens Brandtes Søn ibid. Jomfru Birgitte Wederkink gift hos, og Tolderen Sgr. Peder Bøgsbød var Fadder. S. A. døde der 16 i Bogense.

S. A. blev Gyldesteen bortforpagtet.

S. A. bortfæstede Generalmajor Grambo paa Sandagergaard 1 jordløst Huus i Kosterfles, 1 Gaard i Skamby paa 3—7—2, 1 jordløst Huus i Skouby og 1 Huus med 1 Skp. Land i N. Esterbølle (til Skræderen „Charelloevet Monseilius“).

S. A. Dn. 1 p. Epiph. bar Forvalter Brydes Kjøreste paa Gyldesteen Degnen Just Meiers Datter i Guldberg Kirke, og blandt Fadd. Sgr. Kallager og Jomfru Suhr paa Gyldesteen. S. A. 1 S. efter Paaste opregnes for første Gang (og siden fremdeles alle følgende Aar) de, der her i Menighederne stode til Confirmation. (Forordn. om Confirmationens Indførelse i Danmark er vel allerede udgivet 13 Jan. 1736, men det maa først senere, maaskee ved Rescr. af 29 Mai 1744, være Præsterne befaleet at indføre de Confirmeredes Navne i Kirkebogen). S. A. Dn. Rogate bar Huusholdersten paa Gyldesteen Jomfru Hvid et Barn fra N. Esterbølle i Sandager Kirke. S. A. d. 12 Mai blev Forvalteren paa Gyldesteen, „som nu er Herre til Julstov,“

Sgr. Johan Kallagers Datter baaren ibid. af Præstefonen, og blandt Fadd. Hr. Tolber Bøghad og Kjæreste fra Bøgense og Hr. Forvalter Bryde og Kjæreste fra Gyldesteen. S. A. d. 8 Juli blev (den nye) Sognepræstes (Hans Christian Schierns) Søn Bernt holdt til Daabs af Forvalter Brydes Kjæreste, og Fadderne vare Generalmajor Grambov paa Sandagergaard, Sgr. Kallager paa Gyldesteen, Forvalter Bryde ibid., Hr. Hans Hvids Kjæreste i Gilby og hans Søster (Huusholdersten) Jomfr. Hvid paa Gyldesteen.

S. A. Dn. Qvasimodogeniti begynder Kirkebogen for Gilby og Meilby ligeledes at opregne Sognenes Confirmander.

S. A. Dn. Judica blev i Dre Kirke udlagt til Barnefæder ved et uægte Barns Daab „Johan fra et fremmed Land.“ S. A. den 7 Mai bar Forvalteren paa Gyldesteen Sgr. Brydes Kjæreste Stolemesterens Datter i Dre Stole, hvis Fadd. vare Sgr. Mads Hvid, Sgr. Nils Mundt, Sgr. Prijsbur og Sgr. Niels Holstes Kjæreste i Bøgense. S. A. Dn. 19 p. Tr. bar Mad. Lachmans ældste Datter et Barn fra Dre ibid.

S. A. den 20 Febr. blev Sognepræsten i Haarslef Hr. Melhopps Hustru (altsaa hans første Hustru Cathrine Wielandt) begravet.

S. A. den 8 Jan. blev (Sognepræsten i Særsløf) Hr. Peder Jacobs (o: Nabys) Datter Henrichjetta Margrethe dødt, og blandt Fadderne vare Mfr. Sæbbye paa Margaard¹⁾

¹⁾ Denne Mfr. Sæbbye, som flere Gange forekommer i Bigersløf Kirkebog, f. Ex. 1737, 39, 41, 42 og 44, var min Morfader Lauritz Sæbbye, efter hvem jeg er opkaldt. Hans Fader, Farfader og Farfaders Fader havde været Præster i Skeby og Otterup i 116 Aar og kunde opregne deres Familie i opstigende Linie indtil Chr. 3 eller den saakaldte Greveseide. Selv havde han studeret, men blev 1737

og Hr. Hans Hvids Kjøreste fra Gilby. S. A. den 10 Aug. var Thingsskriveren Jens Bircheroes Datter i Særslø Kirke, og blandt Fadd. Herredsfoged Niels Jacobsen og Msr. Christensen, Fuldmægtig paa Lange sø.

S. A. den 8 Jan. bleve velærverdige Hr. Christoffer Stroyberg (Sognepræst i Herringe) og Mad. Sille Birchero (den forrige Sognepræst Hr. Anders Holms Enke af Vigerslø) copulerede ibid., og deres Forlovere vare Hr. Elias Brinch fra Sønder sø og Hr. Wulf Holm, Sognepræst i Rorup. S. A. Dn. Septuages. var Jomfru Frederiche Freundthal et Barn af Bispe ibid. S. A. den 10 Juni var (Præstefonen) Mad. Westergaard Skoleholder Hans Ringos Barn ²⁾ ibid., og Fadd. vare Mad. Reuse, Msr. Lund,

Forvalter eller, som det den Tid kaldtes, Foged paa Margaard og kom dertil som Foged til Rastenberg, hvilken Kjøbmand i Odense og Cancelleraad Jens Dreier 1742 havde kjøbt, og hvor han formodentlig afløste den hidtilværende Fuldmægtig Mogens Nellesen, der 1744 blev Forpagter paa Elved. Her (hvor han nævnes som Foged 1747) blev han forlovet med Eierens Datter Wolborg Dreier, som han ægtebe 1750, kjøbte 1754 Mstrupgaard, blev 1758 Krigsraad, kjøbte atter 1767 Mstrupgaard og døde 1787 (jfr. Giesf. 2, 2, 187; jfr. 169).

- ²⁾ Denne Hans Ringo, der først en Gæns Aar var Skoleholder i Havrebe Skolen og siden blev Degn i Beslinge (hvor han døde 1783), var en Degnesøn fra Lunde og maa have været studeret; thi han prædikede i mange Aar for Obersten paa Lange sø (der døde 1747) hver Fredag, staaende bag ved et Bord i en af Gaardens Stuer og i Ejernesfolkernes Dørværelse, og spiste da steds ved Oberstens eget Bord, som var særdeles naadig imod ham; ligesom han ogsaa ofte prædikede for Provst Brinch i Sønder sø (som døde 1767) og fik som Degn i Beslinge 3 Aar. Rug af Provst Westergaard (som døde 1775) i Vigerslø for at prædike for ham, naar han forlangte det. Da han

Jomfru Ringø 2c. S. A. den 1 Nov. bar Fruerpigen paa „Ilyed“ en Bødkers Barn af Biffes ibid.

S. A. bar Fruen Gesse Marie (Brüggman fra Elved) et Barn i Veflinge Kirke. Der staaer desuden ogsaa i Kjøbestov her i Sognet et gammelt Klæbestab med Aarstallet 1744 og Gaardens daværende Eier Søren Mortensen Haderups og hans Kone Elisabeth Nisens Navne; hvilket fortjener at anmærkes, ikke blot fordi han selv var en mærkelig Mand (see 1754), men ogsaa fordi han var en Søn af den Afsesfor Morten Michelsen, der ifølge Sagnet spillede 3 Herregaarde, og blandt disse Dallund, bort og tilsidst ikke beholdt Mere end Bondegaarden Kjøbestov tilbage (see Rug. 3, 1, 22).

1745 den 20 Jan. havde Jens „Handskemager“ et Barn i Bogense Kirke, og Erik „Handskemager“ samt Jørgen „Handskemagers“ Hustru vare Fadd. S. A. den 28 Juli blev ibid. døbt Anders Søffrensen „Hestemollers“ Søn. S. A. den 30 Juli bar „Fru“ Tenners Sofren Holstis Barn ibid., og s. A. døde der 15 i Bogense.

S. A. den 28 Dec. døde Greven paa Gylbensteens Frue Maurice Margrethe Grevinde af Nassau Dranien i Kjøbenhavn, 75 Aar gammel.

S. A. bortfæstede Generalmajor Gramboe paa Sandagergaard 1 Huus i N. Esterbølle.

S. A. den 7 Mai blev Philipsi Farineri, „forrige Gipsmesters“ Hustru af Bøgelund paa Sandager Kirkegaard, 42

nedstammede fra Bisfop Ringø, antoges han for at være Adelsmand (Kjendt Adelskabet egentlig ophørte med Bisfop Ringøs Død 1702, da han ingen Vorn efterlob sig), og hans yngste Søn Skræber Jens Otto ved Rugaard skal endogsaa paa Grund heraf være bleven fritagen for Kystmilicen.

År gammel, begravet. S. A. den 16 Juni blev Sognepræsten i Guldberg Hans Christian Schierns og Hustru Catharina Margretha Suhrs Søn Iver Hans Phillip baaren af høiædle og velb. Fru Oberstlieutenantinde Hagedorn paa Hærriplesgaard, og Fadderne vare høiædle og velb. Froken Grønner (fra Margaard), Hr. Capitain Grambov (fra Sandagergaard) og Sgr. Niels Henriksen paa Gyldesteen. S. A. den 3 Juli blev Forvalter paa Gyldesteen og „Consumptionsforpagter“ Sgr. Niels Henriksens Hustru Mad. Maria Elisabeth Tommerup i Sandager Kirke begravet ved Siden af hans første Hustru Constance Volt (jfr. 1734). S. A. Dn. 18 p. Tr. bar Huusholderstuen paa Sandagergaard Else Catharina Monstlius (jfr. 1744) Hans Fyhrs Datter (af N. Esterbolle) ibid.

S. A. den 22 Juni blev et Barn fra Eilby i Sognets Kirkegaard begravet, som i sit 3die År var druknet i Forældrenes Leergrav, som var kastet i deres Gaard; hvorfor Konen ogsaa Dn. 8 p. Tr. stod aabenbare Skrifte. S. A. Dn. 21 p. Tr. bar Gartner Mfr. Røjer (formodentlig hans Hustru, skjøndt det ogsaa kort efter blev Skik ved Gyldesteen, at Mandfolkene vare Børn) fra Gyldesteen Sergeant Dvirtings Søn af Eilby, og Stud. Mfr. Søren Margaard paa Gyldesteen var blandt Fadderne.

S. A. Dn. 2 p. Epiph. bar i Dre Kirke Mad. Lachmans Datter et Barn fra Dre, og Dn. 4 p. Epiph. et Ditto. Dn. 9 p. Tr. blev Forpagteren paa Dregaard Jørgen Jørgensens Datter ibid. frembaaren af Anne Kirstine Holms, og Mfr. Mads Hvid var Fadder.

S. A. Dn. 9 p. Tr. bar Jomfru Nellesmand fra „Elved“ Degnen (Grams) Datter i Haarslef, og (hendes Fader eller Broder) Forpagter Sgr. Nellesmand fra Elved stod Fadder.

S. A. den 27 Octob. blev Sognepræsten (i Haarslef) Hr. Melhoph's Datter Catharina Wielandt døbt (Søn altsaa var opkaldt efter hans første Kone), og blandt Fadderne Hr. Hans Hvid fra Eilby.

S. A. Dn. 17 p. Tr. blev en Piges uægte Barn fra Maderupgaard i Særsløf Kirke døbt og til Barnefader udlagt Prebjørn, forhen Ladefoged paa „Eilby.“

S. A. kjøbte Oberst Holsten paa Lange sø et Boel i Fastrup for 96 Rdl. 4 Mk. og af Odense Hospital endeel Gods i Vigersløf Sogn for 2093 Rdl. 2 Mk.; ligesom det ogsaa hedder om ham i Atl. 6 Pag. 631, at han lagde 25 Tdr. Hartkorn under Hovedgaarden (hvilket dog i Præsteindberetningerne af 1690 tilskrives Jochum Buchvald); men s. A. afgik han ved Døden, 72 Aar gl., og skal have efterladt sin Søn Kammerjunker Adam Christoffer Holsten, der nu som Stamherre tiltraadte begge Godser, 80,000 Rdl. til at ombygge Lange sø for, hvis Bygning i hans Tid var meget brøstfældig. Denne Stamhusets nye Eier Adam Christoffer v. Holsten var født den 18 Sept. 1717, studerede i sin Ungdom i Kiel og Kjøbenhavn, blev 1739 Capitain af Infanteriet, reiste derpaa udenlands i 3 Aar i Lydsland, Frankrig og Holland og blev efter sin Hjemkomst 1743 Kammerjunker og 1745, som sagt, Stamhuusbestoder. Hans Fader Godske Ditlev v. Holsten havde forresten endnu før sin Død paa et af ham i Vigersløf Kirke oprettet herkabeligt og med hans fædrene og mødrene Stamtræ prydet Pulpitur ladet følgende for Slægtens Genealogie og Historie høist vigtige Inscription anbringe: „Sandfærdig og beviislig Genealogie over v. Holstens Genealogie for Efterkommerne: den Første, som findes i Genealogien i nedstigende Linie (altsaa A) var Rudolph v. Holsten af det Huus Werfeldts i Franken, som var Oberst=

lieutenant under Kredstroppeerne og var gift med en v. Dassel. Deres Søn (B) var Johan v. Holsten, Obrist under Keiser Carl den 5, gift med en v. Bethusen udi Franken. Deres Søn (C) var Arendt v. Holsten; han var den Første, der satte sig til at boe udi Holsteen paa sin Gaard Winsen, var Oberst i den nederlandske Krig, og som han da med flere af den holsteenske Adels havde forstrakt den berømte Stad Antwerpen en stor Sum Penge og reiste derhen at indfordre disse Capitaler, døde han sammesteds og blev der begravet. Han var gift med en v. Halle. Deres Søn (E) var Claus v. Holsten, Herre til Botternhøvede i Holsteen. Han var først Major under Kongen af Sverrig i Bataillen ved Nördlingen, siden Oberstlieutenant under Churfyrst Georg Wilhelm til Brandenburg i den polske Krig, gik siden i Tjeneste hos Kong Chr. 4 af Danmark og blev saa ved det svenske Indfald i Holsteen ihjelskudt paa sin Gaard tilligemed sin Tjener og ligger begravet i Højen-Westedt Kirke. Han var gift med en v. Høenen. De efterlode sig 4 Sønner, af hvilke den ældste (F) var Adolph Hans v. Holsten, Herre til Gjelbstov og Langesø, kongl. Maj^s velbestalter Justits- og Hofraad, Amtmand over Lønder, Apenrade og Bygomkloster, en gudsfrygtig, rebellig og lærd Mand. Han var den Første, der satte sig til at boe i Fyen Aar 1667; var gift 2 Gange, først med hans Excell. Hr. Geheimeraad og Overhofmarskalk Dionysii v. Podewits til Gramgaard hans Datter, hoiædle og velb. Fru Anne Margrethe v. Podewits; siden med hoiædle og velb. Fru Ide Nathlau af det Huus Gehrby i Holsteen. Dette sidste Egtteskab haver Gud velsignet med 4 Sønner og 1 Datter. Han døde den 2 Jan. 1694 paa Langesø i sin Alders 64 Aar, og hans hoielskelige Frue Ide Nathlau d. 24 Dec. 1700 i sin Alders 56 Aar. Hans ældste Søn (G 1)

var Christian Adolph v. Holsten, Herre til Gindstrup, Oberst over det kongl. Livregiment Dragoner, stod i kongl. Krigstjeneste i 23 Aar, først ved Fodgarden i Kjøbenhavn, siden ved Livregimentet Kyraferer i Brabant, hvilket han commanderede en Chef og i alle Occasioner ved sin Conduite og Tapperhed gjorde sig berømmelig og elsket hos Alle, baade Høie og Lave, ved den ganske allierede Armee, indtil han 1710 af hans kongl. Maj. blev indkaldt og beskiftet til Oberst over det kongl. Regiment Dragoner og blev stude for samme Regiment den 10 Marts s. A. ved Bataillen i Skaane. Sal. Hr. Adolf Hans v. Holstens anden Søn (G 2) var Adolf Sigvart v. Holsten, Herre til Gjeldstov, kongl. Maj^{ts} velbestalter Major ved Infanteriet; gjorde adskillige Felttog udi Ungarn og Polen som Generaladjutant, indtil han i Aaret 1701 blev gift med høiædle og velb. Jomfru Jde Scheel, sal. Etatsraad Jørgen Scheel til Broholms elskelige Datter, efterlod sig 8 Børn, 3 Sønner og 5 Døttre, og døde paa sin Gaard Gjeldstov i Aaret 1718 den 29 Juli. Sal. Hr. Hans v. Holstens tredie Søn (G 3) er Godse Ditlev v. Holsten, Stamherre til Holstenshuus, som blev erigeret af ham til Stambhuus 1723, og Herre til Langesø, kongl. Maj^{ts} velbestalter Oberst af Infanteriet; er født paa sin Fædrenegaard Gjeldstov 1674 den 23 Febr.; har staaet i vor allernaad. Konges Krigstjeneste baade her i Riget og i Brabant i 20 Aar og imidlertid uden arvelige Midler og beslægtede Venner alene ved Guds Bistand avanceret fra den ringeste Militairgrad til høiere Charge; tog saa sin Dimission 1710 og giftede sig med den høiædle og velb. Jomfru Elisabeth Sophie v. Knuth, hans Exc. Hr. Geheimeraad Eggert Christoffer v. Knuths Datter; samme deres Ægteskab var af Gud velsignet med 12 Børn, som ere salige i Herren hensovede, saa nær

som en Søn Adam Christoffer og 3 Døttre, den ældste Frederike Sophie, den anden Ane Margrethe og den tredie Ane Sophie v. Holsten. Sal. Hr. Adolph Hans v. Holstens Afdøde Søn (altsaa G 4) er Frederik v. Holsten, Hofmarskalk og Jægermester ved det Gutinske Hof, og lever endnu ugift. Sal. Hr. Adolf Hans v. Holstens eneste Datter (altsaa G 5) er Jomfru Anne Margrethe v. Holsten, Canonisse i det høiadelige Stift og Kloster Preb i Holsteen. „Hertil haver Herren hjulpen; han hjelpe fremdeles! Amen!“

S. A. lod Generallieutenant Grüner Margaard i italiensk Smag ombygge, og man har endnu fra den Tid et Prospect af den i fransk Smag anlagte Hauge (et Slags Haugeanlæg, der af Etatsr. Mølbeck i Skand. Naturforst. Forhandl. 1842 Pag. 627 sq. tages i Forsvar mod vor Tids maaftee altfor ubillige Domme).

S. A. den 11 April blev Sognepræsten i Vigerslef Hr. Christen Westergaards Søn Jørgen dødt, og blandt Fadderne Hr. Oberst Holst (fra Langesø). S. A. den 13 Juli blev en Pige af Bankehuset paa Vigerslef Kirkegaard begravet og lagt „Norden Kirken“ (d: i de Fattiges og tildeels ogsaa Selvmordernes Jord; paa de Steder, hvor Baanehuset er i Syd, men ellers netop det Modsatte). S. A. den 10 Dec. blev Oberst Holstes Elig fra Langesø indsat i Vigerslef Kirke, som døde den 25 Nov.

S. A. sælger Oberst Brüggmans Enke Elved til Provst Wedel fra Munkebo.

S. A. testamenterede Capitain Peter Frederiksen 500 Rdl. til Sønderø Hospital (Hofm. F. 5 Pag. 315=16). S. A. den 30 April bleve velb. Justitsraad Scheel paa Arrestov og Frøken Fineck paa Dallund copulerede.

S. A. (eller rettere 1745=46) var der Dvægsyge her paa

Eggen, hvorom det hedder fra Dre, at der kort før samme viste sig et Niis (∴ en Komet) paa Himlen af Skikkelse som et kort „Slyde=Niis,“ i Anledning af hvilket en Sang blev forfattet, hvis første Vers lød saaledes :

Det er en Fabers Wiis — han viser Barnet Niis,
 at det skal lydigt være — og hannem ei vanære;
 naar det saa hannem lyber, — han Riset sønderbryder.

Fra Ellby fortælles der, at af de 2 bekjendte Dværgsyger (1745=46 og 1769=70) var den første her paa Eggen den betydeligste, og som Ex. kan tjene, at nogle Karle her fra Sognet vare tilfagte til Høve paa Gylbensteen forat slaae døde Kreaturer og slaaede da paa en Dag 14 Stkr.; men medens de hermed vare i Arbejde, døde der endnu 2, som de nu ogsaa skulde slaae; men da de befrygtede, at det paa den Wiis aldrig fik Ende, listede de sig bort, da de meente for den Dag ikke at kunne taale mere af det Slags Arbejde. Forresten vare der ogsaa ved Gylbensteen anlagte saakaldte Sygehuse, hvis Bestemmelse det var at affondre de friske Kreaturer fra de syge; ogsaa blev der siden fra Gylbensteen fordeelt Kreaturer omkring hos Bønderne, hvor disses vare uddøde; thi ogsaa hos dem døde de saa hyppigt, at i en Gaard i Lunde paa et eneste Døgn endogsaa 3 kreperebe. Fra Vigerslef fortælles, at i denne Syge (som dog ofte forverles med den af 1769) vare der paa flere Steder paa Langesø Mark byggede Sygehuse for Kreaturerne i Form af Tørvekuber; saaledes var der f. Ex. et slegt Sygehuus for Langesø Kreaturer i Røde Møllens Vinkeløkke, og der er endnu et Slag eller Jordbygning, hvor de døde Kreaturer bleve nedgravede, og hvor Jorden, maastee netop deraf, skal være særdeles god. I Margaards Skov skal der ligeledes i denne Tid have været bygget over 15 Jordhuse for de syge Krea-

turer. Forresten gjorde mange sig den Tid stor Fordeel ved at reise til Jylland og der kjøbe Kjør paa de ubefængte Steder, dem de siden i dyre Domme affatte her i Fyen for en Priis fra 30 til 40, ja! efter Andre saagar fra 50 til 70 flette Daler for Stykket (hvilket paa en Tid, hvor en halv Snees Aar forud (see 1733) en Stud kun kostede 9 flette Daler, maatte ansees for en uoverkommelig Priis). Fra Bessinge hedder det ligeledes, at den første Dvægsyge var den værste, og i den uddøde næsten alle Kreaturer: paa Bædelee døde de saa nær som 2; paa Elvedgaard bleve der af 120 kun 13 Hoveder tilbage; paa Rugaard døde der 70; kun Henrik Bæbles Kones Forældre, som boede i Elverod, mistede slet ingen, hvilket man tilskrev deres Godgjørenhed mod Fattigfolk. Forresten skal Sygdommen have været saa smitsom, at det endog saa var forbudt Folk fra befængte Steder at komme til Egne, hvor Sygen endnu ikke var udbrudt.

Gaardens næste Eier var saaledes Claus Wedel, Præst i Munkebo og Provst i Bjergerherred. Han var ifølge en Series pastoralis, jeg eier, født i Rustrup Præstegaard i S. Jylland 1669, blev Sognepræst i Munkebo 1696, var Præst her over i 51 Aar (og altsaa Jubellærer) samt Provst over i 30 Aar.¹⁾ Han roses for sin Sparommelighed hos

¹⁾ Ifølge Nil. 6 Pag. 568 hed hans Fader Johan; han selv var Præst i 53 Aar, døde som Consistorialraad 1748, 79 Aar gammel, og blev begravet i Munkebo Kirke. Ifølge Præsteindb. af 1755 blev han Præst 1695 og Provst 1713; ifr. forresten Tresschow's Jubellærere Pag. 337 og den haandstrevne Fortsætt. af Bloch's f. Geistl. Hist., hvoraf et Udtag siden skal indføres.

Malling og blev, som der fortælles, rig ved sit Fiskeri, idet han lod Landet kjøre omkring med Fisk; især havde han en udmærket Passion for Halefangsten (hvorom man har en morsom Anekdote, der angaaer hans Strid med hans Degn paa Prædikestolen i denne Anledning), og man kaldte ham derfor i en Tidssalder, hvor Dgenavne vare høist sædvanlige, i Almindelighed „Haleprovsten.“ Han giftede sig som Enkemand paa 61 Aar d. 21 eller 22 Juni 1729 med en 20 Aars Pige Ane Elisabeth Amalia Berg, Datter af Sognepræsten i Svindinge Hr. Jacob Berg ¹⁾ og født d. 30 Juli 1708. Hun vilde nødvendig have havt ham, da han var saa gammel; men hendes Fader, som var en streng Mand, knusede hendes Hof, som hun sad og spandt paa, da hun gjorde Indvendinger mod Giftermaalet, og sagde, at han vilde gjøre ligesaa ved hende selv, dersom hun ikke tog ham; og saaledes blev hun — Provstinde. 1731 d. 29 Juli fødte hun ham deres eneste Søn Jacob Wedel. 1740 hellig 3

1) Jacob Berg, født i Wahren i det Mecklenborgske d. 23 Sept. 1677 af Faderen Johan Berg, som siden blev Brygger i Kjøb. Han deponerede fra Frue Skole i Kjøb. 1700, lagde sig efter de orientalske Sprog, blev Sognepræst i Svindinge 1707, Provst i Gudmeherre 1719, laa i Proces med Kammerherre Niels Suel til Taasinge, skal have søgt Bispestolen efter Lødberg (altsaa 1731-32) og bede 15 Marts 1750 (Bløds f. Geist. Hist. Mscr.). Han var kyndig i Medicinen (altsaa hvad Bonderne par excellence kalde: „en klog Mand“) og efterlod sig det største Bibliotek paa den Tid i Fyen. Han var gift 1) med Anne Lerche, født c. 1647 og bod d. 7 Marts 1689, en Datter af Anders Madsen Lerche, Sognepræst i Svindinge, som igjen var en Søn af Mads Pedersen Lerche, der var Sognepræst i Nyborg, og saaledes var hun et Rættfærdighedsbarn til vor berømte P. F. Suhms Moder; 2) med E. M. Bronner fra Kjøbenhavn, der siden som Enke giftede sig med en Tobaksfabrikant i Sønderborg paa Als, men opholdt sig siden i Trondhjem.

Rongers Aften brændte deres Præstegaard efter et foregaaende Varsel (som den Tid brugeligt var) ganske til Rul, og blot Indskriften over Døren: „pietas ad omnia utilis“ var ei engang fveden. (Forresten eie vi endnu et gammelt Egetræes Klædestab med Billedhuggerarbeide paa, som den Gang blev reddet ved at styrtes ud igjennem Væggen). 1745 kjøbte han Herregaarden Elved, blev 1746 Conssitorialassessor, men vedblev ligesuldt at være Præst i Munkbo og Provst i Bjergerherred indtil sin Død, som indtraf d. 19 April 1748. Oberst Godske Hans v. Brüggman til Ulriksholm og Østergaard (hvilken sidste Gaard, der ligger i Munkbo Sogn, han 1731 lod opbygge og tog der sin Alderdoms Bolig) samt hans Svigersøn Major Ulrik Frederik v. Heinen (til hvem han overlod Ulriksholm; hvorimod hans egen Søn Conferentsraad Caspar Herman v. Brüggman fik Østergaard i Arv, ifr. Atl. 3 Pag. 481, 482) skulle have havt megen Spas med den gamle Provst Wedel, der var deres Sognepræst (hvorom der fortælles heelt underlige Historier), og dem skal det ogsaa have været, der forførte ham til at stille den dem beslægtede ¹⁾ og af Gjæld betrængte Enkefru v. Brüggman ved Elvedgaard; et Stridt, som ellers en 76-aarig Mand vel neppe vilde have foretaget sig, og som han ogsaa strax efter bitterlig fortrød; thi Elvedgaard modtog ikke den nye Eier synderlig venligt, eftersom før det Første Godsset, som fra Mai 1745 til Mai 1746 var under Nellesmans Bestyrelse, saasom han selv vedblev at være Præst i Munkbo, istedetfor at Brutto = Indtægten ifølge den ved Kjøbet gjorte Beregning skulde udgjøre 2415—4—12, nu, Udgifterne fra=

1) Hendes afdøde Mand var nemlig Oberst Godske Hans v. Brüggmans Salsbroder.

dragne og altsaa i Netto=Indtægt, for det hele Aar blot udgjorde 676 Rdl. 3 Mk. 11 ſ. (hvilken usæl Indtægt af en Gaard og et Gods, der havde kostet 36,580 Rdl.! Den gode Mand havde paa den Maade kun 2 p. C. af sine, formodentlig laante, Penge, dem han rimeligviis med 5 p. C. maatte forrente); og for det Andet indtraf den store Dvægsyge fra Juul 1745 til 1 Mai 1746; og da han, som han selv 1746 skriver, i samme havde mistet saabel paa Gaarden (hvor der af 120 Høveder kun bleve 13 tilbage) som hos Bonden (det meste af) sit Dvæg og derfor atter var fundet at afhænde Gaarden, og Fru Brüggman, som nu boede i Sorø, havde forbeholdt sig Førstekjøbsret, saa tilbød han hende den nu atter tilkjøbs, hvorfor hun dog, som man let kan tænke, betakkede sig, og man hører heller Intet videre til Salget. S. A. (1746) udsteder han derimod sin Obligation til Landsdommer Bonde Simonsen paa 2000 Rdl. mod Pant i Gaard og Gods næst 12000 Rdl. (som han formodentlig endnu skyldte Fru Brüggman; og saaledes skulde hans hele Gjæld paa den Tid kun have været 14000 Rdl.). S. A. blev han Consistorialassessor. S. A. folgte han sin Gaard i Asteby paa 9—4—2— til Kammerherre og Generalmajor Grüner paa Margaard for 369 Rdl., og s. A. lod han optage en Fordebog over Gaard og Gods, som allerede ved Salget i det Foregaaende er omtalt. S. A. og de 2 næstfølgende er Hjert Hjort (som altsaa maa have afløst Nelleman) Foged paa Elved. 1747 bortfæstede han som Consistorialassessor Høveds Mølle med 2 Løkker (hvoraf den ene hed Tydes=Løkke) mod Indfæstning 60 Rdl. og 8 Rdl. aarlig i Landgilde, samt 1 Gaard i Bessinge paa 6—7—= og et Huus ibid. S. A. døde hans Forpagter Nellemans Kone paa Elved og blev i Bessinge Kirke begravet

(nemlig Mad. Lovise Charlotte Nellesman, født Kjeldberg, som var født 1725, gift 1746 paa Sorø Academie med Mogens Nellesman, Forpagter paa Elved, og død 1747 ibid. i Barselsfæng). 1748 bortfæstede Provst Wedel Huset Drengen i Beslinge og 1 Gaard ibid. paa 6—7—8—, men døde s. A. d. 19 April; og vi have endnu her paa Gaarden som Reliquier efter ham hans Stof, hans Pibefutteral og hans Klædestab. Om denne Gaardens Eier og hans Familie ¹⁾ har Provstens egen Søn, min Faders Halvbroder paa fædrene Side Hr. Krigsraad Wedel til Kjærsgaard og Holfegaard, for endeel Aar siden (nemlig 1807) tilfattet mig en Efterretning, som vel (da Manden allerede da var en 76-aarig Olding) laborerer af endeel Sukkommelsesfeil, hvorpaa Hr. Prof. Thorup allerede i sine Efterretninger om Ribe Cath. Skole 8de Fortsætt. 1837 Pag. 76=77 (i Anledning af det Udtog, som deraf var indført i Eng. Univ. og Skole Annal. 1809 Pag. 1=4) har gjort opmærksom, men som jeg dog (om end ikke for andet, saa dog som et Exempel paa, hvor let den virkelige Historie ved Familiefagn i det Uvæsentlige forvanskes, men dog i det Væsentlige tillige oplyses) herved med Mandens egne Ord udførligen vil meddele: „Den berømte Historiograph Mester Anders Wedels Fader Søren Wedel var Borgemeester i Beile. Om ham findes det Udmærkede i hans Opdragelsesmaade, at hans Sønner hver Aften maatte gjøre Rede for enhver den Dags Handling, Tanke og Foretagende;

¹⁾ der egentlig burde skrive sit Navn med et enkelt B, da den har sin Oprindelse og sit Navn fra Beile, der i gamle Dage kaldtes Bedle og Bedel; hvorimod den grevelige Familie af samme Navn skriver sig med et dobbelt B, fordi den har sit Tilnavn af det tydske Slot Wedel.

de uskyldige Tanker og Foretagender blebe bedre forklarede og oplyste for dem; for Ulydigheds og gode Sæbers Feil, som de tilstode, blebe de tilladte at rebse sig selv næste Morgen; men dersom der opdagedes flere Feil i deres Opførsel end dem, de selv havde anmeldt, bekom de 7-dobbelt Rebseelse af Faderen med Riis paa den bare Krop. Mester Anders S. Wedel har forresten havt den Lykke, at hans Liv og Levnet temmelig nøiagtigt er optegnet i det Kjøb. historiske Magazin¹⁾; sammesteds gjøres den Anmærkning, at han som Hofmester var 2 Aar yngre (læs: ældre) end hans Discipel Tyge Brahe, og derfor formodes, at han reiste udenkands med ham som Reiseselskaber og ikke som Hofmester. Bistnok har Wedel havt egne Midler at kunne spæde til af paa Reisen, og Brahes Kasse, som yngste Søn af 11 Sødstende, formodentlig været i maadelig Forfatning; ei heller vilde en gammel Hofmester have tilladt (?) Brahe at lade sin Næse affkære i Rosstock i en Duel af Parsberg; men mine Familie-efterretninger udgibe dog Wedel for Brahes Hofmester og Wedels Venskab for Brahe som Marsag til den Unaade og Forsølgelse, Wedel senere maatte udstaae; thi man kan vistnok ikke ansee det for Fremmelse, fra kongl. Confessionarius under Kong Fred. 2, Professor ved Universitetet, kongl. Historiograph ic. at blive ansat som Canonicus i Ribe med Titul af Domprovst.²⁾ I Ribe anlagde Wedel et pp=

1) Herved menes Gl. D. Mag. 2 Pag. 174, 175, 176, 185, 241, 309, 320.

2) Skjendt Forfatteren siger, at hans Navn i Ribe Domkirke findes anført blandt Domproysterne, nævner Terpag. Pag. 154 ham dog ikke som Præpositus, men vel Pag. 152 som Decanus; betragtet tilkom Provstetitlen ham dog virkelig; thi den egentlige Præpositus ved Ribe Domcapitel var blot Provst i Harslysel, men Decanus var derimod Provst i Bardslysel; jfr. Terpag. Pag. 152 og 153.

perligt Bogtrykkeri for egne og Andres Skrifter, hvorved tjentes anseelige Midler, der satte Manden i Stand til ikke blot at lade sine 4 Sønner reise udenlands og give dem den bedste Opdragelse, men ogsaa at gifte sine 3 Døttre fordeeltagtigt til vakkre Mænd af Talenter. Han var Forfatter til flere Skrifter og deriblandt til den danske Oversættelse af Saxo Grammaticus, til Liigprædikenen over Kong Fred. 2 (om hvis Anvendelsesord til de Tilstedeværende Forfatteren tilføjer, at de i vore slebne Tider neppe lade sig undskylde uden af en Mand af saa streng Opdragelse, der maaskee endnu frygtede for 7-dobbelt Straf, dersom han undlob at sige Sandhed) og til Svend Tveskjægs Historie. Føraan i sidstnævnte Bog har man Anders Sørensen Wedels Portrait og derhos hans Baaben, inddeelt i 3 Dele, nemlig en Pille, et Alter, hvorpaa offres et brændende Hjerter, og i den 3die Afdeling en Slange, som bider sig selv i Hælen og skal afbilde Snildheden eller Tiden. Ved Pillen er anbragt et S., ved Alteret et D. og ved Slangen et T., der, hvorledes man end ordner Bogstaverne, dog stedsse udtrykke en af Menneskets 3 vigtigste Pligter, nemlig: Deum Sancte Time! eller: Sanitatem Tuere Diligenter! eller: Tempus Dispensa Sapienter! samt derunder (nemlig under Portraitet) et dansk Vers af Badsfær; ligesom jeg ogsaa eier hans Portrait, hvorunder Ringo har anbragt et Versvers. Han er forresten begravet i Choret af Ribe Domkirke ligesom Alteret under en stor og prægtigt udarbejdet Liigsteen midt under Choret's Hælving; paa høire Haand (af samme) findes hans og 4 Sønners Portraiter i Legemsstørrelse og afmalede i Præsteklæder, ligesom hans 3 Døttre forklædte med hvidt linned Linn paa Hovedet, som det nu bruges paa Christiansfeldt. Paa Pillen, hvor Opgangen er til Prædikestolen, findes paa en Steen-

table udhugget hans Vita med forgyldte Bogstaver, hvilket har været omgivet med en forgyldt Messingramme; men en Tyv, der troede, at den var af Guld, har, derved bedragen, borttaget samme. 1) Af hans Børn vil jeg her kun henholde mig til den ældste Søn, som var Bage 2) Webel, Præst til Frue Menighed i Ribe. Denne arbejdede og fortsatte Faderens Bogtrykkeri, oplagde paany Faderens Skrifter og udgav lige-

1) Skjøndt det ligger udenfor mit Emne at berigtige de smaa Urigtigheeder, der saavel her som andensteds i Meddelelensens Efterretning maatte forekomme, troer jeg dog ved denne Leilighed at burde meddele adskillige Chronologiske Notitser, som jeg har skobt paa om bemeldte N. S. Webel. Han var saaledes født d. 3 (Xerp. siger d. 9) Nov. 1542 i Belle, deponerede fra Ribe 1561, reiste udenlands med Tyge Brahe 1562, derpaa atter udenlands paa egen Regning og tog da Magistergraden i Wittenberg 1566, blev kongl. Hofpræst 1568. Hans Fader døde i Aug. 1571; han selv blev Rannik i Ribe d. 13 Aug. 1571 (og iffe, som Nyerup siger, først 1580); blev trolovet d. 30 Sept. 1576 med Maren Svendsdatter, den kongl. Historiograph Mag. Hans Svannings Datter, med hvem han d. 30 Juni 1577 holdt Bryllup; men hans Hustru døde af Pest d. 29 Juli 1578. Han blev entlediget som Hofpræst 1580, men blev derimod kongl. Historiograph og s. A. d. 18 Sept. trolovet med Bispen i Ribe Mag. Johannes Lagonis Datter Mette, med hvem han holdt Bryllup d. 18 Sept. 1581. Han mistede sin Post som kongl. Historiograph 1594 og sit Decanat 1595, men blev dog ifølge Nyerups Forf. Reg. snart igjen restitueret (hvilket dog ifølge Nyerups Udg. af Webel om den d. Kronike Pag. 72 sq. neppe maa forstaas om det kongl. Historiographembedet, ligesaa lidt som om Decanetet i Ribe, eftersom Xerp. Pag. 152 lader N. Krag tiltræde det efter Webel og Jonas Venusinus efter Krag); men han var Kirkeværg for Ribe Domkirke 1603-4 og døde d. 13 Febr. 1616 (hans Skrifter opregnes hos Nyerup). Hans Enke døde derimod først 1633, og om hende see Mere i D. Mag. 3 Ræf. 1 Pag. 43-47.

2) Her, saavel som andensteds flere, maa istedetfor Bage læses Læge.

ledes selv Skrifter, af hvilke sidste jeg har seet et Exemplar af Paraphrasis over Davids Psalmer i 4to, indbunden i rødt Fløiel, forgyldt paa Snittet og dediceret til Rigshofmester Walchendorf med de Ord af Forfatterens Haand: „Dette Exemplar ombedes underdanigst i Naade at blive antaget af Rigshofmester Walchendorf fra Forfatteren B. Wedel.“ Bage Wedel giftede sig med en Søster af Biskop Svane,¹⁾ aflede med hende 7 Sønner og 4 Døttre og efterlod derhos hver Søn en (den Tid) meget stor Capital af 4000 Rdl. Disse 7 Sønner vare alle holdte til Bogen og alle klare fra Academiet i Aaret 1659 og vilde netop forlade Kjøbenhavn, som de Svenske kom for Byen; men deres Morbroder (Bispen) forelagde dem en anden Lectie: „Hvad vil I hjemme, Karle! her er Andet at besille; den sidste By i Riget bør forsvares, saalænge nogen ærlig dansk Mand er i Live.“ De fandt Tiltalen ganske billig, besluttede at blive, og enhver af dem leiede sig nu et Bærelse, tog den fattigste og dueligste Student ved Academiet paa sit Kammer, som de underholdt med Kost, Klæder, Baaben og Alt, saalænge Beleiringen varede, og aabnede desuden deres Kasse for enhver hungrig Student, saalænge den vilde holde; og saaledes kostede denne Vinter min Farfader 2000 Rdl. og hans Helbred for bestandig. Aldrig har nogen Bisp i Sjælland havt (den) Indflydelse

¹⁾ Jeg (nemlig Mebbeleren) eier selv Bage Wedels og Kones Skildrier: hun stibret i sit 36 Aar som en heilig Kone i Stadshabit med mange Guldfjæder og Ringe, fort Silke-Kontusse, fort Skjert, hvidt Forklæde og paa Hovedet Christiansfeldter Mode; han derimod i Silke-Dræstefjole, eget kort Haar, Hagestjæg og store Knevelsbarter, fyrige Dine og stærk af Vagt. Over Skildrieret ere Skyer malede, hvori staar: Sursum! Hans Levnet findes forresten i *Terp. Rip. C.* p. 658, hvor man ser, at han allerede debe 1648.

paa de Studerende ved Academiet (som Biskop Svane), og det var vistnok Bispens Søstersønners Edelmødighed og Penge, der forfikkrede Bispens de Studerendes Hengivenhed; og det var disse 7 Søstersønner, der satte ham i Stand til at virke med Kraft til Regentens og det kongelige Huses Fordeel endogsaa efter Krigen. Den ene af disse Brødre tilfattede Livet under et Udsald; de 6 andre bleve formedelt deres Fortjenester af deres Morbrøder ved en given Leilighed forestillede for Kongen. Kongen spurgte dem, hvad de ønskede, og Svaret var: „at tjene Kongen i hvad Post deres Tjeneste var meest fornøden; thi at de duede til Krigen havde de givet Prøver paa under Beleiringen; at de duede til Lærerstandens kunde deres academiske Beviser forklare, og et civil Embede ansaae de heller ikke for noget Hereri.“ Følgen blev, at de alle 6 bleve kaldede paa een Dag til Præster i Ribe Stift, Lønning Lehn i det Slesvigskke, saa nær sammen, at ingen af dem havde 2 Mile at reise forat besøge sin Brøder, og det med kongeligt Løfte at sørge for deres Efterflægt. Heraf reiser sig det Ordsprog, at det er ingen Kunst at blive forfremmet, naar man har Bispens til Morbrøder; men det kunde maastee her ligesaavel hedde, at det er ingen Kunst at blive Erkebisp, naar man har saadanne Søstersønner. I 4 Kirker i det Slesvigskke har jeg seet deres og „Borns“ Monumenter paa Præstelisten, nemlig i Nustrup, Døstrup, Maustrup og Spanninge.“ (Om de forskjellige historiske Urigtigheder i denne Familietradition see Thorup om Ribe Cath. Skole 8de Forts. for 1837 Pag. 76-77. Men endskjøndt det ingenlunde er min Hensigt at tage en Tradition i Forsvar, hvori jeg selv erkjender endeel Hukommelsesfeil at være indløbne, maa jeg dog tilstaae, at jeg troer den i de væsentligste Dele turde have Ret; thi skjøndt en anden

Mand af samme Familie (nemlig Pastor Wedel i Eberdrup i sin Indentl. Reise 2 Pag. 102) siger, at iffun 5 af disse 7 Sønner bleve Præster, saa tilstaaer dog Thorup selv, at 6 af dem bleve Præster, og det i Nærheden af hinanden (kun ikke i eet Aar og langt mindre paa een Dag, hvilket formodentlig maa indskrænkes til, at de maaskee paa een Dag, nemlig da Biskop Svane præsenterede dem for Kongen, fik Løfte om ved indløbende Vacancer at blive befordrede til Præster paa een og samme Egn, nemlig i Nærheden af deres ifølge det Nebensmaaende allerede til Præst befordrede Broder). Man finder dem ogsaa alle 7 opregnede hos Terpager (R. C. Pag. 658-59) i følgende Orden: 1) Andreas, Pastor i Bilslef, som han allerede ifølge Thorup blev 1646, men kunde jo derfor gjerne have bivaanet Beleiringen af Kjøb., hvor saamange Reifende mod deres Villie ved denne Leilighed bleve indespærrede og tilbageholdte. 2) Johannes senior, Pastor i Andst, som han var ifølge Thorup 1660. 3) Severinus, Pastor i Rabsted, som han ifølge Terpager først blev 1670. 4) Johan junior, Pastor i Nustrup, som han blev ifølge Thorup 1659. 5) Bernhard, Capellan i Ribe, som han blev efter Thorup 1660. 6) Egidius, Pastor i Brøns, som han blev ifølge Thorup 1663; og 7) Jørgen, som Terpager blot kalder Student, og som ifølge Thorup deponerede i Rostock 1659. Men endffjøndt denne Sidste vel desuagtet kunde have bivaanet Kjøbenhavns Beleiring, kan han dog, da han ifølge Thorup endnu levede 1670, ikke være den af Brødrene, der fandt Døden i et Udfald fra Kjøbenhavn, hvilket altsaa snarere maa have været en af Bedlernes ovenomtalte Contubernaler end nogen af Brødrene selv). „Den ældste (?) af disse Sønner var min Farfader Johan Wedel, om hvem er ikke Meget at sige, uden at han paasjede sit Embede (som

Præst i Nustrup) med yderste Flid, var i 33 Aar syg af Svindsot, ¹⁾ som en Beleirings = Grindring, og havde (2: nød) derhos den Naade fremfor andre Embedsmænd i det Slesvigske, at beværte Kong Chr. 5 i 8 Dage. Kongen blev indlogeret i hans Studerekammer, hvor han forundrede sig over at finde Præstens Armatur, bestaaende i Flint, Bajonet, Pistoler og Kaarde, og spurgte derfor i den Anledning Præsten, hvortil han brugte disse Vaaben. Men Præsten svarede, at han havde brugt dem til det kongl. Husets Forsvar, saalænge det gjordes fornødent, og opbevarede dem nu som en Paamindeelse for sine Børn og Børnebørn om deres Pligters Jagttagelse ved en lignende Leilighed, „den Gud i Naade afvende!“ Han havde ægtet Enken paa Stedet, der sørge for Huusholdningens Bestyrelse og Børnenes Opdragelse, som hun udførte med beundringsværdig Forstand og Flid. Hun havde i dette sit Ægteskab 4 Sønner og 1 Datter, hvoraf hun lod 3 Sønner reise udenlands, 2 som Theologer og den 3die paa Veriderkunsten og andre Krigsøvelser. Hendes Navn var Dorthæa Ollegaard Alefelt, en Alefelt paa fædrene og en Rankau paa mødrene Side; hun blev gift i sit 14 Aar med Præsten Hjort i Nustrup og var Moder til en Søn Kay Hjort, inden hun var 15 Aar gammel. Hendes første Mand blev dræbt af de Svenske, idet han under Anførsel af Forvalteren paa Gramgaard tilligemed sine Sognesfolk søgte paa bemeldte Gaard at gjøre de Svenske Modstand eller i det Mindste forsinke deres hastige Fremrykken ind

1) Det var allsaa ikke den saakaldte „galopperende“ Svindsot; og Udtrykket, der falder noget besynderligt, vil vel ikke sige andet, end at han lige fra Beleiringen af var svagelig, og at denne Svagelighed endte sig med en Svindsot.

i Riget, at Landets Børn kunde faae Tid til at samle sig, som dog ei skete førend under Hans Lindenovs (eller maaskee snarere Hans Frises, jfr. D. Mag. 4 Pag. 148 sq.) Anførsel paa Clausholm. Imidlertid havde denne Modstand den Birkning, at Gramgaard tabte sin Forvalter, Nustrup sin Sognepræst og alle sine Beboere paa 3 nær. Præsteenken maatte skjule sig i Moser, Heber og Stove med et 3 Dage gammelt Barn, og Omegnen led utroligt af Blodgang, der var Birkningen af den paafølgende Hunger. Det var altsaa en lykkelig Omstændighed for de 6 Wedler, at de kunde leve af egne Midler, indtil deres Sogne bekom nye Indvaanere, der kunde føde deres Præster. Præsteenken blev forresten meget gammel og holdt Huus saavel for sin sidste Mand som for hans ældste Søn der paa Stedet indtil sit 100 Aars Alder, og det med megen Berømmelse. Over hende og sidste Mand er lagt i Nustrup Kirke i Choret en prægtig Liigsteen.¹⁾ Hendes ældste Søn ved (den, ifølge Wedel i Everdrup 2 Pag. 102, 1692 afdøde) Johan Wedel, nemlig Lage eller Lave Wedel, som han der paa Egnen endnu med Berømmelse kaldes, blev ifølge det kongl. Løfte fra sin Udenlandsreise hjemkaldt at blive Præst efter sin Fader i Nustrup. Egentlig reiste han paa det theologiske Studium, men havde gjort sig det til en Lov paa sine Reiser at indlogere sig hos de berømteste Kunstnere i enhver By, hvor han saaledes omsonst lærte sine Berters Haandværk. Han kunde puste Glas, slibe og polere

¹⁾ Formodentlig er hun den Provstinde Wedel, der ifølge Wedels indenlandske Reise 2 Pag. 103 stiftede et Hospital ved Kirken i Nustrup ifølge et Løfte, hun under Krigsurolighederne havde gjort, og til den Ende folgte sin lange og svære Guldkjæde, som i Feidetiden havde været nedgravet i Jorden, forat opfylde dette sit Løfte.

Glas, brænde Tegl og arbejde som Kunstner i alle Slags Metaller. Efter Provst Dysfels Indenlandsreise er han første Stifter af de om Flensborg værende Teglbrennerier, der nu ogsaa have udbredt sig til Fjlland. Han var 3 Gange gift, havde 9 levende Børn, efterlod betydelig Velstand og et fordeelig Eftermæle og har endeel endnu levende Børnebørn i geistlig Stand. Han døde i sit 80 Aar. Den anden af Johan Wedels Sønner var Claus Wedel, født i April 1669, dimitteret fra Haderslev Skole 1685 og reiste s. A. til Academiet i Wittenberg, hvor han tingede sig i Information, Logi og Rost i Prof. Daasøvs Huus, hvor Intet talede ved Bordet uden om lærde Materier, og det paa Latin. 1688 tog han Attestats i Kjøbenhavn med bedste Character; i et Par Aar havde han Prædikecondition hos en gammel Præst i det Slesvigske, der vilde have affaaet ham sit Kalb og sin Datter, hvorfor han dog betakkede sig og reiste paa et Besøg til sin Morbroder Kai Ablefeldt, Herre til Hingsbøl i Fyen, og til sin Halvbroder Kai Hjort paa Ulrichsholm. Her blev han kaldet til Præst i Munkebo af en Brüggman, der paa den Tid var paa en Udenlandsreise i Italien; hvilket Kalb han dog først undslog sig for at modtage for Kalbets Ringheds og Præstegaardens Brostfældigheds Skyld, men siden lod sig overtale af Bissen og saaledes 1695 blev Præst i Munkebo, hvor han ved sine i Udlandet erhvervede Kundskaber og sin store Flid i Hast erhvervede sig Formue, der satte ham i Stand til at fortjene sig en Plads i Mallings store og gode Handlinger blandt de Adelmødige; en Plads, han fortjente i flere Tilfælde end dem, Mallings har faaet Kundskab om. Hans første Kone var en Præstedatter paa Stedet og tillige Præsteenke, 60 Aar gammel, med 5 uopdragne Børn, hvis Opdragelse han besørgede, og hvis Lykke

han fremmede tilligemed deres Børns Opdragelse og Belfærds Befordring. En Stifdatter af ham var saaledes gift i Laaland med en Præst, som tilligemed hende døde, efterladende sig 11 smaa Børn, som hjælpeløse bleve ham tilsendte paa en Haugebogn, og dem han alle tog imod, opdrog dem vel og besfordrede deres Lykke. 1728 giftede han sig anden Gang med sin Moder Ane Elisabeth Amalia Berg, en Provstebatter fra Svindinge af megen Dyb og Fornuft, med hvilken han aplede mig (Krigsraad Jacob Wedel til Kjærsgaard og Holfegaard), som blev født den 28 Juli 1731. Provst og Constitorialassessor Claus Wedel gav denne sin eneste Søn en ligesaa haard og streng Opdragelse, som hans Forsædre havde givet deres Børn: han lod ham fra hans 7de Aar bade sig i fruset Vand, gaae lige af Sengen nogen i Sne til Halsen om Morgenens, tillod ham ikke at ligge i Varme, at drikke noget Kraftigt, at spise eller drikke noget Fremmedfødt (eller Indført), ¹⁾ ikke at klædes i Andet end Hjemmegjort; anholdt ham til strengt Arbeide og tillod ham ikke at more sig med Andet end med Videnskaber og med nyttig Haandgjerning. Hver Søndag Eftermiddag maatte han læse 10 Capittler i Bibelen og høre derover en forstaaelig Forklaring og bekom derfor 1 Skilling; bleve nu disse (Præmier, altsaa 52 fl. om Aaret) ²⁾ til Godeværdigheds Handlinger anvendte, saa blev Kassen heller aldrig tom. Vel sandt, denne

1) hvortil endnu henhorte Forbud mod Rydelsen af Blod eller alle af Blod tilberedte Spiser, som jeg mindes sal. Krigsraaden har fortalt mig at have været en ufravigelig Regel for ham og for alle hans Forsædre.

2) med mindre det var, hvad som snarest er at formode, for hvert Capitel 1 Skilling.

Dreng var ikke altid sund i sin Ungdom; men i de mødnere Aar kjendte han ikke Sygdom, var usølsom mod strengt Veir og havde ingen Banfelighed ved at tilfredsstille sine Ønster og Begjerligheder; thi han attraaede Intet uden det, som Naturen krævede til Livets Opbold, og er derfor en af de rigeste Mænd i Landet, da han har lært, at den er den rigeste, der begjerer og trænger mindst, og ikke den, der eier meest. Assessor Wedel døde 1748 efterat have været Præst i 53, Provst i Bjergerherred i 50 og Senior blandt Stiftets Provster ved Landemødet i 40 Aar. Han forsømte aldrig nogen Sognedag om Vinteren at besøge Sognets Skole og at undervise Ungdommen, var vel begabet i sine Embedsforretninger og var derfor elsket og æret af sine Sognebørn." (Saabidt gaar Provstens egen Søn Krigsraad Wedels meddeelte Familieefterretninger. I de Blodste Saml. til d. f. Geistl. Historie findes derimod følgende Efterretning om Hr. Claus Wedel: Han var født i Nustrup Præstegaard, Gramherred, Ribe Stift. Faderen var Hr. Hans Laugesen Wedel, Sognepræst sammesteds, og Moderen Dorothea Ollegaard v. Ahlefeldt (en Datter af Hr. Claus v. Ahlefeldt og Enke efter Hr. Mag. Peder Hjort, en Formand af Hr. Hans Wedel), som døde 1726 i sit 90 Aar. Hans Farsfader var Mag. Lauge Wedel, Sognepræst til Catharinæ Menighed i Ribe, født 1592 og død 1648; hans Farmoder var Lisbeth Hansdatter, en Datter af Hr. Johannes Mauritti, Provst og Sognepræst i Tønder. Hans Farsfaders Fader var den berømte Mag. Anders Wedel, kongl. Hofprædikant og Historiografus; hans Farsfaders Moder var Mette Hansdatter, en Datter af Mag. Hans Laugesen, Biskop i Ribe, og Dorte Hansdatter (Datter af Mag. Hans Lausen, som ogsaa var Biskop i Ribe, see den Wedelske Genealogie hos Zivert Pag.

494). I Maret 1696 blev Hr. Claus Wedel af Biskop Dr. Th. Ringo indviet til Sognepræst i Munketo. 1713 blev han Provst i Bjergerred. 1740 hell. 3 Konger Aften afbrændte hans Præstegaard. 1746 (?) købte han Elvedgaard og Gods og blev s. A. Constitorialassessor og døde som Subbellærer den 19 April 1748. Han var to Gange gift: 1) med begge sine Formænds Enke Sophie Clausdatter, som var en Datter af Claus Hansen Naskov (Fabritius), der den 12de 1640 blev ordineret til Sognepræst i Munketo og døde (myrdet af de Svenske) 1659, 47 Aar gammel. Hun havde været gift: 1) med Claus Nielsen, Sognepræst i Munketo, født 1631 og død den 31 Marts 1684; 2) med Rasmus Jensen, Sognepræst i Munketo og død 1696. Dernæst blev Hr. Claus Wedel gift 2) med Anna Elisabeth Amalia Berg (Datter af Hr. Jacob Berg, Sognepræst i Svindinge og Provst i Gudmeherred), som ved ham den 28 Juli 1731 blev Moder til Jacob Wedel, og som efter Hr. Claus Wedels Død indlod sig i nyt Egteskab med Hr. Justitsraad og Landsdommer Bonde Simonson (R. R.).

Hans Enke Ane Elisabeth Amalia Berg (der, som sagt, var en Datter af Sognepræsten i Svindinge og Provsten i Gudmeherred Jacob Berg og Ane Lerte (hvilken Sidste var et Næstjødskendebarn til vor berømte P. F. Suhms Moder), født 1708 og gift 1729) flyttede nu d. 22 Juli 1748, eller s. A. hendes Mand var død, med Alle til Elved og, — efterat Skiftet, — ifølge hvilket Provstens Søn Jacob Wedel fik 6666 Rdl. (egentlig tilkom ham kun 5284—2—12; men hans Moder lagde i Anledning af hans idelige Klager over Forurettelser endnu dertil en Gave af 1382—1—4, hvorved det ialt blev 6666) i Fædrearv, — var sluttet, og hun s. A. havde bortfæstet 1 Gaard i Hemmerflef, Drepen i

Beflinge samt 1 Huus og 1 Gaard ibid. og ladet optage en *Conspectus* over hver enkelt Mand's Tilstand paa Godset, — giftede hun sig d. 18 Juli 1749 med en af sine Creditorer, (min Farfader) Borgemeester og Landsdommer (siden Justitsraad) Bonde Simonsen, som den Tid eiede Torpegaard og Ringstedgaard og var bekendt for en dygtig Embedsmand, en god Jurist og en heldig Pengenegociant. Det var nemlig slden Griffensfelds Dage for den Borgerlig-, ja! saagar Bondesødte ikke mere vanskeligt, som det den Tid kaldtes, „at gjøre sin Lykke ved Pennen;“ derpaa have vi atter i denne Mand (eller i min Farfader) et talende Exempel. Han var født (eller egentlig døbt) d. 20 Sept. 1700 af fattige Huusmandsfolk i Haarslef Sogn. Hans Fader Simon Bundesen var en Huusmand, som boede i Gilstov; men hans Moder Bertha Nielsdatter skal derimod have været et Sødsfendebarn til Justitsraad Blesf paa Fraugbegaard. Deres Bryllup er saaledes anmeldt i Haarslef Kirkebog: „1688 anden Paaschedag bleve Simon Bundesen og Bertha Nielsdatter copulerede;“ og om deres Søn Bonde Simonsens Daab hedder det samme Sted: „1700 den 20 Sept. blev Simon Bundesens Barn døbt ved Navn Bunde; Kirken Degns holdt det til Daaben; Fadderne vare Axlone Pedersen og Ane Krofone“ (altsaa, som det synes, ingen Mandsfaddere). Uagtet man nu deraf skulde slutte, at Simon Bundesen boede i Haarslef By, saa vil dog Familiefagnet, at han boede i Gilstov By, Haarslef Sogn, i et Huus paa denne Side Smedien, stod i Oberst Lüghovs Dragonregiment, var Tjener hos Obersten selv og faldt i en Storm for Helsingborg i Skaane 1709. (1709 d. 13 Nov. blev Helsingborg virkelig indtaget (o: besat) af de Danske (N. Saml. 2 Pag. 8); men da foresaldt neppe nogen Storm,

saasom det blot var „en aaben Glække;“ men d. 10 Marts 1710 holdt de et Slag udenfor Helsingborg med de Svenske, og da faldt der 6000 Mand Danske, *ibid.* Pag. 8-9). Den ovenomtalte Krigsraad Wedel, der imidlertid i denne Henseende ikke saa ganske staaer til Troende, da han neppe havde noget godt at sige til sin Stedfader, meente derimod, at bemeldte Simon Bondesen ved denne Leilighed var deserteret, og det paa Grund af, at hans Søn Bonde Simonsen engang skulde have brugt den (vistnok lidet sønlige) Udladelse: „Min Fader var en Kjeltring, havde jeg nær sagt;“ men dermed har han formodentlig, dersom det ellers er sandt, ¹⁾ blot meent, — ligesom endnu Talebrugene er, — at han var en Prakter eller Stodder. Den saaledes faderløse Dreng havde imidlertid en Overtjorsel at talke for sin Fremtids Lykke; thi som han en Dag gik og legede med andre Børn paa Haarslef Gade, blev han overkjørt af en Rareth med 4 Heste for; og da Herstabet, som sad i samme, hørte hans Strig, lode de holde og gabe sig ikke tilfreds, før de fik Moderens Tilladelse til at tage ham med sig til Odense for der at lade ham curere. Dette Herstabs skal have været en Commerceraad Christian Ulrich Blesf, som skrev sig v. Blesf (*F.* 6, Pag. 272, 284, 286) og altsaa maaskee var adelig. Han var først Postmester i Odense, siden, nemlig 1725 og 28, Raadmand i Odense (*F.* 6 Pag. 272), derpaa 1732, 39 og 47 Borgemester *ibid.* (*F.* 6 Pag. 284, 286; 5 Pag. 140), men 1748 Commerceraad og Eier af Fraugdegaard, hvor han døde 1751, og var

1) hvorpaa jeg dog storligen tvivler, da sal. Justitsraadens Stoltthed endogsaa maatte have afholdt ham fra at bruge de Udtryk om sin Fader, som det ved denne Leilighed behøvede hans Stedson at lægge ham, — den allerede længst Afdøde, — i Munden.

gift med Apotheker v. Westens Enke Elisabeth Becker, som døde 1741 (Atl. 6 Pag. 628 eller efter Numme Pag. 275, 1749). Denne Mand sørgede virkelig trolig for min Fars faders Fremtids Lykke, og denne fulgte ham ogsaa stadigt Skridt for Skridt paa Forfremmelsens Bane; thi da Blesf fra Postmester blev Raadmand, blev B. Simonsen Postmester; da Blesf blev Borgemester, blev B. Simonsen Raadmand, og da Blesf blev Herremand, blev B. Simonsen Borgemester ic. Andre sige derimod, at denne Begivenhed stete paa en langt anden Maade. Som han var 4 à 5 (Andre sige 8) Aar gammel, laa han nemlig engang og legede med andre Smaa børn paa Haarslef Gade (hvor han formodentlig gik i Skole), idet en Kareth med 6 Heste (altsaa i denne Henseende en forbedret Udgave af det forhen anførte Sagn, hvor Karethen kun havde 4 Heste) overkjørte ham, uden at han dog hverken af Heste eller Vogn tog den mindste Skade. Dette blev af hans Forældre antaget for et lykkeligt Barsef og et Tegn paa, at han var bestemt til noget Stort i Verden, og han blev derfor 8 (Andre sige 11) Aar gammel (altsaa formodentlig kort efter at hans Fader var falden i Skaane) sat i Huset hos sin Moders (Birthe Nielsdatters) Sødsfendebarn Christian Ulrich v. Blesf, som den Tid var Postmester i Odense, for der at øves i Pennen. Han var der i Huset Skriverdreng tilligemed Schrødersee, som siden blev Conferentsraad. 1716 blev han Skriverkarl og forestod Postvæsenet i 4 Aar som Fuldmægtig; 1720 blev han Postmester, og da der kom en Forordning, at ingen Magistratsperson maatte forestaae Consumptionen, blev denne Oppebørsel ham ligeledes (som Consumptionensforvalter) betroet. 1728 (Bircherod siger 1729) blev han Raadmand, og 1729 i Dec. blev han som Raadmand gift med Margrethe Sophie Haman,

Datter af Kjøbmand Christian Haman og Sara Østrup samt Enke efter Kjøbmand Peder Fugl, der døde 1728, 32 Aar gl.; selv døde hun derimod d. 2³ 1731, og med hende havde B. Simonsen en Datter Sara Simonsen, som blev født 1730 eller 31 og blev gift 1) 1748 med Regimentsqvartermester Knud Belliger i Odense, som var født i Mai 1708, og med hvem hun havde en Datter Margrethe Sophie Belliger, gift 1776 med Ritmester Bolsvig, som var født 1729; og derpaa gift 2) 1752 med Cancellieraad Hvalsøe, Tolder i Frederiksbjerg, og ved ham Moder til Christiane Elisabeth Hvalsøe, født 1753 og gift 1776 med Provst Langhoff i Lyndelse. 1732 blev B. Simonsen 3die Borgemester samt By- og Raadstueskriver. 1739 nævnes han (formodentlig) som (3die) Borgemester (F. 6 Pag. 286). Ved denne Tid omtrent maa han ogsaa have kjøbt Torpegaard og Ringstedgaard i S. Nærraa Sogn (Atl. 3 Pag. 479; 6 Pag. 638); thi han eiede dem ikke 1737, men derimod 1748 (Bl. 2 Pag. 83), og havde fra 1741 til 48 bortforpagtet dem til sin Brodersøn Simon Gillskov for 866 Rdl. aarlig. 1743 d. 11 Mai blev han som Borgemester i Odense beskikket til Vicelandsdommer i Fyen og Langeland, hvilket han var til sin Død (Atl. 6 Pag. 581; ligesom han ogsaa fra 1744 nævnes i Statscalenderen som saadan), men vedblev desuagtet en Tidlang at være Borgemester; thi 1747 nævnes endnu hans Belgjører v. Blesf som første og han som 3die Borgemester (F. 5 Pag. 140), hvilket ligeledes 1748 er Tilfældet (ibid. Pag. 111); ja! i Statscalenderen nævnes han ligetil 1758 som Borgemester; dog skal han ifølge det Nedenanførte allerede 1750 have neblagt Borgemesterembedet. 1748 bortgiftede han, som sagt, sin Datter Sara Simonsen til Regimentsqvartermester Knud Belliger, hvorved den Synderlig-

hed (der maaskee ikke endda er saa sjelden) anmærkes, at der var en Correspondence uden Begyndelse og Ende mellem dem som Forlovede, og da de siden bleve gifte, kunde de ikke lide at see hinanden. Han havde desuden ogsaa med en Bondepige i Snestrup ved Odense en Søn Peder Knudsen, men døde saa Aar efter; thi hun var allerede d. 19 Juli 1750 hans Enke og 4 Aar efter sit Bryllup med ham atter gift paany. 1748 eiede hendes Fader endnu Torpegaard og Ringstedgaard (Bl. 2 Pag. 83); men da han derpaa 1749 ved Giftermaal med Consistorialassessor Wedels Enke blev Eier af Elved, skal han have solgt disse Gaarde (dem han derfor ikke mere eier 1755) forat betale endeel af den store Gjæld, der den Tid hvilede paa Elved. S. A. (1749) kjøber han 2 Gaarde i Skouby af Prof. Naurs Enke Pernille Mule, den ene paa 3—6—1—1 (som svarte i Landgilde 3 Tdr. Byg, 1 Td. Rug, 3 Rdl. Hovningspenge) for 64 Rdl. pr. Td. Hartkorn, og den anden paa 2—6—1—= (som svarte 10 Skpr. Rug, 1 Lam, 2 Gæs, 2 Skpr. Havre, 4 Høns, 24 ß Krippinge, 2 Rdl. Hovningspenge og $\frac{1}{2}$ Pd. Lyssegarn) for 69 Rdl. pr. Td. Hartkorn, altsaa for dem begge 434—3—7. S. A. blev der optaget en Fordebog over Godsset, som i Intet er forskjellig fra den af 1745, uden at der i Eilskov mangler 1 Gaard paa 1—=—2—2 (som altsaa mellem 1745 og 49 maa være solgt), at fremdeles Gaarden i Asteby, som folgtes 1746, paa 9—4—2—= mangler, men at derimod de 2 Gaarde i Skouby paa 6—4 2—1, som kjøbtes 1749 (foruden den, han allerede eiede *ibid.*, see 1745), ere tilføiede, og Bøndergodsset altsaa i det Hele taget blot 4—=—=—1 formindsket. S. A. optoges der ogsaa en Conspectus over Bøndernes Tilstand og Forfatning paa Godsset (et Document, der naturligtvis er for vidtløftigt

at indføre). S. A. og næstfølgende er Ernst Graadt, som allsaa maa have afløst den Gjert Hjort, der var det 1746-48, Foged paa Elved, men afløses igjen 1750 af bemeldte hans Formand. 1750 d. 5 Juni tog Landsdommeren sin Afsted som Borgemeester i Odense, og August Martfeldt indtraadte i hans Sted som første Borgemeester. S. A. skal han have solgt en Gaard i Skouby paa 2-6-1-2. S. A. bortkæster han lille Løkke paa 1-5-1-2 og 1 Gaard i Silby paa 10-5-1-2. S. A. seer man af en Hollændercontract, hvorved han paa 3 Aar bortforpagtede Hollænderiet til sin Frues Godskendebarn (?) Niels Madsen Lerche (i den fratrædende Nellemans Sted, der i det Mindste var Forpagter fra 1745 til 48 inclus. og kort efter (1755) kjøbte Leerbæk ved Veile), at der da holdtes 134 Malkæver paa Elved, og at Gaardens Marker, som i disse 3 Aar vare leie 3: udlagte til Græsning, vare følgende: Bøgeskovs Løkke, Tappensø Løkke, Bierne Løkke, Brabes og Peder Jacobsens Løkke, Hundeklemmen (som laa Syd for Gaarden og ifølge Nellemans Contract grændsede op til Rødemark), Flesberitis, Rødemarksagrene samt dertil liggende Dineses Løkke; og skulde Hollænderen af de 80 Køer, som vare Landsdommerens (der desuden havde 10 til sin egen Huusholdning), og sine egne 44 Køer, 4 Væster, 40 Faar og 40 Sviin svare 800 Rdl. Courant aarlig. Forresten vare Godsets Indtægter i dette Aar ifølge Fordebogen, naar de ansloges til Penge, som følger:

Penge	263-5-4
Rug 9 Tdr. 2 Skpr. à 1 Rdl.	9-1-8
Byg 134 — 4 — à 4 Mk.	89-4-2
Havre 36 — 4 — à 3 —	18-1-8
Smør 3½ — 1 Ott. à 16 Rdl.	58-2-2

35 Lam à 3 Mk.	17—3—=
58 Gæs à 1 Mk.	9—4—=
94 Høns à 8 þ.	7—5—=
39 Snefe Teg à 4 þ.	1—3—12

Salt, „hvís det kom ind,“ 475—4—=

Endelig indstævne de han s. A. en Karl, som sad til Huse i Bessinge, for at have stjaalet en lille Teg i Elved Skov, og Anders Nielsen Graver i Graverhuset for at have forlugget og opgravet endeel (unge) Bøge og Ege paa sin Grund. S. A. d. 16 Juli blev hans Søn (og min Fader) Claus Wedel Simonsen født og opkaldt efter hans Frues første Mand Provst Wedel. Ved denne Leilighed var Greven paa Wedelsborg (altsaa Grev Christian Wedel) Fadder og skjenkede i Fadder gave et Sølvsaffesfad med Vandkande samt mere Sølvtoi, som endnu her paa Gaarden opbevares; ¹⁾ men havde derhos den Malheur, at hans Kareth var

1) Dette Sølvtoi skulde efter Foregivende have været betegnet med hans grevelige Vaaben; men jeg finder ikke det Wedelske Vaaben paa noget eneste Stykke af vort Sølvtoi. Det ovenomtalte Saffesfad med Kande bærer saaledes et Vaaben, der forestiller en Krone paa en Lverbjelle samt over samme 2 og under samme 1 Kløverblad, men til Hjelmtegn en Løve (altsaa Grüners Vaaben, fra hvilken Familie, der den Tid eiede Margaard, det muligvis turde være Brudegave til Justitsraadens Bryllup 1749) og derhos Bogstaverne E. G. Det samme Vaaben bærer et maasivt Skriverskrin med Blakhuus, Sandhuus o. s. v., men derhos Bogstaverne E. M. G. Det samme Vaaben og de samme Bogstaver bærer en maasiv sølvbelagt Klædeberste, hvorimod den anden ditto Berste har en Grevekrone og under samme et dobbelt Skjold, hvoraf det ene forestiller 2 mod hinanden vendte Segle eller Krumknive og det andet et Andreadors, ligesom der under det første staaer E. M. og under det sidste D. L. Ende-

for høi til at gaae igjennem den murede Indkjørseloport eller det saakaldte Drejen ved Beslinge, som derfor i denne Anledning blev nedbrudt og ikke senere opbyggt igjen. S. A. og næstfølgende er den samme Gjert Hjort, som afløstes af Ernst Braadt, igjen Forvalter paa Elved. 1751 bortfæstede Landsdommeren et Huus ved Beslinge Heed, men dog paa Gaardens Enemærker, og s. A. blev hans Stedson Jacob Wedel (som uden Tvivl opholdt sig paa Elved, i det Mindste har han i det saakaldte Mørke Lyshuus i Haugen udskaaet sit Navn i en Lind tilligemed de Ord: „1749 kom jeg her“) ¹⁾ gift med Mad. Dorthe Godsche? sal. Brydes (som Bloch derimod kalder Dorothea Pedersdatter Holm, og hvis første Mand Hans Bryde havde været Forvalter paa Gyldensteen og 1745 tilkjøbt sig Holfsegaard) og blev der ved Eier af Holfsegaard.²⁾ S. A. synes Ernst Braadt igjen (see 1749)

lig bare 4 store Dvalæster af Solv Bogstaverne J. C. v. W., men det øvrige Sølvtøi enten mine Bedsteforældres eller Forældres Chiffres.

- 1) At han imidlertid ogsaa havde været her baade før og siden sees deraf, at han i den saakaldte „Twillingsbøg“ i Dyrehaugen har udskaaet sit Navn med Karstallene 1746 og 1751; desuagtet var 1749 egentlig først det Aar, da hans Moder „med Alle“ flyttede fra Munketo til Elved.
- 2) Han var den Tid 19 og hun nogle og 30 Aar, altsaa omtrent dobbelt saa gammel som han; og som Exempel paa den Tids simple Levemaade kan anføres, at uagtet han den Tid læste og skrev meget om Aftenen, havde han dog, forat spare Lys og Ildebrandsfel, sit Aftensæde ved det samme Bord, hvor hans Kone og alle hendes Piger sad og spandt; og naar han var i Kjøbstaden og kom sidig hjem om Aftenen eller Natten, tog hans Kone, naar hun ragede Tiden og gif i Seng, stedse Grodfadet med sig i Sengen, forat Groden (den noksom bekjendte svenske Boghvedegrød, der allevegne udgjorde Aftensmaaltidet) saaledes kunde holde sig varm, til hendes Mand kom hjem ud paa Natten og da vidste, hvor han skulde sege sin Næver.

at have været Forvalter, men afløstes endnu samme Aar af C. H. Schiøt, som var det til 1753. 1752 kom der Ordre til Landsdommeren (og formodentlig til alle andre Herremænd) at paasce, at hans Bønder ikke husede Betlere, men at de henførtes til „det Sogn, hvor de havde hjemme.“ S. A. var Bøndergodset under Elved 286—1—1—2, nemlig 16 Gaarde i Veflinge paa 98—3—1—1, 3 i Hoved paa 16—3—2—1½, 2 paa Heden 11—6—2—2, Graverhuus for Brabes og Peder Jacobsens Løkke 4—2—2—2, Banggaard for ditto 4—1—2—2, 2 i Haarslef 17—4—1—1, 2 i Eilshov 12—2—1—2, Mosegaard 5—1—2—1, Løbøl 1—5—1—2, 3 i Bierne 5—3—2—1, 2 i Farøbølle 11—3—2—1, 1 i Gamby 3—4—2—2, 2 i Skouby 6—3—1—2, 1 i Tofte 4—3—2—2, 1 i Jullerup 6—6—2—1, 2 i Eilby 20—5—1—2, 2 i Hemerslef 15—4—3—1, 1 i Moderup 10—7—2—1, 2 i Esterbølle 23—2—1—1 og Brolund 6—6—1—1. Landgilden var omtrent den samme som 1745 og beløb sig efter Datidens Priser til 543—5—12 foruden Ugedagene. (Smørret var imidlertid blevet 4 Rdl. lettere paa Lønden og Hønsene 2 sk. pr. Stk.; men Byggen og Havren vare stegne). S. A. kaldes det Huus, som 1745 af sin Beboer kaldtes Raskehuset, med sit rette Navn Tappenvie; ogsaa Snapind nævnes tilligemed Fuglesang i Karene fra 1745 til 57. S. A. (Stamtavlen siger 30 Dec. 1751) blev Landsdommerens Datter Sara Simonsen, Regimentsqvartermester Belligers Enke, gift paany med Cancellieraad Hvalsøe, Tolder i Frederik (og fødte ham s. A. d. 13 Oct. en Datter ved Navn Christiane Elisabeth Hvalsøe, som siden blev gift med Provst Langhoff); og ved denne Leilighed kom hendes Datter med den første Mand Margrethe Sophie Belliger, som var født 1749, i Huset hos sin Morfader paa

Elved og blev her opdragen tilligemed hans egen Son, indtil hun 1776 blev gift med Ritmester Bollvig. 1753 bortfæster Landsdommeren 1 Gaard i Bessinge paa 6—7— $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$. S. A. blev hans Fuldmægtig Christoffer Schibh gift med Birkedommer Holstes Datter paa Maderupgaard og fik samme Gaard i Fæste, hvorimod Ernst Braadt (jfr. 1749 og 1751) blev Fuldmægtig paa Elved og var det til 1766. S. A. blev det nye Huus i Lindegyden bygt, som 1755 kaldes Lindenborg og svarte 3 Rd. 2 Mk. i Huuspenge, men senere kaldtes Lindehuset. ¹⁾ S. A. indstævner han sine Bønder i Bessinge for ulovlig Skovhugst af unge Træer i deres Skovlodder; Ditto Manden i Diget, fordi han har fæstet en af Godsjet uden Tilladelse bortgaaet Bondekarl; Ditto sin forrige Forpagter Niels Lerche, som nu var Forpagter paa Marggaard, for det han endnu fra Forpagtningstiden hos ham har tilgode; derimod stævnes han for at have villet anmasse sig en Karl, som ikke var bondesødt eller havde tjent hos nogen Bonde, men blot hos Forpagter Nelleman og hans Broder. Fremdeles stævnes Elved Bonde i Skouby af Haarriglefsgaards Herstab for at have afbrudt et Stykke af deres Bondes Gjerde i samme By, og Elved stævner igjen Haarriglefsgaard, fordi disses Bonde havde skjældt den Elved Bonde for en Tyv; og endelig stævner Gyldensteen den Elved Bonde i Møderup for at have overfaldet en af deres Bønderkoner med Hug og Slag paa Haarslef Gade (og saaledes havde den Lids Herremænd, som skulde forsvare deres Bønder mod Andres Angreb og igjen staae til Ansvar for de af

¹⁾ Hvilket Navn det har af den Lindealle, Landsdommeren udenfor sin Gaard, saavel paa Veien mod Haarslef som paa Veien mod Bessinge, lod anlægge, og som altsaa allerede da maa have existeret.

dem udøvede Forurettelser, aldrig Fred og Ro noget Aar til Ende). 1754 bortfæstede Landsdommeren en Gaard i Høved paa 5—7—3—1, og Gyldensteens Herstab stævner den Elvedgaards Bonde i Moderup, fordi han havde udfjældt deres Bonde ibid. S. A. optoges der en Specification over de afleverede Hollænderiredflaber i Anledning af den ovenomtalte Niels Perkes Fratrædelse, efter hvem formodentlig Niels Beck blev Hollænder paa Gaarden, der døde som saadan 1769; og s. A. d. 3 Juli fik hans Datter Sara, der var gift med Cancellieraad Hvalsøe, en Datter, der blev døbt Sara Jacobine, men som allerede døde d. 9de s. A. og s. M. 1755 omtales Gaarden i Præsteindberetningerne. S. A. bortfæster Landsdommeren 2 Huse i Bessinge og 2 Gaarde ibid., hver paa 6—7—~~—~~—~~—~~. S. A. sælger han 2 Gaarde i Silby, som begge stode for 20—5—1—2, til General Grambov paa Sandagergaard. At disse Silbymænd forresten, skøndt uvist til hvad Tid, — da de i det Mindste fra 1664 til 1755 have tilhørt Elved, — ikke have efterladt sig noget godt Minde her, idet de kredsede Ladefogden ind og ihjelslode ham, har jeg allerede i det Foregaaende (Augs. 3, 1, 36) bemærket. Dette Mord skete forresten ved en gammel Eeg, der stod paa venstre Haand i Grøften, saasnart man fra Gaarden af kom over Vesterbro; og havde derhos denne Eeg den Naturmærkværdighed, at man i dens yngre Dage havde lagt en uhyre stor Flintesteen op i dens nederste Kløft, og at Træet nu var voret fast omkring samme, hvorved Flintestenen til begge Sider dannede et mageligt Fodtrin, der tjente en gammel Kone til Redning, idet hun blev forfulgt af en mandolm (eller, som vi her kalde det, mandolden) Tyr og ved Flintestensens Hjælp reddede sig op i Toppen paa Egen, hvorfor den ogsaa siden bar Konens Navn og var be-

kjendt paa hele Egnen under Navn af „Ane Frandzens Eeg.“ Hiint foromtalte Mord stete imidlertid vist længe før sal. Justitsraadens Tid; men i hans Tid stete dog ogsaa noget Lignende; thi Hovfolkene havde ogsaa da forenet sig om at slaae Ladefogden ihjel og havde (forat Alle skulde være dcelagtige i Mordet) lagt Vide 3: Nullt paa hver den Slaae-karl, hvis Lee, og hvert det Strøebud, hvis Rive ikke blev blodig; og saaledes indkredsede de ham nu ved det saakaldte Hovdam i Nedervierne Marken. Ladefogden stod imidlertid og styttede sig paa sit Magtsymbol, den tykke Hesselstok, paa hvis Haandtag han havde lagt sine Hænder med de store hvide prestinds-Handsker paa i Kryds over hinanden, forat see hvad Enden vilde blive. Men idet Formanden vilde til at hugge i, faldt ikke alene Stoffen (formodentlig af Rædsel, fra Ladefogden), men de store Handsker faldt med og lagde sig i et Kors over Stoffen; og da Formanden saae dette formeentlige Tertejn, glemte han ikke alene at hugge i, men de forsamlede Hovfolk betoges af en panisk Stræk og adspredtes som Avner for Binden, og inden en føie Tid var Enhver igjen ved sit Arbeide, som om ingen Ting var passeret. Denne sidste Revolte stete vistnok i sal. Justitsraadens Tid; thi vor gamle Haugekarl Knud Danielsen, der allerede 1770 afftod sit Huus, var samme Gang et af Strøebuddene, hvis Rive skulde have været farvet i Ladefogdens Blod. Og kan jeg ved denne Leilighed ikke tilbageholde den Bemærkning, at de fleste slige Revolter i Almindelighed ikke vare mellem Fæstebønderne og Herremanden, men mellem Fæstebøndernes Tjenestefolk 3: Hovbuddene og Ladefogden, og vedkom ikke Forvalter og Herremand, undtagen forsaavidt de vare nødsagede til at protegere deres Ladefoged, der vel i de fleste Tilfælde ikke have gjort stort Mere end sin Pligt, nemlig at

tvinge de Gjenstridige til at gjøre deres skyldige Pligtarbejde; en Tvang, der naturligtviis i de Gjenstridiges Dine blev anset for en Forbrydelse. S. A. var Bøndergodset 265—3—3—2 (altsaa, formodentlig paa Grund af Ellbygaardenes Salg, noget mindre end 1752), nemlig i Beslinge 16 Gaarde, Hoved 3, Heden 2, Graverhuus, Banggaard, Haarslef 2, Ellstov 2, Mosegaard, Labolle, Bierne 3, Farsbølle 2, Gamby 1, Skouby 2, Tofte 1, Zullerup 1, Hemerslef 2, Moderup 1, Esterbølle 2 og Brolund. S. A. holdtes der Skifte efter Nytterbøndens Enke i Skousgaard (jfr. 1731). S. A. indstævner Landsdommeren en Bønde i Moderup for at have overfaldet den Elved Bønde ibid. S. A. maa han allerede have antaget Studenten Søren Peter Krog (hvis Navn ved dette Aar i Gaardens Fæsteprotocol som Bitterlighedsbidne forekommer) til sin Sønns Informator, uagtet denne først var 5 Aar gammel (jfr. 57, 62, 64 ic.). S. A. den 7 Sept. dør hans Datter Sara Simonsen, som var gift med Cancelliraad Hvalsøe i Frederik. 1756 bortkæster han et Huus i Beslinge paa —1—2—2 og 1 Gaard i Zullerup paa 6—6—2—1, gjør s. A. Indførsel i Hubelhuus (som stod i Gyden til Beslinge, hvor Beien gaaer ned til Hoved, men siden blev forflyttet til hiin Side Beslinge, hvor Carl Christian og Lene Carls nu ere bosiddende) for 117—3—2. Ogsaa maa han s. A. have kjøbt noget Bøndergods; thi i dette Aar udgjorde Godset 293—=—1, altsaa 27 à 28 Tdr. mere end 1755 (da udgjorde det altsaa ligesaa mange Tønder Hartkorn som hele Beslinge Sogn, dets frie Hovedgaardstart fraregnet). S. A. lod han sig og sin Frue affildre af en Maler Remin, hvilke Portraiter endnu her paa Gaarden (ligesom deres Brudsegng fra 1749) opbevares. 1757 den 7 Oct. blev han Justitsraad (ifølge hans Epitaphium, hvorfor han ogsaa i Statsca-

lenderen fra 1758 o.s.v. steds kaldes Justitsraad, og fra den Tid ikke mere Borgemeester, ligesom ogsaa Aldr. Cont. Est. for 1765 Nr. 102 og 5 sige, at han omtrent 1759 blev virkelig Justitsraad). Og er det derhos en høist mærkelig Omstændighed ved den Tids Justitsraader (som Mandix i Danmarks Tilstand Pag. 47 gjør opmærksom paa), at de nemlig ved at faae Titel af Justitsraader tillige eo ipso bleve Assessorer i Højesteret. S. A. bortfæster han som Justitsraad 2 Huse i Veflinge, 1 Gaard i Høved paa 4—7—2—1 og en Ditto paa Veflinge Heed, som stod for 7—5—2. S. A. den $\frac{1}{2}$ døde General og blaa Ridder Grev Christian Lerche til Lerchenborg (et Stamhuus, der bestod af Lerchenborg, Aunsøgaard, Åstrup, Birchende, Daurup, Rallundborg Ladegaard, Vesterbygaard og et Palais i Kjøbenhavn, ifr. Atl. 2 Pag. 416; 6 Pag. 244; Ad. Mag. 1 Pag. 291); og da han derhos døde uden Børn, gjorde Justitsraad B. Simonsen sig Haab om at tiltræde samme, da hans Frue A. E. A. Berg „efter hans Formening“ var Næstfødsfendebarn til den Afdøde. ¹⁾ Men der fandtes Testament efter Gene-

1) ibet hendes Moder skulde være en af Præsten i Svindinge Mads Pedersen Lærkes 3 Døtre, og Generalens Fader var en Son af Peder Pedersen, der var ovennævnte Mads Pedersens Broder. Men ifølge R. R. var det derimod ikke Fru Simonsen selv, men hendes Moder, der var Næstfødsfendebarn til General Lærke, ibet Slægtfølgen var som følger:

Peder Nielsen, Borgemeester i Nyborg.

Mag. Mads Pedersen Lærke,
Sognepræst i Nyborg.

Justitsraad Peder Pedersen
Lærke.

Anders Lærke, Sognepræst i Svindinge.

Geheimeraad Vincenz Lærke.

Anne Lærke, gift med Jacob Berg,
Provst og Sognepræst i Svindinge.

General Grev Christian Lærke,
+ 1757.

Anne Elisabeth Amalia Berg
(gift med Justitsraad B. Simonsen), der dog af Bloch i hans f. Geistl.

ralen, og ved samme indfatte han en, efter Foregivende, ganske „Fremmed“ til Arving (hvorved formodentlig Gehej-meraad Georg Flemming Lerche skal forstaaes; men Sagen var, at Erectionspatentet tilholdt, at Erectors Frue Amalia Magdalene Christiane Caroline Agr. af Leiningen Vesterburg skulde beholde usus fructus af Stamhuset ad dies vitæ, og derpaa Erectors Farfaders Brodersøns Sønnesøn Gehej-meraad Georg Flemming Lerche tiltræde samme (Ab. Mag. Pag. 291-92). Det var altsaa vel langt ude i Familien, men det var dog ingenlunde nogen ganske „Fremmed,“ hverten for den Ene eller den Anden; thi det overgik derved til en af Justitsraadens Frues (formeentlige) Moder Proskinde Bergs Farfaders yngre Broder Etatsraad Cornelius Lerches Descendenter, nemlig hans Sønnesøns Søn). Imidlertid havde dette stufede Haab, i hvor svage Grunde det endogsaa støttede sig paa, dog den Virkning paa Justitsraaden, at han kort efter fattede den Plan, selv at oprette et Stamhus for sin Familie af Elvedgaard med underliggende Gods, hvortil der dog først 1764 tilbød sig Leilighed. 1758 bortfæster han imidlertid en Gaard i Hemerslef paa 6-6-1-=-, 1 i Beslinge paa 6-7-=-=- (mod sædvanlig Landgilde, Hovning og Hovspind), 1 i Skouby paa 3-6-1-1, Ditto i Ditto paa 2-5-=-1½ og 1 Gaard i Beslinge paa 6-7-=-=- (mod sædvanlig Landgilde ic.), samt 1 i Tofte paa 4-3-=-=-. S. A. caverer han 1000 Rdl. for Borgemeester August Martfeldt i Odense. 1759 bortfæster han Mosegaard paa 5-1-2-1 og en halv Gaard i Gamby paa 3-4

Historie ikke engang gjøres til en Datter af Jacob Bergs første Kone Ane Lerche, men af hans anden Kone E. M. Brønner, hvorved saaledes Slægtskabet saagodisom aldeles ophører.

— — —. S. A. yttre han sit Onse om Fælledskabets Ophævelse, i Anledning af at den for Landvæsenet nedsatte Commission derom havde ladet udgaae et Circulaire, og omtaler s. A., ved at beskrive sin Gaard, dens store Teglbæreri, det mærkelige Lartræ, dens store Hauge med rare Frugttræer, dens Over- og Understov til Fornødenhed samt dens overmaade skønne Torvestær i alle Løkker (hvilkens Forskjel fra 1688!). S. A. vilde han stifte et Hospital i Bessinge, hvortil Søren Mortensen Harderup paa store Kjøbestov skjenker 133 Rdl. 2 Mk., som dog først ved hans Død skulde udbetales (Hofm. F. XI Pag. 221-24, hvilket Gavebrev Sgr. Asfer Lund, Stovfoged paa Rugaard, og Sgr. C. H. Schiøt paa Maderupgaard til Bitterlighed have underskrevet). Det hedder nemlig, at Justitsraaden funderede 800 Rdl. med første Prioritet i Elsted for det nye Hospitals Oprettelse i Bessinge, som dog først 1766 af hans Enkefrue for 4 Huusarme blev opbygget. S. A. saavel som alle følgende Aar, saalænge han levede, ja! saagar paa hans Dødsaar 1765, kaldes han i Statscalenderen ikke blot Justitsraad, men ogsaa Landsdommer. S. A. blev hans Broderdatter Karen Gilstov gift med Degnen Christen Neuse i Bessinge. 1760 bortfæster han en Gaard i Bessinge paa 6—7—= (paa sædvanlige Vilkaar). S. A. kjøber han af Præsteenken Mad. Melhøph (hvis Mand Hr. Herman Melhof døde som Sognepræst i Haarslef 1749) 2 Badehuse i Haarslef By, som vare opbygte af hendes sal. Mand 1747-48 mellem Præstegaarden og Exerceerpladsen (saa at der altsaa maa have været Exerceerplads i Haarslef før Forordn. af 1774, som ellers paabyder samme), det ene for 66 og det andet for 30 Rdl. S. A. blev han stævnet af Fru Kisbye til Raadstueret som Cautionist for 200 Rdl., hun havde laant Borgemeester Mart-

feldt i Odense. S. A. blev der optaget Specification over de til Meiersten udleverede Meieriredskaber. S. A. var en af den bekjendte Møller Michel Jensens (see Elved 1 Pag. 9) eller maaskee snarere Michel Nielsens ¹⁾ Sønner Ulrich Miltelsen Skytte her paa Gaarden (Vlg. R. B.), Skøndt Lars Steensen allerede var det 1761. S. A. omtales Gaarden i Hofm. F. 5 Pag. 299. 1761 bortfæster Justitsraaden 1 Huus i Gilby, 1 Ditto i Veflinge paa 2—3— (til sin Urtegaardsmand og Skytte Lars Steensen mod Hovnings- og Hunspege 8 Rdl. samt Hovspind), 1 Gaard i Farsbølle paa 5—3—1—, 1 Ditto i S. Esterbølle paa 11—4—2 (mod 50 Rdl. Fæste) og 2 i Veflinge, hver paa 6—7— (paa sædvanlige Billaar); ligesom han ogsaa s. A. kjøber 1 Huus i Veflinge paa 1— (som svarte 4 Rdl. Hunspege) af Oberstlieut. Carl Grambov paa Sandagergaard og mageskifter med Gyldesteen 2 Gaarde i Haarslef (begge paa 6—3—1—2½, og som begge i Penge og Smaaredsel svarte 16 Rdl. aarlig) mod 1 i S. Esterbølle (paa 5—5—3—2, som svarte halv Hovning og i Landgilde 4 Rdl. 3 Mt), samt 2 Steber i Haarslef (eller Skouby) mod 1 Gaard i S. Esterbølle. Disse Ombytninger vare Følger af Forordn. af 1759 og 1760 om Fælledskabets Ophævelse, hvilke for-

1) Der var nemlig paa en Tid 3 Møllere her ved Gaarden, nemlig:

- a) Michel Jensen, som Brügge-man kalder sin „Tjener“ og 1733 fæster Hoveds Mølle;
- b) Michel Nielsen Snekker, som han 1726, „forbi han og Kone havde tjent ham trolig i hans Brød,“ fæster et Gadehuus i Veflinge, men som 1763 boer i Elved Mølle, og
- c) Michel Müller Soldat, som han 1734 fæster Fuglesangshuset imod at have Tilfyn med Slovener.

anledigede hyppige Mageskifter mellem Godsierne. S. A. beklager Degnen (Neuße) i Beslinge sig for ham, at han for det hele Aar kun havde høst 4 flette Daler i Indtægt. 1) S. A. udsteder han Fripas for en Karl af Godset. S. A. udskrives Consumptions-, Familie- og Folkeskat af Gaard og Gods samt Skattehavre. S. A. stævner han sine Bønder for Restancer. S. A. har han Proces med Langesø angaaende de under Gaarden inddragne Jorder og sammes Magelæg (allerede 1759 havde man været i Correspondence derom, 1760 vare Tællerne ikke tilfredse med de affatte Markeskjel, og 1761 stævner Langesø, Elved replicerer, Langesø duplicerer &c.). S. A. omtales endelig Gaarden i Abildgaards Reisejournal med følgende Ord: „Paa Elwiggaard, hvis Eier er Justitsraad og Vicelandsdommer Simonsen, var intet Mærkværdigt af historiske Antiquiteter, men saavel i Historia naturalis som Oeconomicis saae jeg nogle Mærkværdigheder, nemlig et stort „Larustræ,“ hvis Stamme var 3 Alen høi og 4 Alen tyk i Omfæds og ganske glat og fri for Grenene. Stammen med Kronen havde en Høide af 15 til 16 Alen. Justitsraaden brænder her „Ralk“ af Færø Ralksteen, og det med Tørv; ligeledes er her et anseeligt „Teglbrænderi,“ hvor og Stenene brændes med Tørv. Teglværket er saa stor, at der paa eengang kan indsættes og brændes 40,000 Steen, af hvilke nogle sælges for 3 Mk. 1000, andre for 4 à 5 Mk. 2) Han brænder ogsaa Teglsten; til

1) Og dog var det ikke for det, at han vaagede jo trolig nok for sine Gehyrrer; thi man fortalte om ham, at naar Nogen offrede ham en Hølvilling (som den Tid undertiden skete), smed han dem den i Sølene ned ad Kirkegulvet.

2) Man skalde ved første Diekast troe, at han havde skrevet 1000 istedetfor 100, da 100 nu koste fra 6 til 8 Mk., og 7 Mk. 8 f. nu omtrent

de røde Steen bruges guulbrunt eller skiden-offersfarvet Leer, men til de hvide en blaalig Leer. Han har god Forraad paa gamle og fuldkommen tilgroede „Lørbemoser,“ som give god Løv i en temmelig Dybde; i samme findes mange store Træer, meest Eg, Bøg og Hæffel. ¹⁾ Træerne findes her baade i Dybet og oveni Lørbene, ja! jeg saae paa dette ubrudte Lørbelands Overflade Stubber og Rødder af store Træer. Han havde ved en dyb Grøft ladet uglede alt Vandet af denne Løvgrund, som nu stod temmelig tør. Han havde ogsaa nogle Steder plantet Rødder af „Nør“ og Siv, som paa de baade Grunde vare nogenledes komne til Væxt. Her ved Gaarden i en liden ferst Sø er ogsaa en „Drivo,“ som er omtrent 40 Alen lang og halv saa bred, bevoxet med smaa Træer.“ (Det er denne flydende D, der i N. Tidsskr. 3, 2, 246 udførligt beskrives). S. A. blev Justitsraadens Broderdatter Birthe Ellskov, som i mange Aar havde tjent for Fruerpige paa Elved, gift med Gaardens Forvalter Sgr. Ernst Braadt. ²⁾ S. A. blev uden Tvivl Jørgen Jensen

udgjøre 5 Mk. 4 Sk. i Courant, saa at 5 Mk. da allsaa omtrent vilde vare det Samme som 8 Mk. nu; men den Lid kostede Rugen kun 10 Mk., istedetfor den nu koster 30 à 40 Mk., og naar Næringsmidlerne saaledes vare 3 Gange lettere, saa maatte vel ogsaa de indenlandske Fabrikata vare det; skjøndt de saaledes den Gang i nærværende Tilfælde maatte have været 10 Gange lettere, hvis det ovenanferte Facit skulde blive rigtigt.

- 1) Bøg har jeg aldrig hørt at der er funden, uden maaskee en enkelt i Mosens øverste Lag; men Eg og Hæffel, ja! endogsaa en Mængde af Rødder, ere der fundne paa flere Karles Heide dybt nede i Mosen.
- 2) som ved denne Leilighed fik Peder Jacobsens Gaard i Hoved o: nærværende Marienro, som daværende Fæster affød ham, til Beboelse og Brug, skjøndt han først 1765 fik Fæstebrev paa samme (see 1765).

antagen til Skytte her paa Gaarden i Anledning af et Udbud af Herregaardskytter mod Rusland, ifølge hvilket han i det næste Aar med de øvrige Tropper drog til Meklenborg. Han er os især derved mærkværdig, at han først efterat have tjent os i 64 Aar, 1826 drog af sin Tjeneste og derpaa døde nogle faa Aar efter i sin Svigersøns Huus. 1762 bortkøfter Justitsraaden 1 Huus i Bessinge til Andreas Abenraa for 4 Rdl. Huuspenge, 2 Gaarde ibid., hver paa 6—7— — (paa de sædvanlige Villkaar), 1 i Farsbølle paa 6— — — 1, og 1 i Gamby paa 3—4— — —. S. A. den 25 Juli brændte Peder Jacobsens Gaard i Høved (det senere Marienro), og Herstabet fik (1 Aars) Skattefrihed, og Manden, der frattraadte Gaarden, fik Brandstødbrev o. s. v. S. A. slette der atter Magelæg med Gylbensteen, og s. A. faldt der Dom i Sagen mellem Elved og Langesø ved Herredsting, nemlig om Tienden af de Jorder, der 1733 vare blevne henlagte under Elvedgaards Hovedgaard, og hvorom man 1738 var bleven enig, at der af samme istedetfor Tiende skulde svares 30 Rdl. aarlig, men som imidlertid blot havde forpligtet Contrahenterne for deres Livstid, hvorfor ogsaa Landsdommeren nu paastrød, at det var for Meget, og vilde yde Tienden i Natura; men Elved tabte Sagen og maatte betale de 30 Rdl. aarlig. (Holstes Dvittinger lyder rigtig nok kun paa 20 Rdl. i Tiende for de underlagte Jorder; men den ene $\frac{1}{3}$ tilkom vel Præsten). S. A. Beregning over, hvad der var saaet i disse Løkker. S. A. klager Landsdommeren over Martfeldts slette Betaling, hos hvem han hverken kunde faae Capital eller Rente, og for hvem han, som vi ovenfor saae, havde cautioneret. S. A. forekommer i Fæsteprotocolen en Bonde Ferslev og 1767 i Kirkebogen en Msr. Ferslev, som opholdende sig her paa Gaarden, altsaa Justits-

raadens Søsterføn, der døde som personel Capellan i Rudshøbing. 1763 bortfæster han en Gaard i Ellstov paa 6—2—3—2 og 1 Ditto i Veflinge paa 6—7—~~—~~~~—~~. S. A. adskilles 3: udskiftes Aagaardes Jorder fra (Elved Bønder i) Ellstov, hvilket Gylbensteen 1762 havde forlangt, og som uden Tvivl er den første Udskiftning, der vedkommer Elved. S. A. købte Justitsraaden 26 Røer i Jylland paa Steber, hvor Smitten endnu ikke var udbrudt (saa at der altsaa ogsaa i dette Aar maa have været Dværgsyge ligesaabesom senere 1769). 1) S. A. opfandt Michel Nielsen Møller i Elvid Mølle det saakaldte Gaasespil, der er omtalt i Elved 1 Pag. 10 og endnu her paa Gaarden opbevares. 1764 bortfæster Justitsraaden et Boel i Bierne paa 2—6—3—2, 1 Gaard i Veflinge paa 6—7—~~—~~~~—~~, Banggaard paa 4—1—~~—~~~~—~~, 1 Gaard i Haarslef paa 7—3—2—2, 1 Huus i Veflinge med 8 Aul. aarlig, Slaaedag, Gangægter og Hovspind, og atter 2 Gaarde i Veflinge, hver paa 6—7—~~—~~~~—~~. S. A. køber han adskilligt Gods paa den kongl. Auktion, saasom Skaderød, Bjørnsbo, 1 Gaard i Skousgaard og 1 Gaard i Rølbjerg (i det Hele taget omtrent 27 Tdr. Hartkorn). Skaderød overlod han vel strax til Geheimeraad Juel; men derimod overlod en af Beboerne i Skousgaard, som havde købt sig selv, ham 1765 sin Gaard, hvilket ogsaa med de 3 andre Bønder i Skousgaard maa have været Tilfældet; thi 1766 kjøber Kongen hans Enke dem alle 5. Ogsaa i Røle-

1) Overhovedet synes Dværgsygen, foruden Hovedepidemierne 1745 og 1769, endnu i flere Aar at have hersket sporadisk eller hist og her omkring i Landet, f. Ex. allerede 1766 ved Frederiksgave (see min Sagenstov), 1772 paa Brendegaard (Atr. C. Est. Nr. 1 og 2), 1778 og 79 paa Falster, Laaland og Langeland (see infra) ic.

bjerg maa han strax efter Auktionen have kjøbt 2 Gaarde; thi 1765 hedder det, at han havde solgt Manden i Næsenbølle sine 3 Gaarde i Kølbjerg. Og alle disse Indkjøb stete for, som det i Planen hedder, „til Guds Ære og Familjens Conservation“ at realisere sin Idee om et Stamhuses Oprettelse af Elvedgaard. S. A. inddeles Godset i 8½ Lægd ifølge sidstudkomne Landmilitianordning. S. A. begynder den fatale Sag med de svenske Arvinger (see 1768), nemlig Justitsraadens Requisition til Notarius publicus, at da han ved Dom s. A. tilligemed de, der 1750 vare Magistratspersoner i Odense, var dømt til at være ansvarlig til den svenske Arv paa 3231 Rdl., saa beder han Notarius at forevise deres Fuldmægtig og Procurator medfølgende deres Obitteringer og Afkald, hvoraf vil erfares, at Pengene for 14 à 15 Aar siden (altsaa 1750 eller 51) ere udbetalte, og at han endogsaa nyligen havde indbetalt 6te og 10de Penge deraf paa Amtskuen med 807 Rdl. 75 s. Forresten fortjener det, som et Bidrag til Overtroens Historie, at bemærkes, at s. A. hængte hans Kottepige sig i Gaardens Rullekjelder. Hun var en Datter af Hans Jensen i Høveds Mølle var bleven be-
 svangret, og Faderen havde desaaarsag (saa stor var Stammen endnu for det offentlige Skriftemaal ved Forordn. af 8 Juni 1767 blev affaffet) bundet hende paa Pintsfemorgen til et Træ paa Kirkeveien gjennem Skoven, dernæst pryglet hende blodig og derpaa overladt hende i hendes bundne Tilstand til de Forbigaaendes Spot; hvorpaa hun, da hun omsider af dem blev løskaaren, hængte sig, som sagt, endnu samme Dag i Gaardens Rullekjelder; og fra den Dag af hørte man ikke blot i mange Aar Rullen gaae af sig selv om Natten, men faae ogsaa Pigens Ansigt tydeligt afpræget i Barken af det Træ, hvortil hun havde været bunden, og mod hvilket hun i

sin Jammer havde trykket sit Ansigt forat skule det for de Forbigaaende (altsaa et Slags Veronica sylvestris). 1765 kjøbte Justitsraaden en Gaard i Skovsgaarde paa 3—2—1—= og Skff. =—=—2—2 af Beboeren, som havde kjøbt sig selv paa den kongl. Auction; men solgte s. A. Skaderød til Geheimeraad Juel. S. A. var Gaardens Hovedgaardstaxt 52—5—1—1, Skff. 3—7—1—1 og Mollestyld 2—1—2—= (Atl. 3 Pag. 470). S. A. afkjøbte Manden i Næsenbølle ham de 3 Gaarde i Rølebjerg (saa at han altsaa siden 1764 maa have tilkjøbt sig de tvende). 1) S. A. Strid med Rugaard og Stævning fra samme i Anledning af Skaderøds Hegn. S. A. Forklaring om, hvorledes Fælledsfløen er tareret, og hvem Græsningen tilhører. S. A. bytter han en Karl med Rugaard. S. A. døde Justitsraaden den 6 Sept.; og da han saaledes netop stod paa Springet ikke blot at blive Stamhuusbesiddet, hvori der ifølge Sagnet blot manglede ham 1 Gaard i de 400 Tdr. Hartkorn, Stamhuset skulde udgjøre (saa at han altsaa da næsten havde ligesaa meget Bøndergods, som hele Sognets baade privilegerede og uprivilegerede Hartkorn udgjorde), men ogsaa, som han havde Løfte paa, med det Samme at blive Etatsraad, gjorde Døden Ende paa alle hans stolte Planer. Han blev, ligesom senere hans Frue, begravet i Haarslef Kirke, hvor han, for-

1) Overhovedet give Documenterne her paa Gaarden kun en høist ufuldstændig Underretning om, hvor meget han i Aarene 1764 og 65 af det kongl. Gods tilkjøbte sig, og det formodentlig af den Grund, at han kjøbte meget ikke i sit eget, men under Andres Navne; thi vi see ham virkelig i Besiddelse af kongl. Gaarde, som Doc. her paa Gaarden aldeles ikke omtale, og Familiefagnet tilholder, at han ved denne Leilighed, paa en Gaard nær, havde forøget sit Gods til 400 Tdr. Hartkorn.

modentlig fordi han i dette Sogn var født, havde udvalgt sit Hvilested. Paa den paa hans Liigkiste heftede Gravplade (som da de aabne Begravelser ifølge Forordn. af 22 Febr. 1805 bleve fyldte, var bleven bortstjaalen, og som jeg af Besøderen igjen har tilljøbt mig) læstes følgende Inscription : „Viid, Læser! at Du her finder intet uden Støv og Aske, de Dødeliges første og sidste jordiske Levninger, af den i Livet høiædle og velbyrdige Bondo Simonsen til Elvedgaard, Raadmand 1729, siden Borgemeester 1732 i Odense, Landsdommer over Fyen og Langeland 1743 og Justitsraad 1757; født i Haarslef den 20 Sept. 1700 af fattige Forældre, gift første Gang med Margaretha Sophia Haman, med hende ablet en Datter Sara, som forlængst er død; og anden Gang med Anna Elisabeth Berg, Enke af salig Consistorialassessor og Provst Bedel, af hvilket Ægteffab er ablet Claus Bedel Simonsen; han døde den 6 Sept. 1765. Den udødelige, den høiere og ædlere Deel maa søges andensteds her oven til i de Lyksaliges Boliger, hvor den efterladte høist bedrøvede Frue og efterlevende høiædle Familie haaber ved en glædelig Samling igjen at faae oprettet den nu stete smertelige Skilsmiøse“ (jfr. Ahr. Cont. Eft. 1765 Nr. 15). Degnen Gram i Haarslef udgav i denne Anledning et trykt Liigearmen eller, som det hedder, „Grundig Klage over Dødens ugrundede Anfsald paa Palmetræet, eller over Hans Kongl. Majt. velbetroede Justitsraad og Landsdommer over Fyen og Langeland ic.; offereret af det sørgelige Huses samt høie Families ringeste og ydmygste Tjener, som tager „D"eel i „G"raaden,“ og begynder med følgende energiske Stropher :

„Du fæle, sorte Død! hvad har Du gjort paa Elved?

hvi blevst Du ikke i Din bys Afgrunds Helved?”

Justitsraaden skal forresten i sin Besiddelsestid have anlagt den nye Kirkevei til Beslinge gennem Skoven, hvorved den gamle, som gik langs Sonden omkring Haugen og Lyfsskoven, aflagdes, ligesom den gamle Vei fra Haarslef til Beslinge gennem Flesberis (hvor endnu et Kjær hedder Kræmmerkjær, af det at en Kræmmer der blev ihjelslagen c. 1690, see Rug. 1688) ved denne Leilighed blev forandret. Ogsaa udhuggede han for Udfigtens Skyld Skoven fra Gaarden til endeel af den nye Vei, som han saavel imod Beslinge som imod Haarslef til med Linde lod beplante; og anlagde derhos, foruden 2 Damme i den lille Hauge, endvidere 6 Fisedamme i en Rad i den nærmeste Mark, dem han med Sluser lod forsyne, hvorved saaledes Vandet kunde ledes fra det ene til det andet og efter Behag snart fyldes og snart udtømmes. ¹⁾ Ligeledes fyldte han ogsaa det sumpige, dyndede Stykke af Gravene mellem Lade- og Borgegaard og lod istedetfor den Brandmuur eller det Plankholværk, der forhen stod paa begge Sider af Vindebroen, 2 smaa Længder Straa eller Halvtagsbygninger opføre (der i mine sal. Forældres Tid atter have maattet gjøre Plads for et Stakitværk) og en Rad Linde plante indenfor samme; ligesom Vindebroen ogsaa ved denne Leilighed aflagdes, uagtet den engang skal have gjort ham en saare væsentlig Tjeneste. Thi, som der fortælles, forfulgte Bønderne (det vil sige Bøndernes Tjenestefolk, der paa deres Begne vare mødte til Høve, altsaa Høvfolkene, hvilke man ved slige Leiligheder noie fra Bønderne selv maa distingvere) ham engang med deres Leer fra Marken

¹⁾ Denne sidste Indretning kan maaskee gjerne fra sal. Justitsraaden hidrøre; men Dammene vare der, som det synes, allerede 1688. Rug. 3, 1 Pag. 100.

til Gaarden (Noget, som i hine Dage, hvor Bønderne vare mere dyriftstude end nu, var høist almindeligt); og da han endelig paa sin Hest havde frelst sig ind i Borgegaarden fra den forfølgende Mængde, og Forvalteren og Skytten, som ved Allarmen vare ilede til, vilde have hidsæt Vindebroen op, havde han endnu Nandsnærværelse nok til at byde dem bje, indtil et Par af de hidsigste Bønder vare komne ind over samme; hvorpaa de i Forening hidsede Vindebroen op, fængslede de indelukkede Formænd for Oprøret og, ved nu at true de øvrige med deres Gebærer over Brandmuren, lettelig adspredte den raadvilde Mængde og derimod ved Retten fulgte deres saaledes in flagranti attraperede og i Kjelderhvalvingen arresterede Formænd. Endvidere havde Justitsraaden ogsaa i de sidste Aar af sin Levetid endeel Processer, især fra den Tid af, da han var Borgemeester i Odense, deels fordi han betroede sin Successor Martfeldt (der forestod den i mange Henseender mærkelige Reparation i S. Knuds Kirke 1750 sq., som Pag. 29 og mangfoldige andre Steder i Nummes Beskrivelse med fortjent Navnkundighed omtales, og hvis Søn, den bekjendte Etatsraad Christian Martfeldt, 1787 i Aviserne bekjendtgjorde, at han var „Propheten Elias“ (Abr. C. Est. Nr. 69, jfr. 1786 Nr. 73) for mange Penge, deels gif i Caution for ham, deels ikke ved Fratrædelsen fik fuldkommen opgjort Regnskab og Rigtighed af ham; i hvilken Anledning især en Sag med nogle svenske Arvinger skal have chicaneret ham meget. De fleste af disse Processer og især den sidste maatte Enkesruen siden fortsætte; og der skal efter Sigende blot ved bemeldte Martfeldt være tabt for min Familie en Capital af omtrent 20,000 Rdl.

Da der forresten ofte have meldt sig Folk hos mig, som foregave at være af min sal. Faders og Farfaders Slægt, saa

anseer jeg det ikke for oversflødigt ved Slutningen af min Farfaders Biographie at meddele de Efterretninger om samme, som mine sal. Forældre have efterladt mig, og som jeg er overbevist om at være paalidelige, om de endogsaa i en eller anden Henseende skulde være ufuldstændige. Hvormange Sødsfende min Farfaders Fader (Simon Bondesen) i sin Tid havde havt, kunde mine Forældre naturligviis ikke opgive mig; men derimod havde min Farfader (Bondo Simonsen) efter deres Sigende kun 2 Sødsfende, der kom til Skjels Aar og Alder og som saadanne blebe gifte, nemlig:

I. en Broder Niels Simonsen, som var Huusmand i Gilstov, og hvis Børn vare følgende:

- a. Simon Gilstov, Forvalter og Forpagter paa Torpegaard hos Bonde Simonsen.
- b. en Datter (Birthe Gilstov), gift 1761 med Forvalter Ernst Braadt og efterlod sig 4 Børn.
- c. en Datter (Karen Gilstov), gift 1) 1759 med Degnen Neusf i Bessinge og med ham 2 Børn; gift 2) med Per Skråder i Hellebækhuset.
- d. en Datter, som blev gift med Degnen Møller i Giby, som var en Broder til den forrige Astrup Præst (for Constiforivalraad Begtrup), og med ham 6 eller 7 Børn.

II. en Søster, som fik Christopher Muurmester i Odense og med ham havde følgende Børn:

- a. Poul, død som Kæmmerer og Pakhuusforvalter i Vestindien; ingen Børn.
- b. Bonde Ferslev, død som personel Capellan i Rudkjøbing; ingen Børn.
- c. Simon Pauli, boede i Apenrade, havde 100 Rdl. Pension af den Scheelse Familie, handlede med Smaat (3:

en detaille), brændte Cyder o. s. v., men havde heller ingen Børn. Endelig

III. Justitsraad Bonde Simonsen selv, gift

1. 1731 med Sara Hajman, Enke efter Kjøbmand Fugl i Odense, og ved hende Fader til en Datter

Sara Simonsen, f. 1732 og død 1755; gift

A. 1748 med Regimentsquarttermester Knud Belliger i Odense og ved ham Moder til en Datter
Margrethe Sophie Belliger, gift 1776 med Ritmester Bollwig, med hvem hun efterlod Børn.

B. 1752 med Cancellieraad Hvalsøe, Tolber i Frederiksbjerg, og ved ham Moder til en Datter

Christiane Elisabeth Hvalsøe, født 1753 og gift 1776²³ med Provst Langhoff i Lyndelse, med hvem hun efterlod Børn (som opregnes i Bl. 2 Pag. 99).

2. 1749 med Ane Elisabeth Amalia Berg, Consistorialassessor Claus Wedels Enke i Munketo, og ved hende Fader til en Søn

Claus Wedel Simonsen, om hvem i det Følgende Mere.

Ved Justitsraad Bonde Simonsens Død tiltraadte saaledes hans Enkefrue Ane Elisabeth Amalia Berg 1765 Gaarden. S. A. og f. Dag, hendes Mand døde, var hendes 15-aarige Søn Claus Wedel Simonsen, som hidtil havde været hjemme under sin Informator Mfr. Kroghs Veiledning, nær bleven slagen ihjel af et Læsetræ, der styrtede ned paa ham i Løden, hvorfra han en halv Time før eller efter Faderens Død blev baaren som død op til sin stakkels Moder. ¹⁾

¹⁾ Endel Aar tidligere var han allerede som Barn styrket om i Skorstenen og havde paa den skarpe Kant af en Gryde i Orbeis egentligste Forstand „skallet“ sin Næse fra øverst til nederst (hvoraf den

Smidlertid kom han sig snart igjen, og samme eller i det Mindste næste Aar kom han uden Tvivl i Huset hos Pastor (senere Biskop) Tonne Bloch i Middelfart og et Par Aar efter i Horsens Skole. S. A. bortkæstede Enken 1 Huus i Beslinge mod 4 Rdl. Huuspænge, Slaeudag, Gangægter og Hovspind; ligeledes en Gaard i Beslinge paa 6—7— og endelig den saakaldte Peder Jacobsens Gaard (nubærende Marienro) i Høved paa 5—4—1— $\frac{1}{2}$ til Elvedgaards hidtilværende Forvalter Mfr. Ernst Braadt, som vel allerede 1761 havde faaet denne Gaard til Beboelse og Brug, men da den 1762 afbrændte og først derefter maatte opbygges paany, ogsaa først nogle Aar senere af ham blev beboet (dog nævnes han allerede i Kirkebogen 1764 som bosiddende i Høved), og hvorpaa han endelig først nu fik sit Fæstebrev udfærdiget, af hvilket sidste Fæstebrev jeg herved vil meddele et lille Udtog, som et talende Exempel paa, hvor kunstmæssigt Forvalterne allerede den Tid forstode at decimere deres godtroende Herskabs Indtægter, hvortil der naturligtvis her, hvor Eieren ovenikjøbet var en Enke, var saameget desto bedre Leilighed. Enkefruen gjør saaledes s. A. den 30 Dec. bitterligt, at hendes nu fratrædende Forvalter Mfr. Ernst Braadt, ifølge den imellem ham og hendes sal. Mand indgaaede Accord af 3 Febr. 1761, haver antaget sig til Beboelse og

ogsaa stedsse bar Spor); men hans omhyggelige Røder var saavel ved denne som ved andre Leiligheder den trofasteste Læge. Hun havde arvet nogen Kynbighed i Medicinen efter sin Fader og var ved alle Leiligheder tilrede med sine i Olie nedlagte Lilieblade, sine syltede Lilieconval, sine Fiolstruper, Sylbesupper, Rodrivethee o. s. v.; og derfor var ogsaa Bølden og tilbeels Haugen i hendes Tid som oversaaet med bløse og andre flere til medicinsk Brug anvendelige Planter og Bluffe.

Brug den Gaard i Høved, som Peder Jacobsen sidst beboede og godvillig (formodentlig i Anledning af Ildbranden 1762) afstod, paa 5—4—1— $\frac{1}{2}$, og at hun herved fæster den til bemeldte M^r. Braadt formedelst tro Tjeneste og endeel ¹⁾ Prætenktioners Frastaaelse, som han har været foranlediget til hende at formere i Henseende til Reiser for hendes sal. Mand og Bygningsmangel paa denne ²⁾ Gaard „med videre,“ ved følgende „modererede“ Fæstebrev, ifølge hvilket han

1) paa Livstid nyder Gaarden med dens 5—4—1— $\frac{1}{2}$ imod at betale kongl. Skatter samt i Landgilde og Hovningspenge „16 Rdl.“ aarlig.

2) er det ham tilladt at fratræde Gaarden hvilket Foraar han selv vil, dog efter et Aars Opsigelse; og skal han da ikke tilsvare mere Besætning end 1 Ploug og 1 Harve; ³⁾ ligesom han ogsaa ved Aftrædelsen maa betinge sig Afstaaelse (eller det saakaldte Oplad) af den nye tiltrædende Fæster.

3) tillades det ham ligeledes at bortforpagte eller bortleie Gaarden til Andre, naar han den ikke selv vil beboe. ⁴⁾

4) fritages hans Hustru og Børn fra al Slags Hestelse til Gods eller Jødestavn og meddeles herved (det saakaldte Fri-

1) formodentlig ubeviste og ubevillige

2) 1762 afbrændt og af Hertskabet under Forvalterens eget Tilfyn, som allerede da havde den i Fæste, „af ny“ opbygte

3) Skjøndt det er helst sandsynligt, at han har modtaget fuld Besætning, da det Modsatte ellers vistnok i Fæstebrevet havde været anmærket, hvilket dog blot med Hensyn til Heste og Vogne er Tilfældet.

4) hvoraf han ogsaa i en lang Række Aar gjorde Brug, idet han bortforpagtede eller bortleiede den først til Capitain Suchow, siden til Major Overkam ic. ic. og tilsidst til min Morbroder Jens Dreier Schæbye, efter hvem den omsider ved Braadts Død igjen saldt tilbage til mine Forældre.

bedspas eller) Tilladelse til efter Behag at bortflytte fra Godset.

5) de 200 Rdl., som Fæsteren ved Accord af 3 Febr. 1761 har tilpligtet sig at give i Fæste, og som han „stiltiende har agnosceret“ at ville betale ved Gaardens Tiltrædelse og Antagelse, „estergives“ ham herved aldeles paa Grund af hans ovennævnte Prætenstøner, og fordi der ikke fandtes saamegen Bygning paa Gaarden, som „efter hans Tanker“ var fornøden; hvorimod „han skal nyde Godtgjørelse“ for de Forbringinger, han allerede har gjort og fremdeles har lovet at gjøre paa Gaardens Bygning. Endelig

6) reserverer Fæsteren sig endnu, saalænge han selv beboer Gaarden, den udenfor samme paa høire Haand beliggende og indhegnede Kalvehauge, som ikke i Fæstebrevet selv var ham tilskaaet.“ Saa dyrt maatte altsaa Enkefruen frakjøbe sig bemeldte sin Forvalters „tro Tjeneste,“ ¹⁾ hvem C. F. Heilman succederede, der saavel 1765 som 66 kaldes Foged paa Elved, medens Braadt derimod var Fæster paa Hovedgaarden, hvor han endnu boede 1768, men 1769 flyttede op til en Parcel, han havde kjøbt i Rugaards Skov, hvor han 1771 byggede Vente- (nu Ventelykke) Gaarden og Mørkebøge, dem han igjen formodentlig, da han flyttede til Rjølholt ved Beile, 1784 vilde sælge, hvilket dog først skete af hans Enke 1790. S. N. (1765) opretter endnu Enkefruen et Hospital i Besslinge, hvorom i det Følgende Mere. S. N. lod hun sig meddele Udskrift af Skifteprotocollen om de løn-

¹⁾ Thi jeg vilde virkelig kalde nærværende Fæstebrev aldeles magesløst, dersom jeg ikke under 1799 i det Følgende kunde anføre et endnu mere magesløst Fæstebrev af samme Gaard til en af Elveds senere Forvaltere.

borgste eller saakaldte svenske Arvinger, hvis Procurator nu alt mere og mere begyndte at plage hende. S. A. Brev fra Herredsfogden, at han havde saaet Ordre at inddrive Bøderne hos to Mænd i Veflinge, den ene for Slagsmaal og den anden fordi han slog Ladefogden; samt at han havde været paa Langesø om de (under Elved Hovedgaardstart) indtagne Jorder; men at Geheimeraaden nu ikke længere vilde staae ved Accorden. S. A. Brev fra Geheimeraaden selv om at lade Skjellene opfriste ved de ufrie Jorder, der vare indtagne under Elved, da det saa var i hans Magt, enten han vilde have Tienden in natura eller tage Penge efter Accorden. 1766 kjøber Entefruen eller, rettere sagt, saaer først Skjøde paa 5 Gaarde i Skousgaarde, som hendes sal. Mand havde kjøbt af Kongen 1764. S. A. lagde hun nye Voster i begge Stuehusets Fløie, ¹⁾ som kostede hende 130 Rdl., ligesom overhovedet det følgende vil lære os, at hun i de første Aar efter sin sal. Mandes Død var besjælet af en særdeles Bygghyst, der som oftest for Financerne og især for en Entes Financer har de sorgeligste Følger. S. A. blev Msr. Henrich Henrichsen (altsaa i den fratrædende Heilmans Sted, see 1765) Foged paa Elved og var det saavel 1767 som 68. S. A. vare der efter Geheimeraad Holst paa Langesøes Ordre slagte nye Skjelpæle for de under Elved Hovedgaard indtagne ufrie Jorder; men forresten blev den gamle Accord endnu bestaaende. 1767 bortfæster hun en Gaard i Hemerslef paa 8—6—2—1, 1 Huus i Veflinge og 1 Gaard i Haarlef paa 7—3—2—2. S. A. mageskifter hun 2 Gaarde

¹⁾ hvorved man dog maa antage, at de gamle Bjeller bleve liggende, da der ellers ikke ifølge Sagnet i den syblige Fløis Bjeller endnu kunde sees Levninger af de Svenskes Sabelhug fra 1658-59 (see supra).

paa 12—1— og 1 Huus (som svarer 4 Rdl.) i Gilstov til sin Son Krigerraad Wedel paa Høllsegaard mod 1 Gaard paa 11—4— (som svarer 20 Rdl. Landgilde), 1 Huus (som svarer 3 Rdl. 2 Mk. Huuspænge) og Byggestedet til et Huus i S. Esterbølle, samt 200 Rdl. i Penge; en Handel, der skal have været høist usordeelagtig for sal. Fruen. S. A. lader Elved den gamle og den lille Veflinge Høed tarere til fælleds Høed og Græsgang mellem Veflinge, Høved og Banggaard. S. A. foretager Fruen en Hovedreparation paa Tærskeladen, der kostede 81 Rdl. 3 Mk., og s. A. kostede det nye Hospitals Bygning i Veflinge hende 107 Rdl. 3 Mk. S. A. omtales Gaarden i Ntl. 3 Pag. 383, 469. S. A. Ridemændsforretning angaaende Sagen om de svenske Arvinger, hos hvem Procurator Bagge (deres Commissionair) havde trængt paa Execution, den de dog affloge at gjøre. S. A. vil Geheimeraad Holsten paa Lange sø have de mæglagte Jorder tilbage fra Elved, fordi Fruen i Brabes Pølle efter hans Sigende havde pløiet paalangs istedetfor paatværs, og opfiger derfor Mæglægscontracten, og det uagtet Agrene efter hendes Sigende vare pløiede som de altid havde været. Han mødte virkelig forat modtage Jorderne; men Fruen mødte ikke. S. A. bytter hun en Karl med Gylbensteen. 1768 bortkæster hun et halvt Huus i Veflinge med et Par Skpr. Land mod 2 flette Daler, 1 Ugedag, Ægt og Hovspind og gjør (1768-69) 4 Gaarde i Esterbølle til 5. S. A. reparerer hun Roladen fra Grunden af for 202 Rdl. 2 Mk. og opfører det lidet Stuehuus (formodentlig den allerede under hendes sal. Mand omtalte Halvtagsbygning, som altsaa maa være af hende og ikke, som der foregives, af ham) i Borgegaarden for 66 Rdl. 4 Mk., samt opbygger den afbrændte Gaard i Esterbølle for 538 Rdl. 4 Mk. S. A. ind-

stævner Geheimeraadens paa Langevej atter for Tienden af de magelagte Jorder, først til Langevej Birk og siden til Herredstinget. S. A. søger en Bønde i Skousgaard Benef. paup. i en Sag mod hende, som sit Herkab, men afvises. S. A. beklager hun sig for Notarius publicus, at hun i 4 à 5 Aar (altsaa fra 1763 eller 64) har været Procurat. Bagges Forfølgelse underkastet og plaget med en Proces af de i Sverrig værende Arvinger efter Nicolai Lønberg og Hustru, som døde i Odense, uagtet denne Arv alt 1750 eller 51 blev betalt med 3231 Rdl. 13 s., paa Mad. Grimbergs Lov 403—5—53 nær, som endnu henstod hos Magistraten i Odense; og at hun til den Ende havde givet sin Søns Informator Krog Ordre at reise til Sverrig forat erfare, om de vedkjendte sig Dvitteringerne ic.; hvortil de svenske Arvinger havde svaret, at naar Eieren af Elved vilde „forfyde“ de i Odense deponerede 626 Rdl., som tilkom Ane Grimberg, saa vilde de tilbagekalde deres Fuldmagt til Bagge; men da han ikke kunde dette, saa havde Arvingerne erklæret, at de forbeholdt sig deres Ret. S. A. nævnes i Kirkebogen en Msr. Engelsen og 1770 i Fæsteprotocolen en S. Engelsen, som opholdende sig paa Elved, altsaa Fruens Søstersøn Hans Engelsen, der siden blev Skoleholder i Kjøbenhavn. S. A. blev Christian Anthon (i Henrichsens Sted, see 1766) Foged paa Elved og var det til 1776, hvorpaa han blev Forvalter paa Gyldensteen og døde først 1802 paa Nagaarde. 1769 bortfæster hun et halvt eller jordløst Huus i Vestlinge for 1 Ugedag, Ægt, Hovspind og 4 Rdl. Indfæstning; 2 Gaarde ibid., hver paa 6—7—, mod sædvanlig Landgilde og Hovning, men 26 Rdl. 4 Mk. af den ene og 42 Rdl. af den anden i Indfæstning; fremdeles 1 Gaard i S. Esterbølle paa 8—1—2½ for Indfæstning 20 Rdl., imod at Fæsteren

selv anskaffer Besætning, og samme ved Gaarden som steds-
 varende Inventarium forbliver. S. A. var ogsaa den sidste
 Dværgsyge, hvorved paa Gaarden døde 111 Høveder, nemlig
 af Stude, Køer, Øvier og Kalve den 15 Nov. 3 Stkr., den
 18—2, den 20—3, den 21—3, den 22—7, den 23—9, den
 24—10, den 25—11, den 26—7, den 27—11, den 28—15,
 den 29—5, den 30—11, den 1 Dec.—2, den 2—9, den
 5—1 og den 19—1, ialt 111. S. A. sluttede hun Førlig
 med Geheimeraadten paa Lange sø angaaende Tienden af de
 magelagte Jorder (see 1768). Han erklærede sig nemlig vil-
 lig til, at naar Fruen betalte ham 2 à 300 Rdl., udleverede
 ham en Karl af sit Gods og affjødte ham Pølsgaard og
 sammes 2 Huse for 3000 Rdl., saa vilde han for evig Tid
 overlade Elved de magelagte Jorder mod 30 Rdl. i Tiende.
 Fruen var vel ikke for at have med Pølsgaard at gjøre, men
 indgik det dog omsider forat faae No, og saaledes kom hun
 i Besiddelse af Pølsgaard. S. A. reparerer hun det Øvrige
 af Lærskeladen (derfor staaer der ogsaa 1769 paa Fløien)
 og Stalden for 51 Rdl. S. A. byggede hun et nyt Kjer-
 nehuus for 53 Rdl., Broerne til lille Hauge og ved Vester-
 bjerg for 30 Rdl., et Stuehuus i Hemerslef for 160 Rdl.
 og et Ditto i Jullerup for 196 Rdl. S. A. flyttede Braadt
 til Rugaards Skov, og Capitain Suchow leiede Høvedgaarden.
 S. A. døde den hidtilværende Hollænder Niels Bek paa El-
 ved. 1770 bortfæster hun Lindehuset (1769 kaldes det alt
 saaledes) mod sædvanlig Huuspenge, Gangægter og 1 Slae-
 dag aarlig; et jordløst Huus i Gamby mod sædvanlig Huus-
 penge, Hovspind og en Løbeægt aarlig, samt uden Indfæst-
 ning; 1 Gaard ibid. paa 3—4— mod sædvanlig Land-
 gilde, Hovning og Hovspind; 1 Gaard i Skovskaarde paa
 6—6—3—1; Hattemagerhuset, som Knud Danielsen affød,

og hvortil en ny Løkke paa 12 Skpr. Land blev henlagt, til sin Skytte Jørgen Jensen mod Landgilde 5 Rdl. 4 Mk. og Ugedag, eller i dens Sted 3 Rdl. 2 Mk., og 20 Rdl. Indfæstning. S. A. Magelæg mellem hendes Gaarde i Skovs-
 gaarde og Nymark. S. A. Magelæg mellem 2 af hendes
 Bønder i Veflinge. S. A. Kjøber hun en Part af 1 Huus
 i Skovs-
 gaarde. S. A. holdtes der 89 Aar her paa Gaar-
 den. S. A. den 25 Juli blev hendes Søn Claus Wedel
 Simonsen Student i Kjøbenhavn. 1771 bortfæster hun en
 Gaard i Jullerup paa 6-6-2-1 og det Halve af en
 Gaard i Bierne paa 3-6--2, samt 1 Huus i Skovs-
 gaarde mod 2 Rdl. 4 Mk. aarlig. S. A. atter Magelæg
 mellem hendes Bønder i Skovs-
 gaarde og Nymark. S. A.
 faae 4 Huusmænd i Veflinge Tilladelse til at betale deres
 Ugedage med Penge, den første 3 Rdl. 2 Mk. og de andre
 2 Rdl. 4 Mk. S. A. udstedes Frihedspas for 2 Karle af
 Godset, og en tredie bortbyttes til Hæriflesgaard. 1772
 bortfæster hun 1 Gaard i Hemerslef paa 6-6-1-- mod
 50 Spanddage (deriblandt 10 Plougdage) og 100 Gang-
 dage efter Forordn. af 20 Febr. 1771 foruden Landgilden.
 S. A. ligeledes 1 i Farsbølle paa 6--1-1, Graverhuset
 paa 4-1----, Enemærkehuset med en Løkke, et jordløst
 Huus i Veflinge mod 1 Ugedag, Hgt og Hovspind, og Fug-
 lesanghuset mod 4 Rdl. aarlig. 1773 et Huus i Gamby
 mod Huuspenge 3 Rdl. 2 Mk. og 1 i Hemerslef mod
 4 Rdl.; 1 Gaard i Veflinge paa 6-7---- (som Man-
 den maatte afstaae til sin Broder) uden Indfæstning, men
 imod at sætte den forfaldne Bygning og Besætning paany i
 Stand; en Ditto i Skovs-
 gaarde paa 3-2-1-- og Skff.
 --2-2 og en Ditto Ditto paa 5-4-3-1 og Skff.
 --1-1. S. A. „udskiftes“ en Gaard i Lofte, og God-

set udgjør 288—3—2—1½ og Skff. =—3—1—=, hvoraf enhver (heel Gaard), ifølge Indberetningen om den Hovning, der til Gaardens Drift var fornøden, gjorde 20 Spanddage og 61 Gangdage, men de paa 1—6—2—1 kun 3 Spanddage og 17½ Gangdag. S. A. Fordebog over Godset optagen. 1774 bortfæster hun 1 Gaard i Haarslef paa 7—3—2—2, 1 i Beslinge paa 6—7—=—=, 1 i S. Esterbølle paa 8—=—1—2½, 1 i Haarslef paa 10—=—2—2 og en Ditto S. Esterbølle paa 8—=—1—2½. S. A. udstiftes Farsbølle og Haarslef. S. A. omtales Gaarden i Atl. 6 Pag. 628, og da var C. Anthon endnu (see 1768) Foged paa Elved, og den gamle Michel Nielsen i Elved Mølle (Brüggmans forrige Tjener) levede endnu. S. A. havde man alt foretaget Skiftet efter sal. Justitsraaden; men den da udfastede Urbedeling blev formeddelt Stedsønnen Krigsraad Webels Indsigelser paa ny igjen casseret. S. A. var Niels Jørgensen Ceg Tjener paa Elved og var det til: 1783, da han blev Skoleholder i Brenderup og gift med Fruerpigen Elisabeth Sophie Engelsen. 1775 bortfæster Fruen det Halve af Høveds Mølle med det Halve af de 2 tilliggende Løkker mod 4 Rdl. aarlig, ligeledes 1 Gaard i Beslinge paa 6—7—=—= og udstifter 2 Gaarde i Skousgaarde, hvorimod 1 Gaard i Hemmerslef afbrønder. S. A. blev en Karl bortbyttet til Langesø, og en anden fik Frihedspas. S. A. var ifølge den optagne Fordebog Høvedgaardstarten endnu, ligesom 1765, 58—6—=—2, det Contribuable ligeledes det Samme og Hovnings=, Landgilde= og Huuspenge 571 Rdl. aarlig. (Der nævnes forresten ved denne Leilighed ikke mindre end 21 Huusmænd i Beslinge, da der forhen kun vare 12). Saaledes have vi nu seet Gaarden i dens Herligheds Periode; vi skulle nu ogsaa omtale Anledningen til dens

sucessfulle Fald. Justitsraaden havde tilfat omtrent 20,000 Rdl. ved sin Successor Martfeldt, Borgemester i Odense, og saavel han som hans Enke ført et Par kostbare Processer med de svenske Arvinger og med Langesø; da derfor nu Skiftet 1775 holdtes, der kostede hende 243 Rdl. foruden 40 Rdl. for Taxationen, og Gaard og Gods vurderedes for 39,312 Reubler og Inventarium for 3,307	
Tilgodehavende	1,100

tilsammen 43,719,

var Boets Gjæld 13,719

altsaa endnu tilbage 30,000

Deraf blev der bestemt for Enken det Halve, nemlig 15,000 for Justitsraadens Søn 10,000 og for hans Datterdøttre 5000; altsaa gif nu ogsaa disse 5000 Rdl. (dog først ved Enkens Død 1780) fra Boet, og til den Tid skulde da ogsaa Stedsønnen Krigsraad Wedel have sin Modrenearv, som altsaa udgjorde 7500 Rdl., og som man endogsaa var galant nok at supplere ham til 8000, ja! endogsaa paa hans yderligere og heelt vanskeligt tilfredsstillelige Fordringer at forsøge til 9000 Rdl., saa at der altsaa efter ovenstaaende Vurdering ved Enkens Død kun blev 14,000 Rdl. tilbage for Justitsraadens egen Søn (altsaa 1666 Rdl. mindre, end hvad der blev Stedsønnen tilstaaet, der efter det Foregaaende havde faaet 6666 Rdl. i Arv efter sin Fader og nu skulde have 8000 Rdl., men derimod fik 9000 efter Moderen). Ved flige Arvedelinger skal naturligtvis ethvert, selv det bedste Gods ødelægges. S. A. forlovede Justitsraadens Søn Claus Wedel Simonsen sig med Krigsraad Schebyes Datter Ane Maria Schebye paa Østrupgaard; og var det formodentlig

i Anledning af denne Forlovelse, at det foromtalte Skiftearrangement var blevet nødvendigt. S. A. (1775) blev der gjort Afregning over hvad Fruen i de sidste 10 Aar havde anvendt paa sin Stebdatters Datter Margrethe Sophie Belligers Opdragelse; et Regnskab, der saavel oplyser, hvad der den Tid udfordredes til unge Dammers Opdragelse, som hvad der udgjorde deres Pynt, og derfor herved meddeles som følger:

1765 i Nov. sendtes hun til Frederik for i Hr.

Hollards Huus at nyde Information. Reisen

kostede 1 Rdl. 4 Mk., og man medgav hende

i Haandpenge 5—1—8=6—5—8

— i Dec. betalt for Fløiel til hende 10—3—=

1766 i Febr. betalt for hende til hendes Papa (o:

Stedfader) Hr. Cancellieraad Hvalfsøe udlagte

Penge 13—5—=

— Marts givet hende til Haandpenge 3—=—=

— — givet Præsten, da hun gik til Confirma-

tion, 4 Rdl., og til Klokkeren 2 Kroner o:

1—2—8=5—2—8

— I samme Anledning fik hun ogsaa af sin 1755 afdøde sal. Moders Løi: 1 sort Damastes Adriæne, 1 rød Sas de Soies Raabe med Graaværk under, 2 Sørgesorklæder, 1 sort Arelskjærf, 1 hvid Cannefasdes Adriæne samt alle Braceletterne, 1 flet Guldring og 1 Ditto med St:ne i.

— April kjøbt til hende 25 Al. brocheret Stof à

13 Mk. 8 ø. 56—1—8

— Mai ladet forfærdige til hende 1 Par Guld-

Bandeloquer 15—4—=

—	Mai 1 Sølv-Hovedbandsæg	5— — =
—	Juli kjøbt til hende 17 Al. rødt og hvibt Taft à 4 Mk.	11—2— =
—	Nov. kjøbt til hende 11½ Al. Rniplinger à 7 Mk. 8 ø	14—2—4
	endvidere f. A.	
—	Mai betalt Hr. Hollard for ½ Aar . . .	50— — =
—	— og sendt hende selv til Haandpenge . . .	5— — =
—	Juli betalt for hende til hendes Papa i udlagte Penge	9— — 15
—	Oct. betalt for ½ Aar til Mademoiselle Mon- tagne i Kost og Kammer ic.	50— — =
—	Dec. til Nytaarsgave for be ^{mt} Mademoiselle	8— — =
1767	Jan. betalt Madem. Ms. Regning paa udlagte Penge	14— — =
—	sendt hende selv til Haandpenge	4— — =
—	ladet gjøre til hende en Sølv-Tastelaas . . .	7—5—10
—	Juni betalt til Mademois. M. for udlagte Penge	23—1—15
—	— betalt til Mademois. M. for ½ Aars In- formation, Kost, Kammer ic.	50— — =
—	givet hende selv til Haandpenge	2—3— =
—	Sept. betalt Mademois. for udlagte Penge	19— — 12
—	og for Information, Alimentation ic. fra Paaske til Michaeli	50— — =
—	til hende selv i Haandpenge	5— — =
—	Dec. sendt hende efter Begjering	20— — =
—	for en Guldring til hende	2— — =
1768	Jan. sendt hende i Haandpenge	3— — =
—	Juli kjøbt til hende 4 Al. Sirts	2—4— =
—	Mai betalt til Mademoisellen for Alimentation ic. og udlagte Penge	87—5—6

—	desforuden til Ditto og hendes Piger . . .	10—	—	—
—	Juli kjøbt til hende hvide Glasperler . . .	1—1—8		
—	— — Merlin Blondiner, Traad og en Bryffblønst	4—1—4		
—	Sept. 5 Al. Blondiner og Vier	2—4—8		
—	— givet hende i Haandpenge	5—	—	—
—	Oct. Silkebaand 12 \mathfrak{s} ., $\frac{1}{2}$ Al. blaaf Silketoi 1 Al. 8 \mathfrak{s} ., 1 Cattons Forklæde 5 Al.	1—1—4		
—	— røde franſke Baand	2—1—4		
—	Nov. givet hende (efterat hun, ſom det ſynes, var kommen hjem igjen) til Offer i Aalebning af Enſens Datters Bryllup i Skousgaarde	1—5—4		
—	Dec. betalt for hende 5 Al. Blondiner	1—2—12		
—	Sirts til 2 Jacker og 1 Skjort, 13 Al. à 5 Al.	10—5—	—	—
1769	Juni kjøbt til hende 24 Al. brocheret Stof	40—	—	—
—	April flyet hende i rede Penge	5—	—	—
—	Juli kjøbt til hende $4\frac{1}{2}$ Al. forte Silke-Knips- linger	1—3—	—	—
—	Aug. kjøbt $4\frac{1}{2}$ Al. blaaf Bay	1—3—	—	—
—	— — 24 Al. Tenniſter	2—3—	—	—
—	Sept. kjøbt 24 Al. blaaf ſtribet Stof	5—1—8		
—	Oct. flyet hende Offer til Degnen i Elby Hr. Møllers Datters Bryllup.	1—1—4		
—	— 3 Al. Kniplinger	2—	—	—
—	Dec. 17 Al. Baand	1—	—	—
—	— 3 Al. gule Baand	2—10	—	—
—	— til Offerpenge ved Hans Grams Bryllup	1—2—8		
1770	Jan. 2 Par durchbrochne Kammerbugs Man- chetter	1—5—	—	—
—	Penge	4—4	—	—
—	Febr. til et Par Skoe 1 Al. grønt Mohr	1—4—	—	—

—	5½ M. Atlas til en Saloppe à 7 Mk.	6—1—8
—	April betalt for et Chatol til Snebderen i Bo-	
	gense	26— — —
—	10 M. Kniplinger til en Saloppe	2—3— =
—	3 M. Blondiner	1— — —
—	1 M. sort silked Flor	1— — —
—	3 M. hvidt Silkeflor	3— — —
—	2 Snørliker	10— — —
—	i Haandpenge	5— — —
—	Juni betalt for hende til Lieben Stræder	10—4—13
—	Haandpenge	5— — —
—	for en Porcellains Blomst	=—2— =
—	Sept. 1 M. hvidt silked Flor	1— — —
—	Haandpenge	5— — —
—	5 M. hvide Kniplinger	5— — —
—	2 M. grønt Lærred	=—2—4
—	for 1 Par Silke=Skoe at sye	=—4— =
—	Nov. til Anne Koffepiges Bryllup, til Brude-	
	gave 8 Mk. 8 sk. og til Offer 1—3— =	2—5—8
—	for 1 Par hvide Strømper	1— — —
—	4 M. Kartun à 2 Mk. 8 sk.	1—4— =
—	Dec. Renter af 2000 Rdl., 75 til hende og	
	Resten til Kongen	80— — —
—	til Lieben Stræder i Odense:	
	for 1 silked Begese og Skjørt med fuld Gar-	
	nering at sye	2—4— =
—	for 3 M. Taft til Garnering	4— — —
—	— 6 M. franske Vaand	=—2—10
—	— 2 M. grøn Trille	=—3— =
—	— Sleeslærred til Ormer	1—4— =
—	— 1 Lob Silke=Vaand til Pinning	=—2— =

— for et Snørkliv med alt Tilbehør	5— — =
1771 Jan. 1 Manchesters Ermekaabe med Garne- ring, undtagen nedem om, at sye	1—3— =
— for Graabærk at garnere med	3—5—12
— — Silke, Traad ic. dertil	=—1—10
— — 1 M. Svane=Vai	=—2—8
— Dec. Rente	80— — =
1772 Marts betalt for hende til Dr. Eichel, da hun var syg	10— — =
— og til Feltstær Litqve	4— — =
— Oct. i Penge	10— — =
— Dec. Rente	70— — =
1773 Oct. for en Potagefee til Brudegave ved hendes (Halv=) Søster Jomfr. Ane Marie Hvalsøes Bryllup	7—1—6
— Renter	80— — =
1774 Nov. for en Sølv=Melkekande til Brudegave ved Jomfr. Volwigs Bryllup	16— — =
— rede Penge	20— — =
1775 Jan. rede Penge	60— — =

i alt og alt 1075—2—1

1776 bortfæstede Justitsraadinden 1 Huus i Esterbølle og 1 Gadehuus i Vestlinge. S. A. blev hendes hidtilværende Forvalter Christian Anthon Forvalter paa Gyldesteen, og Anders Jensen derimod Forvalter paa Elved (og med ham tage de fuldstændige Teglværks=Regnskaber først deres Begyn= delse) og var det til 1788. S. A. bleve begge Justitsraa= dens Datterdøtre gifte, nemlig Jomfr. Margrethe Sophie Belliger, som ikke blot var opbragen (see 1752), men ogsaa hidtil havde opholdt sig paa Elved, med Ritmester Bollvig,

og Jomfr. Christiane Elisabeth Hvalsøe med Provst Langhoff i N. Lyndelse; og s. A. blev endelig ogsaa Justitsraadens Søn Claus Wedel Simonsen gift med sin Fæstemø Ane Marie Sæbbye (f. 24 Mai 1757), hvis Morfader Cancellieraad Dreyer var en Svoger til Justitsraad Bonde Simonsen, idet de begge havde været gifte med 2 Søstre, som vare Døttre af Kjøbmand Christian Haman og Sara Østrup, hvis ældste Datter Ane Elisabeth Haman var gift med Cancellieraad Jens Dreyer til Raftenberg (f. 1693 og død 30 Aug. 1753) og ved ham Moder til flere Børn, og blandt disse Wolborg Dreyer, som var gift med Krigsraad Lauritz Sæbbye til Østrupgaard; medens derimod Hamans yngste Datter Margrethe Sophie Haman var Justitsraad Bonde Simonsens første Frue (jfr. Numme Pag. 236-37, jfr. 170). Forresten førte denne unge Frue paa Elved (nemlig A. M. Sæbbye) en Pleiebatter med sig til Gaarden. Amtsforvalter Østrup i Odense var nemlig 1773 bleven affat (see A. M. Sæbbye for dette Aar), fordi det den Tid var Skik, at naar en Amtsforvalter overdrog sit Embede til en Anden, saa maatte denne Succesfor tillige paatage sig den Forriges Casedefect, og saaledes gif Gjelden fra den Ene til den Anden, indtil den Sidste endelig, naar Undersøgelse skete, maatte bære alle sine Forgængeres Brøde. Ved denne Leilighed tog Krigsraad Sæbbye paa Østrupgaard hans ældste Datter Frederikke (som var født 1769) til sig, og hun fulgtes, nu som et 6 Aars Pigebarn med hans Datter til Elved; og hende er det, jeg har at takke for en stor Deel af de Efterretninger, jeg i det Følgende skal meddele om min Farmoder eller den i en lang Række af Aar saakaldte „Salig Frue“ paa Elved, som endnu levede til bemeldte Frederikke Østrup var 11 Aar gammel og altsaa i en Alder, hvori saa betydelige og saa ofte opfriske

Indtryk ikke lettelig udslettes. Forresten kostede dette tredobbelte Bryllup uden Livet Fru Justitsraadinden svære Penge; og saaledes blev endnu i s. A. ikke blot en Obligation udstedt til Krigsraad Wedel paa de 8000 Rdl., han (foruden de 1000 Rdl. Douceur) skulde have i Mødrenearb, men ogsaa en Ditto paa 11000 til Major Axel Rosenkrantz paa Søby Søgaard. 1777 bortfæster Fruen en Gaard i Høved paa 5—7—3—1 og 1 i Beslinge paa 6—7— (mod 9—4—10 i Landgilbe samt Høvning, men uden Indfæstning, imod at istandsætte den forfaldne Gaard, som den forrige Fæster af Armød maatte fratræde). S. A. den 4 Martis blev Sønnedatteren Ane Elisabeth Amalia Berg Simonsen født, men døde $\frac{1}{2}$ Time efter. S. A. druknede en af Elveds Bønder Jeppe Hansen af Beslinges 12-aarige Stedsøn i Beslinge Skov. 1778 bortfæster Fruen et Gadehuus i Beslinge mod 5 Rdl., Slaadag, Løbægt v. s. v., og et halvt Huus ibid. mod 2 Rdl. 4 Mk. i Huuspenge. S. A. fik hendes Søn Character af Cancelleraad. S. A. var Anders Jensen Forvalter paa Elved (hvad han, som sagt, 1776 i Anthons Sted var bleven), og da træffes et Magelæg med Sognepræsten Hr. Østrup i Vigerslef, idet Fruen nemlig overdrager de Jorder paa Rosterslef Hed, som tilhørte hendes Bønder i Beslinge, til Hr. Østrup i Vigerslef mod ligesaa meget Jord i Rosterslef Mark, Havelystte Ialdet. 1779 bortfæster hun Fuglesanghuset, et Boel i Beslinge paa 1—6—2—1 (mod 25 Rdl. i Fæste, 4 Rdl. aarlig og sædbanklig Høvning) og Anders Bødkers Huus i Beslinge (det forrige Drepen) mod 4 Rdl. aarlig samt Ægt og Ugedag, ¹⁾ og faaer s. A. ved Mageffekte med

1) Hvorhos det er mærkeligt, at det første af disse Fæstebreve, som er udstedt før 1 Mai, er udsærdiget i hendes eget, men de 2 næste, som

Gyldensteen 1 Gaard i Esterbolle paa 13—4—2—2. S. A. Magestifte til Fælledskabets Ophævelse mellem Anneygaarden og Pølsgaard i Besslinge, ligesom mellem Langesø Bønder i Besslinge paa den ene og Elved Bønder ibid. paa den anden Side, idet de afstaae Alt, hvad de have adspredt imellem hinandens Jord, og saaledes enhver af dem faaer sin Jord paa eet Sted eller samlet, ved det at Langesø Bønder afstaae de Elved Bønder Alt, hvad de have adspredt i Kosterles-, Glas-, Store- og Esterbolle Mark, og disse derimod afstaae hine ligesaa meget samlet Jord i Storemark ic. (endhydermere 1780 bekræftet). S. A. Udskiftning mellem Besslinge Bønder indbyrdes, nemlig den ved foransførte Magelæg fornødne Inddeling af sammes Jorder, hvoraf man seer, hvilke Lodder i enhver Mark tilfaldt enhver af disse Bønder (endhydermere 1780 stadfæstet). S. A. Magelæg til Fælledskabets Ophævelse mellem Besslinge og Kosterles By, idet Besslinge afstaaer, hvad den havde i Rismark og Kjelleby Mark, mod det, Kosterles havde i Rilehauge. 1780. den 8 Marts døde Fru Justitaraabinden efter 15 Aars Enkesæde og blev begravet i Gaarsles Kirke; hendes Epitaphium er indført i Ahr. Cont. Est. 1780 Nr. 15.

Da der forresten have meldt sig Udskillige hos mig, som formeente med den sal. Afdøde at være beslagtede, anseer jeg det for Pligt herved (ligesom forhen ved hendes tidligere afdøde Mand) at meddele den Underretning, mine sal. Forældre om hendes Sødsfænde og deres Børn have efterladt mig. Ifølge deres Foregivende havde hun nemlig ikke flere Sød-

ere udfærdigede efter 1 Mai, derimod udfærdigede i hendes Søns Navn, saa at det allsaa næsten synes, som om hun til Mai 1779 havde overdraget Sønnen det Hælc.

stende, der kom til Skjels Nar og Alder eller bleve gifte, end

I. en Broder Christian Berg, som var Degn i Føns og havde 6 Børn, nemlig

a. en Søn Jacob Berg, som var Student og Degn i Nørre Naby og efterlod sig 2 Sønner.

b. en Søn, som var Skoleholder i Hindevad og havde 2 Sønner og 2 Døttre.

c. en Søn, der var Muurmester.

d. en Søn, der var Trompeter og siden Stadsmuscant i Rudkjøbing.

e. en Datter, som var gift med Degnen Fabritzius.

f. en Datter, som var gift med en Bagersvend i Kjøbenhavn.

II. en Broder Hans Hendrik Berg, Præst i Bergen, som maaskee havde flere Børn og blandt dem en Søn Hans Henrik, født $\frac{1}{2}$ Aar efter Faderens Død, opdragen i Christi Krybbe i Bergen, var siden paa Elved, blev derpaa Farversvend i Nysted paa Laaland og siden Matros.

III. en Søster, som var gift med Tømmermester og Brandcapitain Engelsen i Kjøbenhavn og med ham havde 3 Sønner og 2 Døttre, hvoraf 2 Sønner og 1 Datter døde unge; men de efterlevende vare

a. Lisbeth Engelsen, gift med Skoleholder Teg i Brendrup, og

b. Hans Engelsen, Skoleholder i Kjøbenhavn.

(Følge Blochs Haandskrift om den f. Geistl. forholder dette Slægtregister sig derimod ganske anderledes; thi efter hans Foregivende var Hr. Jacob Berg i Svindinge 2 Gange gift:

A. med Anne Andersdatter Verche, med hvem han blot aplede

I. Hans Jacob Berg, Medtjener i et Præstegjeld i Ugers-

hans Stift og siden Hospitalspræst i Aalborg, hvor han kort efter Ankomsten døde.

B. med E. M. Brønner fra Kjøbenhavn og med hende ablet

II. (Christian Berg) Sogndegn i Føns.

III. Anna Elisabeth Amalia Berg, som var gift 1) med Hr. Claus Wedel og 2) med Hr. Bondo Simonsen.

IV. en Datter, gift med Degnen Søren Høg.

V. Charlotte Amalie Berg, gift med Lømmestier Johan Engelsen i Kjøbenhavn, hvem hun overlevede (R. R.).

Hvilken af disse Stamtavler der nu er den rette, tør jeg ingenlunde afgjøre og har derfor anseet det for rigtigst at meddele dem begge).

Forresten turde det ved Slutningen af denne Enkefrues Historie maaskee ikke være uden Interesse at kaste et Blik tilbage over Levemaaden her paa Gaarden i de sidste 5 Aar før hendes Død, for derbed at levere et og andet maaskee ikke ubæsentligt Bidrag til en Skildring af det „borgerlige Herremandsliv“ eller „de characteriserede og lige ved Afdelen privilegerede Godseieres Levemaade“ for omtrent 60 Aar siden, nemlig fra Aaret 1775 til 1780. Det er nemlig min faste Overbeviisning, at endeel af vore juridiske Embedsmænd, — med en Smule Interesse for deres Fædrelands Historie, — maaskee af Alle bedst vare i Stand til at sjenke os en ret levende Skildring over vore Forsædre (i det Mindste til en vis Grad tilbage i Tiden). Deres Embede fører det nemlig med sig, at de ofte maae gennemlæse, ja! endog saa stundom gennemstudere de gamle Skifteprotocoller, Taxations-, Burderings- og Auctionsforretninger; de see deraf, hvorledes de forhenværende Smykker, Klæder og Meubler vare bestafne; de komme paa Stederne selv, hvor disse Ting forhen vare i Brug, og hvor endeel af dem endnu som oftest opbevares;

de see som oftest her Portraiterne af de Personer, der tilforn have benyttet samme; de gjenemgaae ofte i en eller anden Anledning deres gamle Privatbrevverling; de høre Familien eller Egnens gamle Folk fortælle allsjøns Anecdoter om dem; de see her ikke blot, hvorledes Stedet nu er bestaffent, men de see ogsaa ofte Tegninger over og høre Traditioner om, hvorledes det forhen havde været; og saaledes danner der sig tilsidst et fuldstændigt Billede af disse Folk og deres Bopæl, og ved samme Leilighed tillige et Billede af den Tidsalder, i hvilken de have levet. Ja! hvo veed, om selv W. Scott ikke kunde have sit juridiske Embede at takke for endeel af sine med en saa nøiagtig Detaille og en saa stor, i det Mindste tilspyneladende, historisk Trostøb udkastede Familiefiktioner. Saameget er i det Mindste under alle Tilfælde vist, at det er ved Hjælp af hine Midler jeg har seet mig i Stand til at udkaste nedenstaaende, om end ikke kunstmæssigt udarbejdede, saa dog historisk paalidelige Skildring; og skøndt jeg nu vel med Hensyn til Maneren staaer utallige Grader dybere end hiin berømte Skotlænder, saa er det jo heller ingen Roman, jeg skriver, hvor det stod til mig selv at vælge de fordeeligste Situationer; men ethvert Strøg af Skildringen kan tvertimod med juridiske Beviser belægges, og hvad der altsaa paa den ene Side kan være tabt, det turde maaskee paa den anden Side igjen være bundet.

De tvende Herregaarde, jeg saaledes ved denne Leilighed, — tilligemed Behoernes Færd paa samme, — har foretaget mig at skildre, laae nu vel begge i Syen, men den ene paa den saakaldte „Stovegn“ (nemlig Elvedgaard i Skovbyherred) og den anden paa det saakaldte „Sletten“ (nemlig Østrupgaard i Lundehæred). Jeg vil altsaa kalde den ene Skovbo- og den anden Slæbo-Gaarden. I hvor umiddelbart disse

to fynste Egne nu endogsaa støde sammen, saa stor og himmelvid var desuagtet Forskjellen den Tid mellem begge. Hideset en idelig Afverling af støvbeværne Banker og lune Dale; her derimod den eensformige, nøgne og for alle 4 Vinde udsatte Slette, ikke afbrudt ved noget Træ, uden allensals en gammel Piel i Groften eller en nødtørftig Pileplantage ved Landsbyen; ligesaa lidt afbrudt ved nogen Bante eller Hvi, uden allensals en eensom Gravhvi med sine mosklædte Stene; og endelig overalt i Horizonten det vidtudstrakte blaanende Hav. Tidens Haand har nu for en stor Deel udslettet den skærende Contrast, der fordum udmærkede disse Egne fra hinanden: hine dunkle Skove ere i de sidste Decennier ved den tiltagende Dphlysning i en betydelig Grad blevne udluftede, og disse nøgne Sletter have ved den foretagne Udskiftning, den deraf fulgte Udskytning, Indbegning og Beplantning faaet et lidligere Udseende; men for Skovenes Udelæggelse hieset og Markernes Udskiftning her var hiin Egn, saa at sige, en eneste dunkel og uafbrudt Skov, og denne en eneste nøgen og uafbrudt Slette; og som man hieset blot hørte Skovfuglenes Sang, saa modtoges man derimod her af Strandfuglenes Strigen. ¹⁾ Ogsaa begge Egnes Indvaanere vare den

¹⁾ Og saa stor er desuagtet Vanens Magt over de menneskelige Forestillinger, at jeg flere Gange har hørt den gamle Provst Dreier i Østrup forskifte, at Uglens Liden i Grunden var ham ligesaa kjær som Nattergalens Sang, og at han ikke for flere hundrede Daler om Aaret vilde bytte den vide Udsgt og friske Luft, han paa Sletten nød, mod den snevre Synskreds og usunde Luft, hvormed vi stakkels Skovboer hele Aaret igjennem maatte tage til Laffe. En lignende Følelse maa formodentlig ogsaa have besjælet den gamle Provst Lützen i Lumby, der engang spurgte mig ad, om man kunde see og lugte Stranden i min Hauge; og da jeg dertil svarede: nei! med et Slags

Tid heelt forskjellige fra hinanden, ikke blot i Tale og Dragt, men ogsaa i Levemaade og Bessjefdigelse: hisset den heftige og slyndsumme, her derimod den rolige og slæbende Accent eller Udtale; hisset de røde Huer, blaae Koster og snevre Knæburer for Mandfolkene, og for Fruentimmerne den røde Trøie, rødstribede Bul og det blaae Skjørt; her derimod for hine de graae Piffelhuer, hvide Koster og Dyrnebaars Skibsburer, og for disse den blaae Trøie, den blaastribede Bul og det røde Skjørt; hisset Landjagten efter Dyr, Ræv, Hare, Agerhøne, Sneppe og Bekkasin; her derimod Strandjagten efter Svaner, Bildgæs, Bildænder og allehaande Strandfugle; hist traf man Baad eller røgtede Russer i de ferste Søer, og her strøg man Reier eller stangede Hal i den tilgrændsende Strand; hist gjenløb endelig ved hvert et Fjed den hjalrende Skovøxe, og her dundrede ved hvert et Huus den stampende Bæv.

I hiin forommeldte Skovegn laa nu den ene Herregaard, vi her beskrive (nemlig Elved), omgivet og tilhyllet af sine udstrakte Bøgeskove. Skoven saae man paa flere Miles Distance; men til Gaarden saae man, — hvis man kom fra Sletten af, — aldeles intet, før man var den ganske nær. Efter nemlig at have gjennemvandret den nærmeste Kirkeby, kom man ved Udgangen af samme til en hvælvet Muurport, som kaldtes Drepen og Drepen Led (Trøds-inn-hlid 3: Indgangen til Gyden), fordi den indløb til Trøden eller Gyden 3: den indgrøftede Bei, som førte til Gaarden; og først naar man paa denne havde gjennemvandret et Par Hovmarker og derpaa det Meste af Skoven, kom man tilsidst til

Medlidenshed udbrod: „Ja! saa gjør jeg mig, for Gud! heller ikke noget af det Hele!“

et lille Stykke Agerland, som paa begge Sider omgav den paa dette Sted med Statit indhegnede og ved en Rad af Lindetræer til Allee forvandlede Bei, og saae da (hiinsides det Agerstifte paa venstre) Gaardens røde Teglværk, dets 2 teglhængte Dvne og dets mange teglhængte Lader, som en lille Kjøbstad en miniature, mellem det dunkelgrønne Bøgeløv fremstinne, og dernæst paa hiin Side Mølledammet gjennem et buesformigt Udhug i Skoven et lille Glimt af Gaardens kridhvvide nordlige Gavl. Lidt længere frem kom man mellem 2 vældige Bøge gjennem det hvælvede Borgeled og havde derpaa til venstre Side det flodbekrandsede Mølledam og hiinsides samme Gaardens Vandmølle og paa høire Side en flodbævret Banke og lidt længere frem en betydelig vandopfyldt Mose og hiinsides samme de adspredte Gaarde af en nærliggende Landsby. Endelig førte en Stenebro mellem Grabene og den af dem omgivne Lysthaug paa den ene og en lille Ellestov paa den anden Side ind til den af brede Grave omgivne Ladegaard. Ingen Vaabner prydede Indkjørslen; kun de paa Porten opslagne Hjortetæpper og Rovfugle betegnede, at det var en Herregaardsport eller en jagtberettiget Herremands Port, man havde for sig. Fra Porten traadte man først ind i Ladegaarden, og denne var en stor, men ikke ganske regelret Firkant: mod Norden Herstabs Stald med sine 10 Herstabsheste og i afbrudt Række med samme den lange Lærskelade; mod Vesten den dobbelte Kølade med sine 171 Dvæghøveder (nemlig ifølge Registreringen 133 Malleføer, 5 gamle og 5 unge Tyre, 15 Stude og 13 Kalve); mod Syden Hundegaarden med sine hylende Jagthunde, Faarestien med sine 49 Faar (nemlig 47 Faar og 2 Bødere), Materialskalden med sine 13 (meest til Teglværkets Brug anvendte) Arbeidsbæster; udenfor Porten 2

Længder Hollænderibygning, men indenfor samme Vognremisen med sine 2 Rarether, adskillige Jagtvogne, Postvogne og Kaner, og i det sydøstre Hjørne Svinestien med sine 42 Søer, 2 Orner og 26 Grise, ligesom endelig i Midten af Ladegaarden den ominøse og truende Træhest (to opretstaaende Bjeller med en Tværbjelke foroven). De Grave, som forhen havde adskilt Ladegaard og Borgegaard, vare faa Aar forinden fyldte, Vindebroen affskaffet, og istedetfor den forhen med Skydehuller forsynede Brandmuur var der nu opført en lav Tværlængde Huus, der med sit skraa og teglhængte Halvtag, — bag hvilket en Rad af beklippede Linde-træer var anbragt, — paa en fordeelagtig Maade hævede dens vige Hovedbygning, hvortil man nu, istedetfor som før gjennem en hvælvet Port med Spiir, kom ind gjennem en paa Midten af den lave Skraalængde anbragt Stativport. Den øvrige Borgegaard bestod af 3 teglhængte Fløie, Hovedbygningen Grundmuur og Sidesløiene Bindingsværk. For Enden af begge Sidesløiene vare desuden anbragte 2 fritstaaende og firkantede 2-Etages Taarne paa 4 Fag, som i gammel Tid formodentlig havde tjent til Vindebroens Bestyrelse. I det nordlige af disse Taarne boede Fruens Søn og under ham Forvalteren; i det sydlige Tjener og Skytte og under dem et Sprøitekammer. Over hine var Dueflaget og over disse Agerhønsloftet. Den øvrige nordlige Fløi var indrettet til Meltekjelder, Pigekammer, Kullestue, Spiiskammer, Grynkammer, Kjøkken og Folkestue; men den øvrige sydlige Fløi til Bryggers, Borgestue, Sypigens Kammer, Stole og Gjestebærelse. Hovedbygningen selv var kun 1 Etage Grundmuur med Dvst og hvælvede Kjeldere, opført 1721 af en Adelsmand og hans Frue, hvis Vaabner ogsaa udhugne i Steen med 2 Bildmænd til Skjoldholdere i alffjens brogede

Farver prangede over Husets med en bred og svær Steen=trappe forsynede Hovedindgang.

Foretrak man imidlertid, som en Bekjendter af Huset, den daglige Indgang for Hoveddøren, da kom man igjennem hien i Bygningens nordøstre Hjørne ind i en lille Gang, der tilvenstre førte til Kjøkkenet, ligefrem til Folkestuen, men tilhøire op ad nogle Trappetrin gjennem en dobbelt Dør til den lille Dagligstue eller den Tid saakaldte Fruerstue, hvor Enkesruen, som da beboede Gaarden, med sin Huusjomfru, sin Fruerpige og sin Syepige til dagligdags opholdt sig, og hvor ogsaa Fruen af Husets daglige Gjester eller de saakaldte Huusvenner tog mod Besøg. Det var en temmelig lang og smal, men da den kun havde to Vinduer tillige mørk og trist Stue, og som derhos ved et mørkeblaat Betræk end mere blev fordunklet. Naar man fra venstre til høire kastede Blikkene omkring i samme, opdagede man først imod Vesten et i Muren anbragt Skab og under samme en blaat anstrøgen Fyrredragliste; dernæst i det nordvestre Hjørne den saakaldte Kjelderhals σ : en i Form af en Dragliste indrettet Nedgang til Kjelderen med Skjænt paa, tilhøire blaat og hvidt anstrøgen eller marmoreret og med hvide Rister udsmykket; dernæst et Vindue, som vendte mod Norden ud til Volden og den af Grave omgivne Lysthaage (hvor 9 Postamenter eller Trædukker og 9 af Bræder udfaaarne og colorerede Billeder vare anbragte), og over samme Udsgt gjennem en buesformig Udhugning i Støven til den saakaldte Kirkevei. Under dette Vindue stod Fruens daglige, med en dobbelt Række af Skuffer forsynede Natbord, og paa samme et lille Speil, et lille brunt Skrin med Messingbeslag, to aflange og laqverede Blik=æster, to mindre Ditto, to runde Ditto, 2 Klædebørster, 2 smaa Messing=Lystager med ditto Saxe, en lille rund Mes=

sing=Bordklokke og en aflang Ditto samt et gammelt Systerin ; paa Bæggen tilhøire ved Siden af Vinduet et Puffebræt og paa Gulvet under samme en blaa Lysestue. Dernæst i det nordøstre Hjørne Fruens til begge Ender skaknedløbende Thron= eller Himmelseng med Sirts=Kartons Omhæng; for Enden af samme 2 jernbeslagne Strin (hvis Bestemmelse ikke opgives) ovenpaa hinanden, og ovenpaa dem igjen Psalmebog, Bønnebog ¹⁾ og Bibel. Dernæst foran Sengen en Lænestol og et lille rundt malet Slagbord af Fyr, og saavel Seng som Bord ved et stort Folde=Skjermbræt adskilte fra den øvrige Stue. Hiinsides Skjermbrættet Døren til Fruens eget Kammer (hvor hendes Stads=Natbord, hvis Solbrydelse senere skulle omtales, udgjorde det væsentligste Meubel), men ligesom Indgangen i Stuen fra Kjøkkenet af en overordentlig stor og høj 1=Etages Kaffelovn med Trumle og store Messingtoppe eller Messingsknappe paa sine 4 øverste Hjørner. Derpaa et stort Egeslagbord og hiinsides samme Døren til Jomfruens Kammer, og hiinsides denne igjen en Hjørnestol. Paa den søndre Væg et gammelt indlagt Chatol, og ovenover samme et stort gammelt Speil med sort Ramme; dernæst Døren ind til den store Dagligstue og hiinsides samme atter et Hjørnestab. Mod Norden et Vindue, som vendte ud imod Borgegaarden og under samme et anstrøget 3: med een Farve malet Fyrrechatol; og endelig fordeelte blandt de øvrige Meubler 2 Lænestole med blaae Hynder, 2 Tabouretter med Ditto og 6 andre Stole.

Gik man nu derfra ind i den store Dagligstue — det rette Glesbeværelse — da foresandt man der en temmelig stor og lys Stue med 2 Vinduer til hver sin Side; fra de 2 vestlige Udsgt til Bor=

¹⁾ der, saavidt jeg minde, har Navn af: „den bedende Kjæde.“

ge- og Ladegaard, men fra de østlige til Volden, Grabene, Frugt-
 haugen (som ved Tntet udmærkede sig uden ved en Hauge-
 stue, som var anbragt i Enden paa Hollænderbygningen, et
 Dvadribblebord og de sædvanlige stive og snorrette Bange) og
 over samme til Skoven. Væggene i denne Stue vare deco-
 rerede med alskjønns Jagstykker paa perlefarvet Grund. Paa
 høire Haand af Indgangen var paa en høi Skammel anbragt
 en stor Vandmaskine med Bækken af Kobber (til før, under
 og efter Maaltidet at fylle Flasker og Glas i), paa venstre
 derimod et Egeslagbord, derpaa en 2=Etages Kaffeovn med
 Kobber-Trumle og Tud; fremdeles en Theebordsplade af Fa-
 jance med blaat anstrøgen Fod, og paa samme en Kobber-
 Theemaskine med Fod og Klemme; og endelig et Hjørnestab
 med 3 Porcellainskruffer paa. Mellem begge de østlige Vin-
 duer et stort indlagt Speil og under samme et gammelt malet
 Bord, og i Hjørnet mod Sydost et 8=Dages Stueuhr med
 et rødmalet og med forgyldte Zirater prydet Futteral. Paa
 den søndre Side et i Væggen indmuret Skab, under samme
 et Commodobord med Fod; paa den ene Side af samme en
 indlagt Dragliste og paa den anden en malet Ditto af Fyr,
 og i Krogen ved det vestlige Vindue 2 smaa jernbundne Strin
 (hvis Bestemmelse ikke omtales, men blot siges om det ene,
 at det var grønt og rødt anstrøget). Mellem begge de vest-
 lige Vinduer, ligesom mellem de østlige, et stort indlagt Speil
 og under samme et gammelt malet Bord; og endelig mellem
 disse Meubler fordeelte 2 „Guldlæders“ Rænestole, 16 andre
 Guldlæders Stole og et Skilderi (af hvem eller hvorom, op-
 gives ikke).

Fra denne Stue kom man mod Syden gjennem den øst-
 lige Dør ind i Friens Fædebuur, der paa alle 4 Vægge var
 besat med Rækker, hvori Husets Malm-, Kobber-, Messing-,

Tin-, Blis- og Jerntøi paa den zirligste Maade var ordnet, med et uhyre med drevet Arbeide ziret Messingsfad (som de gamle Døbefade i vore Kirker) ligeoverfor Vinduet og i Midten af det Hele, men under Vinduet et Bord med Kryderis-
 skuffer under. Der skal om Dagen, naar Solen stod paa Vinduet, eller om Aftenen, naar man satte Lys i samme, have været en Gløds og en Pragt i dette Værelse af alt det blankflurede og hver Løverdags afstøvede Metal, som selv det stærkeste Die kun paa nogle faa Minuter kunde udholde.

Gik man derimod gjennem den vestlige Dør, da kom man fra den Gang eller rettere Forstue, hvorfra en Trappe førte op til Oviskværelset og Loftet, og hvorpaa Hovedindgangens 2 masstve Fløiddøre vare anbragte, ind i Storstuen eller Salen. Denne Stue havde 3 Binduer mod Østen og 3 mod Vesten og et Betræk af violet Fløielspapir med indtrykte Guldblomster; hvorimod der paa Dørene vare malede store, med allehaande Blomster rigeligt besatte Kurve, der naaede fra øverst til nederst, saa langt som Dørfyldingen rakte. Paa de 2 Piller mod Østen hængte 2 store Speile med forgyldte Rammer og under hver af dem 3 Lampetter; i det midterste Binduesindsnit stod en lille indlagt Dragkiste og i hvert af de andre et indlagt Bord med 2 Gueridoner. Paa hver af de 2 vestlige Binduespiller stode derimod 2 smaa Dragkister paa Fod og ovenpaa samme endeel Theetøi; i hvert af Binduesindsnittene derimod et gulblaaveret Theebord. Paa den nordlige Bæg var et i Muren anbragt Skab og under samme en Kanapee med vævet Betræk; paa hver Side af samme en Gulblæders Lænestol med blaat Hynde og foran samme et Theebord. Ligeoverfor paa den sydlige Bæg var derimod den store Ramin og paa hver Side af samme en stor Dragkiste, paa hvis trappeformige Opsats en stor Deel Theetøi;

og endelig fordeelte iblandt de øvrige Menbler 1 Doustin Guldblæders Stole og 5 Ditto mindre.

Dog — vi vilde kun trætte vore Læseres Taalmodighed ved med samme Noiagtighed at gjennemgaae de mange øvrige Børelser, saasom begge Gjestekamrene for Enden af Saalen, 1) Fruens og Jomfruens Kammer bag Fruerstuen, Kvistkammeret, Blaaftuen o. s. v., og ville altsaa hellere blot summarisk bemærke, at der i det Hele fandtes paa Gaarden og Herstabet tilhørende 25 oprehte Senge, 15 Kaffelovne, 10 Dragkister og 4 Chatoller foruden en stor Mængde Skabe, Kister og jernbundne Skrin; og at der især var en stor Rigdom paa Gueridoner og Tabouretter (hvoraf den første Benaevnelse bemærker smaa runde eller 8-kantede Bordblade paa en høi, for det Meste slangeformig breiet eller bunden Fod med 3 Been under, og som brugtes til at anbringe Bysene paa; den sidste derimod smaa ryggeløse Stole o: Stole uden Bagsmæk).

Jøvrigt troe vi, at det allerede Anførte vil være tilstrækkeligt til at danne sig et Begreb om hine Dages simple og fra vor Tids saa saare afvigende Meublement, og ville altsaa blot endnu, — for deraf at lære Huusmoderens Velstand noget nøiere at kjende, forinden vi gjøre hendes personlige Bekjendtskab, — kaste et Blik paa hendes Guldklenodier, hendes Sølskab, hendes Fadebuur og hendes med Dreiel og Lærred opfyldte Skabe og Kister.

1) hvoraf det vestlige var „salig Herrens“ eller Justitsraadens „eget Kammer“ o: hans Contoir eller Skriverstue, og hvortil der den Tid var Indgang fra den sydlige Sidekoi; saa at altsaa Fruen egentlig boede i den nordlige og Herren i den sydlige Ende af Hovedbygningen, og der var en forskjellig Indgang til hver af dem især.

Hvad saaledes det Første er angaaende, da fandtes der (foruden hendes Guld=jagt=uhr (et Slags Taffeluhr, der af mig uforklarlige Grunde bar dette Navn) og flere tildeels repeterende Guld=Vommeuhre) endvidere i Chatollet i Fruersuen: 1 Guld=Halsbaand med røde Stene, 1 Par ditto Armbaand, 1 Par Drenringe med 3 Berloffer, 1 Par Berloffer med sorte Stene, 1 Brystnaal med Portrait, 1 Svane med Lænke, 1 Par Guld=Urmeknapper, 1 Guld=Etui med Krog og 2 Berloffer, 1 Futteral med Guldstee, Kniv og Gaffel, 1 Gulddaase, 1 Agats Ditto, 2 Taskepunge med sølv=forgylbt Plade og Laas ic.

I det i Dagligstuen indmurede Stab fandtes dernæst følgende Sølvstøi: 1 Kaffeande, 1 Melkeande, 2 Theepotter med Fod, 2 Theeflasker, 1 Præsenteertallerken, 1 anden Sølv=tallerken, 1 stor udbullet Skaal med Knappe, 1 Skaal med udbullet Laag, 1 lille Sølvskaal med Stee, 1 Spølkumme, 1 aflang Sukkerstaal med Fod og Hanker, 1 Sukkerkop, 1 Sukkerklemme, 2 Sukkerbøsser, 1 Sennopskande med Stee, 1 Peberdaase, 2 Saltkar, 1 Par Lysestager af Sølv med ditto Saxe, 2 Potagestee, 26 Spisestee, 5 Viinstee, 1 Syltestee, 1 Melkestee, 6 Theestee, 1 Sølvstee med Gaffel og Kniv, 6 Par Knive med Sølvstaster, 12 Knive med støbte Skaster, 12 firgreneede Gasler, 1 Doussin Nyrnberger forsolvede Knive og Gasler, 1 Bøger, 1 større Ditto med krum Stee, 1 stort Bøger, 1 lille Pokal med Laag, 1 Steenkruus med ophævet Sølvlaag, 1 Steenkruus med Sølvlaag og deri indfattet Medaille og 6 Glasflasker med Sølvprop og Lænke; hvortil endnu maa henregnes Sølvstøiet paa Stadsnaarbordet i Fruens eget Kammer, som ved Registreringen vel ikke blev frebet, men som bestod af et Speil med massiv Sølvramme, 4 store Sølvvæsker, 1 mindre Ditto, 1 udgraveret Ditto, 1 Blæk= og

Sandsfrin, 1 Vandkande med Fad, sølvbeslagne, eller rettere med en massiv Sølvplade paa Ryggen belagte, Børster, indlagte Kamme, forskellige Etuier, Hovedbandsæg, Balsombøsser ic. ic.

I Glasskjenken eller det i Storstuen indmurede Skab fandtes foruden de almindelige Ol- og Vinglas endvidere: 1 Glas=Platmenage med tilhørende Skaaler og Glas, 2 Pokaler, 1 Pokal med Laag, 1 Ditto, 2 Glasruus, 1 Glaspiistol, 3 Glastallertener, 1 Olgas med Dæksel, 2 Glas=Saltstirre, 3 Karaffer og 1 Glastonde med flebne Figurer.

Af Theetøi, som for det Meste paa senere Bondemaneer var anbragt paa Dragtkisterne i Storstuen, fandtes 5 Kaffe-kander, 17 Theepotter, 1 Theeflaske, 1 Theedaase, 1 Sukkerdaase, 5 Sukkerkoppe, 8 Mellekander, 1 Melkepotte, 9 Spølkummer, 7 Par Chocoladepopper, 6 Par Kaffeopper og 76 Par Theepopper, dels smaa og dels store, dels sorte, dels brune, dels blaae og hvide og dels med Blomster og Figurer udjirede.

I Fødebuur, Spiiskammer og Kjøkken fandtes endelig følgende:

1) af Porcelain og Steentøi: 1 Fajance=Platmenage, som bares af en knælende Figur, med Tilbehør, 5 Doussin dybe og 12 Doussin flade Tallertener, 3 Saucekaaler, 3 Suppeteriner, 22 flade og 2 dybe Fæde, 6 Affetter og 10 Deserttallertener, 4 Frugtknive og „1 Smørkande,“ 8 hollandske Siebotter og 2 Vandkander med Fad samt 1 Heberbøsse og 1 Sennopskande.

2) af Tin: 10 Doussin flade og 5 Doussin dybe Tallertener, 37 flade, 6 dybe og 4 aflange Fæde, 15 Affetter, 2 aflange Ditto og 2 dybe, 5 Suppekaaler og 1 aflang Ditto samt 1 rund Terrin, 1 Smørfad, 1 Smørkande og 1 Saucekaal, 8 Par Lysestager, 5 Theepotter, 2 Theeflasker, 1 Kaf-

sekande og 3 Spølkummer, 1 Sukkerbøsse, 1 Heberdaase og 6 Saltkar, 10 Bægere, 2 Vandkander med Fad, 3 Bordfrandsse, 1 Tinpyramide, 1 med Tin overtrukket Theebræt o. s. v.

3) af Kobber: 7 Kjedler, 5 Theekjedler, 6 Fyrfade, 6 Rasferoller, 2 Brædepander, 3 „Stegesøer,“ 2 „Stursteder,“ 7 Fade, 2 Durkslag, 2 Theemaskiner, 1 Chokoladefande, 3 Lærtepander, 2 Vælskivepander, 1 Jødebroskspande, 1 Snegleform, 3 Kageformer, 6 Melonformer, 8 Posteisformer, 1 Sprutbakkelseform, 7 Potter, 1 Sengebækken ic.

4) af Messing: 4 Kjedler, 2 Sporejern, 2 Kaffeander, 1 Theepotte, 1 Melsekande, 1 aflangt Theebræt, 2 Vægtstaaale, 2 Rivejern, 5 Iyseplader, 1 Sengebækken, 1 Fiskesteer, 1 Durkslag, 2 Skumfleer, 1 Champignonform ic.

5) af Malm: 1 Krebsform, 1 Gryde, 1 Morter, 1 Strygjern, 1 Bordkloffe o. s. v.

6) af Blii: 4 Sukkerbrødsformer, 9 Egøstformer, 3 Fiskesteer, 1 Lærepande, 2 Durkslag, 1 Iyseplade, 1 Kaffebrænder, 1 Theekjedel, 1 Stangløgte, 1 Ditto med Horn, 3 Tragte, 1 Potte- og Pægemaal, 2 Lorbepande, 13 Theedaaser, 1 Rivejern ic.

7) af Jern: 6 Pander, 2 Brædepander, 4 Fyrfade, 4 Riste, 3 Trefødder, 1 Brædebuk, 8 Gryder, 1 Madgaffel, 1 Vassel-, Krumtage-, Gode Raads- og Oblatjern, 1 Kaffebrænder og 2 Bismere (og saaledes lærer man i det Mindste af det Ovenstaaende Navnene paa de da brugelige Rager, nemlig Egøst, Vasser, Krumtager, gode Raad, Sukkerbrød, Champignon, Sprutbakkelse, Posteier, Melontage, Snegletage, Jødebrosk, Vælskiver og Lærter).

Hvad endelig det Sidste, nemlig Frugterne af Fruens Huusflid, er angaaende, da fandtes der, foruden hvad som

alt var forarbejdet, deels var i Brug og deels henlaa uden for Tiden at bruges (saasom 25 complet opredte Senge, en utallig Mængde Ganglinned, 157 Par Lagener, 177 deels større, deels mindre Duge og 74 Doufin Servietter), endvidere endnu uforarbejdet: 40 Al. Dynebaar, 3 Stykker Dimerdug, 4 Stkr. Vølster (fra 18 til 36 Alen), 11 Stkr. Hvergarn, 956 Al. Lærred og 962 Al. Dreiel.

Vi troe saaledes at have givet et foreløbigt Begreb om den Gaard, hvorpaa mine Bedsteforældre boede, og den Kone, der den Tid forestod det Hele; og nu vende vi igjen tilbage til Fruerstuen forat gjøre hendes personlige Bekjendtskab. Her træffe vi nu en gammel, simpel Kone, siddende i sin Lænestol, omgiben af sine Jomfruer, Kammer- og Syepiger, og i Færd med at eftersee, hvorledes hiin slerede, deene knplede, hiin spandt og denne syede. Der skulde Ingen ved første Blik troe, at det var en Justitsraadinde, — en Titel, der den Tid faldt lidt sjeldnere og derfor ogsaa agtedes lidt mere end nuomstunder, — man havde for sig; langt mindre, at deene Kone commanderede en Gaard paa 58—6—2 og et Gods paa henved 400 Tdr. Hartkorn, som man den Tid vurderede for 39,312—3—4, samt hendes Bo og Besætning til 3,307—5—1½, og saaledes det Hele, naar hendes Gjeld paa 12,628 fraregnedes, tilfulde 30,000 Rdl., en i hine Dage saare betydelig Capital. „Salig Herren,“ som hun kaldte sin sidst afdøde Mand (thi hun havde, som sagt, 2 Gange været gift), havde, som ovenanført, været Borgemeester og Landsdommer; han havde, som man den Tid kaldte det, sponget sig op ved Pennen og havde været baade en god Jurist og en lykkelig Pengenegociant; var saaledes kommen i Besiddelse af 2 Herregaarde og havde ved Giftermaal faaet den tredie; var tilsidst Justitsraad og stod paa Springet til at blive

Etatsraad og at oprette sit Gods til et Stamhuus. Han var en lille, undersætsig Mand, af et, — i det Mindste i de senere Aar, — strengt og myndigt Udseende; havde, — ifølge sit Portrait, — smaa, smalle og graae Dine, stærke hvalbeede Bryn, lang og tyk Næse, bred Mund, Hul i Hagen og maagert Ansigt. Han gik til daglig om Formiddagen i en saakaldet Papahue af rødt Damast, foret med Multum af samme Farve, sammenbunden oveni med en Silkesløise og kantet forneden med Kammerbug og Kniplinger, som var foldet et Par Fingersbred op over Huen; fremdeles med Sloprok af rødt Damast, foret med samme Couleur Multum; paa Fødderne røde Saffians=Løsler og i Munden en lang Keiser=Kridtpibe. Men naar han enten havde Fremmede eller selv drog i Bist, var han iført en stærkt puddret Allongeparuk med 9 Rader Bufler ved Siderne og nedhængende Lokker paa Ryggen; hvidt Halsbind, som var lagt i Læg, men uden Sløise; Kalvekros af blommet Kammerbug; rød Skarlagens Livkjortel uden Krave og Rabatter; paa den ene Side af samme en Rab store spundne eller Kameelhaars=Knapper, og paa den anden Side uhyre brede Knaphuller; korte Ermer, som stumpe midt paa Forarmen med brede nedhængende Opflag, der foroven, hvor de rundt om vare besatte med en Rab Knapper, næsten naaede til Albuen; store udtungede Manskjetter af blommet Kammerbug, som ved den mindste Bevægelse faldt tilbage, saa at den broderede Linning med sine deels glatte, deels emallerede Guld=ErmeKnapper saaes over Haandledet; en hvid Graditurs Genspændervest uden Krave med bred Bord af store forskjelligfarvede Blomster og lange Skjød med Lommer i; og endelig Knæbuxer af samme Couleur som Kjortelen; ¹⁾ samt formodentlig, — hvad endnu i min Barn-

¹⁾ Saaleedes er han i det Mindste 1756 aftegnet af Remin i sit 56

dom 1793 blandt gamle Folk var brugeligt, — de saakaldte Støblemanskjetter, der fra Stølerne af gik op over Knæet. Den Tid, vi her omtale (nemlig fra 1775 til 1780), havde han alt for 10 Aar siden sagt alle sine stolte Planer og al Verdens glimrende Forfængelighed Farvel, og hans Enkefrue havde nu sine 67 Aar paa Bagen, var en Kone af Middelsørrelse, skjøndt hun maaskee var høiere end hun lod til, da hun nu af Alderdom gik stærkt forover og nedbøiet; var derhos mager, indfalden og rynket. Hun havde, ifølge sit Portrait, et langt, smalt Ansigt, blaae Dine og høie hvælvede Bryn, en lang smal Næse og en lille fin Mund, hvorhos hendes Hoved rystede af Alderdom og satte de lange rødt-underforede Sideslipper af hendes blaae Kappe i en uophørlig Bevægelse. Forresten gik hun til daglig, som sagt, med en blaa tæt omsluttende Hue, hvis lange Sideslipper hængte ned over Skuldrene og vare forede med Rødt. Under Huen var hun et saakaldt Liin med Kniplinger, der ikke alene i Panden stod sine 2 Fingersbred frem foran Huen, men ogsaa med et afrundet Hjørne gik betydeligt ud over Rinden; dernæst i en tæt op i Halsen hægtet mørk Rattuns-Kjortel med store Ranker og Blomster i; under samme et langt og stibt Snørlov (thi det var i ældre Dage saavel de gamle som unge Dammers uadskillige Egide), men om Halsen et hvidt Kammerdugs-Tørklæde, som gik ind under Kjortelen; fremdeles et sort og hvidt broget Rattuns-Forklæde med Pommer i, et stort Knippe Nøgler ved Siderne og høihælede Tøfler eller Skoe. Hun var en særdeles gudfrygtig

Aar; paa et mindre Brystestykke seer han berimod langt bedre, federe og mildere ud, har der Halsklud med lange Flipper, rød Kjole og rød Vest, begge uden Krave og med 1 Rad Knapper.

Rone, læste regelmæssigt hver Morgen og Aften et langt Stykke i sin Bibel, forsømte sjældent sin Kirke — og aldrig sin Altergang, lod sine Folk hver Aften holde Bon, var i høi Grad gæmild mod de Fattige, for hvilke hun endogsaa lod indrette et Hospital, og dem hun ved Hvitiderne forsynede med Spise; glemte heller ikke Præst og Degn hverken med Offer eller med Udbilsning i Skoven og var saaledes, efter den Tids Begreb, en sand Christen, men var det vist ogsaa, hvad som har noget mere at sige, i Hjertet. Derhos var hun stedse god og blid og rolig; hun havde vel en stærk og grov, ja! man kunde næsten sige barst Stemme; men hun talte derhos langsomt, og den største Hefstighed, hun lod sig henrive til, var at sige til sine Piger, naar de gjorde hende det altfor broget: „Naa! det er, saa Gud! da ogsaa forfærdeligt,“ eller, naar Sønnen (der med al sin Hjertensgodhed i de yngre Aar skal have været af en heftig Character) med Hidsighed trattede hende imod: „Nei! nu er Du, saa Gud! ogsaa for slem, Claus!“ eller, naar han gik i sin Hidsighed rendte ud og slog Døren heftigt i efter sig, at henvende sig til Svigerdatteren med de Ord: „Nu er, saa Gud! Claus vred, lille Datter!“ Til dagligdags trippede hun som en god Huusmoder omkring i Kjelder og Kjøkken og saae Alting nøie efter; og naar hun havde gjort denne sin Ronde, tog hun Plads i Lænestolen foran sin Seng, beskjeftigede sig med et eller andet Haandarbejde, læste i Bibelen eller sang med sin Klingre, men bævende Stemme et Par Psalmer; og naar dette var forbi, maatte Forvalter, Ladefoged o. s. v. aflægge hende deres ærbødigste Rapport. Om Aftenen fandt man hende paa samme Plads og paa samme Maade beskjeftiget, men derhos omgivet af sine Huusjomfruer, Kammer- og Syepiger; og medens Folkene i Borgestuen ved de-

res Aftenlampe ¹⁾ stræmmede hinanden med Fortællinger om de mange Ellevolk og Løgtmænd i Skoven, den gloende Drage i Gruusgraven, det Spøgelse, der gik omkring i Skoven med Hovedet under Armen; den Pige, der havde hængt sig i Kulletjelderer og hver Aften satte Kullen i Gang; den Nabo, der havde faaet Fanden op at age ²⁾; den Nabo, der ikke kunde døe, før man borttog hendes Spiritus, der sad som en Fro i et Glas og gnabede paa et Stykke Sukker; den Kamp, en Nabopræst havde med en Gjenganger, der 3 Gange blæste Bogen fra ham, før han kunde mane ham ned i en tilstødende Rose; de mange Uheld spaaende Varfler, naar f. Ex. Dødsuhret havde begyndt at pikke, Liigfluglen at jamre sig, Hunden at tube op imod Gaarden, Bordklokken at ringe af sig selv; ikke at tale om de mere ligegyldige Varfler eller saakaldte Veirprofetier, f. Ex. de stærke Drag i det gamle Egechatol (der i lang Tid tjente som Barometer her paa Gaar-

1) Thi ogsaa det horte til Tidens Eiendommelighed, at man endnu den Tid brændte Lampe og ikke Lys saavel i Borgestue som i Kjøkken og dertil ikke brugte Bøger af Garn, men Narven af de saakaldte Søver eller Lyseffv.

2) og da hans Heste derfor ikke kunde trække Vognen af Stedet, ved at kigge gennem Hullet paa Selepuben opdagede, at Fanden laa bag i Vognen, hvorfor han sprang til, forat flye Fanden Noget at bestille (thi Alt kommer an paa at bestjefte ham, ifr. Thieles F. S. 1, 1 Pag. 18 sq.), at tage det ene Vaghjul af og smide det op i Vognen, idet han sagde: „Gaa Du nu i Stedet!“ hvilket denne ogsaa fandt sig i og tjente Manden en Tidlang for Vaghjul, indtil denne handelsøvis slog Ild til sin Pibe, da Fanden (af Frygt for Staal) rendte sin Wei, og Manden væltebe. Thi Staal kan Fanden nu engang ikke fordrage, hvorfor en af mine sal. Forældres Rubste ogsaa engang hjalp sig ud af en lignende Forlegenhed ved at gaae 3 Gange rundt om sin Vogn og for hver Gang slaae 3 Gange Ild med sit Fyrstaal.

den), der steds imod Storm og Uveir lode sig høre, fordi Egen, hvoraf det var forarbejdet, var sældet i Storm o.s.v. o.s.v., fortalte derimod Fruen sine Piger saa gjerne og saa Meget om gamle Dage og Fortids Begivenheder, ¹⁾ men især om, hvor

-
- 1) De fleste af disse Fortællinger gif vistnok ligeledes ud paa Anefser, Barfser og andre Eventyrligheder, som den Tid vare en vogue; dog mindes jeg endnu et Par Stykker af et mere historisk, Sjøndt ikke mindre vidunderligt Slags: den første nemlig om en Fru Pulz (men hvilken, veed jeg ikke), der var saa stærk, at hun kunde rulle flere Tintallerkener sammen og bryde Hesteskoe over med de blotte Hænder, samt engang hendes Mand havde gjort sig unyttig, i sit Arm holdt ham ud over en Trappe, indtil han maatte krybe til Korset; og den anden om en gammel Frøken, hvis Navn jeg ikke mindes, men hvis Heste havde været saa urolige undervejs, at hun havde svævet i Livsfare, og som derfor, nu hun kom hjem til sin Port, talte Gud saa mindelig, fordi han havde frelst hende; men i det Samme hun vilde fjøre ind ad Porten, vælte og brække baade Arme og Been; — Historier, der naturligviis nu maae tabe deres Interesse, allerhelst naar man ikke engang kan opgive Navn eller Sted, men som vist den Tid, maatte netop for deres Eventyrligheds Styb, med megen Interesse bleve horte og vist ikke i mindste Maade betvivlede. Forresten kan jeg ikke vide, om det sidste Sagn om Frøkenen, der vælte, ikke skulde være en forvansket Udgave af Sagnet om Frøkenne Svave fra Hærriglefsgaard; thi om disse 2 Frøkner (hvoraf Elisabeth døde 1618 og Eleonore 1624), hvis Fader Jørgen døde 1571 og deres Broder Jørgen 1612 (Kug. 2, 1, 8), og som selv 1612 skulde have ladet Søyerup Kirke opbygge, fortæller man, at deres Heste engang løb løbste med dem, og at de da i Farens Stund lovede ikke blot at berige den Kirke, men ogsaa at lade sig i samme begrave, hvor deres Heste standsede, hvilket omsider stede ved Stamby Kirke, hvorfor de ogsaa (idet de formodentlig tilskreve Kirkens aandelige Patron deres Frelse) 1618, da den ene af dem døde, skenkede store Gaver til denne Kirke, hvor de begge ligge begravne (see Stamby 1618 og 1706), og det med den Forbandelse, at over dem, som forvanskede disse deres Gaver, skulde al den Havn og Straf komme, som fordum

strengt hun selv havde havt det i sin Ungdom, hvor haard hendes sal. Fader havde været imod hende, hvor haandgri- beligt han havde tvunget hende til at ægte den gamle Mand, hun først havde været gift med, hvor skinsyg denne gode Herre havde været¹⁾, hvor streng den sidste „salig Herre,“ som hun kaldte sin anden Mand, undertiden havde været imod hende, naar de mange Sladderqvinder, der løb hos ham forat fremme deres egne Anliggender, ikke sjældent satte Dndt for Fruen og hendes Tomsruer, naar disse ikke stedse havde søiet deres Dnsfer; hvor meget Uheld der var mødt hende saabel i hendes første som sidste Ægtestand; hvorledes Rynilden var slagen ned i deres Kirke i Munkebo og paa Ulrichsholm (d. 29 Jan. 1730); hvorledes de en Høitidsaften, da de førte hjem fra et Besøg, havde seet deres Præstegaard brænde i Lufsten, og hvorledes den virkelig var afbrændt samme Dag i næste Aar (hellig 3 Kongers Aften 1740); hvorledes der var fløiet Jld af Lommermandens Dre, da han gjorde det første Hug til den nye Bygning, og hvorledes ogsaa dette Barfel var gaaet i Opfyldelse og Gaarden anden Gang var lagt i Aske (dog først d. 7 Decbr. 1773); hvorledes et gloende

kom „over Pharaos og Ægypterne“ (Hofm. F. 5 Pag. 264-67). Men om de ved denne Leilighed valtede og bleve lemlestede, det veed jeg ikke; derimod fortæller Elis. Bryllo om deres Broders (Mogens Svabe til Svabsholms) Frue Mette Speil, Johan Christoffersen Lindenoos Enke og en Datter af Hans Speil til Borreby og Cathrine Ahnesfeld, at hendes Heste ogsaa (engang løb løbste og) styrtede ud over en Bro, hvorved hun selv faldt i Vaen og druknebe.

- 1) Hvilket især skal have yttret sig en engang, da hendes Verloffer vare komne til at hænge i en Herres Kalvekrø, og Manden blev urolig over, at de stode saa længe og saa tæt ved hinanden, inden Forvillingen med Lempe lod sig løse.

Niis paa Himlen (3: en Komet) havde truet dem med Dvægdød og Dyrtdid, og hvorledes Dvæghygen ogsaa 2 Gange (nemlig 1745 og 1769) havde bortrevet næsten alle deres Røer; men fremfor Alt, hvor uendelig meget de desuagtet havde havt Herren for hans rige Belsignelse at takke.

Saa simpelt var altsaa sal. Fruens Dragt og Færd om Søgnedagene; men om Søndagen var hun derimod stadseligere paaflædt og havde da gjerne en mørk Sirtses, Taftes eller Silkefortel paa, Forklæde af blommet Kammerbug og i sammes Lommer sin Guld-Snuusdaase, Hovedbandsæg eller Balsombøsse; ¹⁾ hvid Hue med blaat Underføder, et finere Liin med kostbarere Kniplinger, lange hvide Alluns Klaphandsker, hvis Klap var broderet (eller som man den Tid kaldte det: balbyret) med Blomster af forskjellig Couleur Silke, og i Haanden sin Biste; derhos, som Rejseklædning paa Veien, en lang Raabe, en lille Muffe og en sort Fløiels Kysse, dannet som Schæferhat og besat med sorte Perlesnorer og oveni en couleurt Silkesløife. I dette Costume drog hun til Kirke; reiste hun derimod paa Bistit, da var hun endnu, som vi snart skulle erfare, i en langt stivere Stads. Men hun maatte nu reise, hvorhen hun vilde, saa havde hun paa enhver af sine Reiser, der stedse, selv til Kirke, stete med al udbortes Pomp og i Rareth med 4 Heste, ²⁾ den eiendommelige Skik,

1) Den sidste, der lignede et lille Stui, var til at oplukke saavel i Midten som i begge Enderne; i Midten havde den, ligesom det hjerteformige Hovedbandsæg, en af Hovedband gennemtrukken Svamp, men i hver Ende 2 forskjellige Slags Balsomer, hvis Lugt endnu efter 70 Aars Forløb ingenlunde ganske har tabt sig.

2) hvorhos den gamle Kone paa ingen Maade var bange, i hvor vilste endogsaa Hestene vare og i hvor galt de endogsaa toge afsted, men trostede immer de Andre, der klagede og jamrede sig, med de Ord: „Vær kun rolig, lille Vorn! det har, saa Gud! ingen Fare.“

at hun, saasnart hun kom forbi den Kirke, hvori hendes sal. Mand var begravet, reiste sig op i Bognen, vendte sig imod Kirken og neiede dybt for „Salig Herren.“ Og kom hun forbi den Kirkegaard, hvor hendes lille Sønnedatter var begravet, da neiede hun ikke blot, men kysede ogsaa paa Fingeren ad „den lille Guds-Engel,“ som hun kaldte hende; ligesom hun heller aldrig forsømte denne Pligt, naar hun fra Bognen af gik over Kirkegaarden til den lille Dør i Kirkens Chor, der for hendes Bequemmeligheds Skyld var indrettet, og saaledes kom tæt forbi „Engelens“ Grav.

Af en ganske anden Kaliber var derimod Fruens eneste, nu 25-aarige Søn. En Generation dybere ned i Tiden gjør allerede en vældig Forskjel i Tænkemaaden; han havde desuden været meget ude; thi efter fra 1755 at have haft Krog til Informator, var han uden Tvivl 1765, ved Faderens Død, sat i Huset hos Hr. Tønne Bloch (der fra 1758 havde været Feltpræst og fra 1763 til 75 var Sognepræst i Middelfart) ¹⁾ og et Par Aar senere i Huset hos Rector Peter Teztens i Horsens (som sammesteds var Rector fra 1756 til 73) ²⁾, ligesom han ogsaa fra Horsens Skole til Univerf. i

1) som foretog sig en Reise med ham til sine Svigerforældre i Melbørd og omkring til sin Kones Familie i Dithmarsken, hvilken Reise efter Foregivende gik paa sal. Fruens Bekostning, da den foregaves at være foretagen forat gjøre hendes Søn bekendt med Verden, og hvortil jeg virkelig finder, at Pengene aldeles ikke ilde vare anvendte.

2) og vidste min sal. Fader endnu paa sine gamle Dage fra denne sin Skolegang ret Meget at fortælle, f. Ex. om en daværende Officeer i Horsens (jeg troer han hed Benzøn), der var saa stærk, at naar han red ud af Døren, kunde han gribe i en Ring i Dørhvalvingen og have baade sig selv og Hesten fra Jorden (Noget, man ligeledes fortæller om Lars Brokkenhuus paa Egeskov), og som ligeledes kunde

Rjøb. blev dimitteret, hvor han ifølge Univ. Matriflen den 25 Juli 1770 blev Student, ¹⁾ og hvor han siden fortsatte sine Studeringer, indtil han havde faaet dansk juridisk Examen. ²⁾ Da han nu ved denne Leilighed havde logeret og

bare en Fjæl over sit Hoved paa begge sine Hænder, medens en Trompeter paa hver Ende af samme blæste et Stykke. Fremdeles om den saakaldte kloge Mand i Lammestrup (altsaa i Tolstrup S. Voorthered) ved Horsens, til hvem den Tid baade Fornemme og Ringe og blandt dem ogsaa Skolens Disciple tyede ud forat erfare deres Fremtids Skjæbne; og endelig om de mange Drillerier, han var udsat for af en anden Skolediscipel, den senere som Sognepræst i Randlev noksom bekendte Hr. Hartmann, som den Tid gjorde iustinde Dptoier i Skolen, ikke alene krøb op i Træerne om Aftenen forat øse Vand o. s. v. ned paa de Forbigaaende, men engang endogsaa kød Livet af en gammel Mand i Byen ved paa Stylder at snige sig under hans Sovestammersvinduer i 2den Etage og raabe til ham: „Bestik dit Huus, thi Du skal dø!“ &c. &c.

1) og hvor man den Tid i Forhold til sin Duelighed fik et større eller mindre Antal „Been“ ved Examen og i denne Anledning sagdes „at gaae paa saa og saa mange Been.“ Hvor mange Been min sal. Fader ved denne Leilighed kom til at gaae paa, er mig uvitterligt; men han selv var oprigtig nok til at fortælle, at, uagtet han baade da og senere var bekjendt for en dygtig Regnemester, fik han dog, ved en ham under Examinationen paakommen Forvirring, om jeg mindeß ret, Nul eller Noget, der lignede Nul, i Arithmetiken; ligesom sal. Niobrigh fortalte, at det var gaaet ham i Philosophien, hvort han senere blev Professor. Forresten gif Studenterne den Tid stebse med Kaarde og trekantet Hat; og da min sal. Fader derhos som oftest gif i blaae Klæder, saa blev han ogsaa ofte ifølge hans egen Fortælling af Matroserne (naturligviis i tilbørlig Afstand) antagen for en Søofficer, hvilket undertiden gav Anledning til en og anden Spas, han endnu tit med Glæde fortalte.

2) Naar dette skete, kan jeg ikke med Bestemthed angive; men jeg veed, at han opholdt sig i Rjøbenhavn, da Struense 1772 den 17 Jan. blev fængslet, eller i det Mindste da han den 28 April s. A. blev

havt Omgang i fornemme Huse, saa var han derved aldeles bleven moderniseret og var, hvad han selv tilstod, som Følge deraf i sine yngre Aar en hoist elegant Herre; hvortil endnu hidrog, at han hverken, som Datidens ældre Herremænd og Junkere, brugte Snuus = eller Røgtobak, nød Brændeviin eller andre Spirituosa, ¹⁾ og heller ikke, som de fleste af den Tids yngre Herremænd og Junkere, var en Liebhaber af Jagten, den han ganske overlod til Forvalteren og Skytten og ingensinde deltog i. ²⁾ Derimod var han nok en Elsker af at tumle sig paa en vild Hest og at galoppere afsted over Marker og Enge; men størst Liebhaber var han af at conversere (eller hvad man den Tid kaldte at courtisere) med Damerne og at spille Kort med Herrerne, eller, i Mangel paa begge Dele, at læse fra Morgen til Aften. Hans

henrettet, hvorom han vidste en stor Mængde Particularia at fortælle. At han forresten heller ikke ved denne Examen brilleerte, maa jeg deraf slutte, at da han 1776 søgte om at blive ViceLandbedommer, maatte han tillige ansøge om *Veniam Characteris*.

- 1) Han var saaledes over tredive Aar, før han begyndte at briske Brændeviin, der dog den Tid var saa almindeligt, at man ikke blot skulde have sin saakaldte „Dram“ (et Ord, der skal have engelsk Oprindelse) til sin Frokost og Aftensmad, men ogsaa istedetfor Mellemad eller Dvalbenadver skulde have sin Laar til en Snitte Brød, naar Klofken, som man den Tid udtrykte sig, „slog 5 i Bispegaarden.“
- 2) Jagten, som ellers udgjorde Herremændenes største Glæde, var forresten paa denne Egn af et 4-dobbelt Slags: den første, som gjerne overlodes til Skytten, var nemlig Agerhønsfangsten, der bestod i formedelt en udspilet Kohud at drive Flokken i et i Form af en Armruse opskillet Garn; den anden var Vilbandejagten, Snæppe- og Bekastinjagt, som dreves ved Skyde- og Hønschunde; den tredje Klapijagten og den fjerde Stoverjagten, hvilke 2 sidste dreves til Hest, da den Tid, før Jordernes Udskiftning, hverken Grofter eller Gjerder hindrede Jægeren i til Hest at forfølge sit Rov; jfr. Rug. 2, 1, 11.

Moders gammelbøgs Simpelhed og uafslæbellige Moralliferen var ham naturligtvis paa ingen Maade tilpas, og hans naturlige Hidsighed gjorde, at det, som sagt, undertiden fra hans Side kom til haarde Optrin imellem dem, naar han syntes, at den gamle Moder, som fra Barndommen af havde for-
 kjælet ham, ifkun altfor egenfindig hængte ved den gamle Glendrian. Forresten var han den bedste Sjæl af Verden, og hans største Fryd var ikke blot at tjene, men endogsaa med en aldeles hensynsløs Selbopoffrelse at tjene sine Med-
 menneffer. ¹⁾ Han havde derhos en stor og ubegrændset Lyst for Lecture ²⁾ og en magesløs Hufommelse, saa at han

1) Man holder i Almindelighed for, at der i enhver Familiehistorie aabenbarer sig en vis Triplicitet i Slægtens Udvikling, der i Særdeleshed ytrer sig i 3 af dens nebstigende og i denne Henseende meest characteristiske Generationer, hvoraf den første eller Faderen paa en vis Maade repræsenterer Legemet eller den legemlige, den anden eller Sønnen Sjælen eller den psykiske, og den tredje eller Sønnensønnen Manden eller den intellectuelle Udvikling; det vil sige: den Første, der ligesom udgjør Stamtræets Rod og Stamme, lægger Grunden til Familiens Rigdom og Besiddelser; den Anden, der ligesom udgjør Træets Gren og Blade, udmærker sig ved Sjælens bedre Egenstaber, Føielighed, Velvillie og Gødgjerenhed; og den Tredie, der ligesom udgjør Træets Blomster og Frugter, skulde endelig udmærke sig ved den høieste Grad af Mandsubvikling, der er bemeldte enkeltstaaende Stamme mulig og med dens Individualitet og øvrige Egenommelighed forenelig (kort, som Digteren synger, „Frugten af det bedste Tre, „d e n“ har kunnet bære“). Og jeg maa virkelig tilføje, at det vilde have glædet mig, hvis jeg nogenfinde kunde have trestet mig ved i samme Grad at have svaret til denne min Andeel i Familiens Bestemmelse, som saavel min Fader som min Farfader unægtelig have svaret til deres.

2) saa at han ikke sjældent glemte at klæde sig paa om Morgenens, naar det under Paaklædningen faldt ham ind at slaae Noget efter i en

ikke blot kunde huske, hvad han læste, men endogsaa efter Mars Forløb erindre, i hvilken Bog han havde læst det, og paa hvilket Pagina eller i det Mindste paa hvilken Side af Bogen det havde staaet; thi især med Hensyn til Tal, saasom Aarstal og Datum, var han, saa at sige, et levende Lexicon.

Med denne unge Herre forestod imidlertid nu en „Haupt- und Staatsaction“; thi saasnart Alt var bragt i Orden med Hensyn til Skiftet efter sal. Justitsraaden, og samme var sluttet, hvilket først skete 1775, saa maatte der naturligvis tænkes paa et passende Parti for Gaardens tilskundende Arving.

En Adelsmand af Fruens saakaldte Stadsbenner, som boede paa Grændsen mellem Stobegnen og Sletten (nemlig

Bog, og han da forbybede sig i samme; ligesom han om Vinterafsternerne til læste ved Lydningen fra sin Kaffelov, naar hans Lys slap op, før man bragte ham et andet, og aldrig kunde komme ned at spise før 1 Dvarteer eller $\frac{1}{2}$ Time efter at han var kaldet tilbords, fordi han, som han udtrykte sig, enten var midt i en Mening eller i et Capitel, som han først skulde have til Ende. Vor berømte Suhm omtaler et Sted i sine Skrifter, at han i sin Ungdom i nogle saa Aar havde gennemlæst et heelt Bibliothek paa flere tusinde Bind; men jeg gad virkelig vide, hvormange 1000 Bind min sal. Fader haade i sin Ungdom, Manddom og Alderdom havde gennemlæst. Thi da han læste flere Sprog med Færdighed og ingen Leilighed, vare sig Befjendteres Bogsamlinger, Læseselskaber, Leiebibl. o. s. v., lod gaae forbi uden at staffe sig Boger fra samme; ja! man selv i hans sidste Aar ingen større Glæde kunde gjøre ham end at laane ham en smuk (helst historisk) Bog, og man da kunde være temmelig vis paa, at han kom ikke med sin gode Villie fra sit Kammer, før han ikke alene havde gennemlæst, men endogsaa gennemstuderet samme: saa maa Antallet af de Boger, han i en Række af over 70 til 80 Aar havde læst, vist ogsaa have været en Snees tusind, om end ikke flere.

Kammerjunker Fined paa Dallund), sit ved denne Leilighed, — skjøndt selv en Yebersvend, — den Idee at arrangere et Parti mellem disse saa høist forskjellige Egnes ikke mindre forskjellige Beboere. Og skjøndt man skulde troe, at det var et Forsøg paa at forene Ild med Vand, fandt dog den gamle Yebersvends Forslag paa begge Sider det fuldkomneste Bifald; en Ting, der formodentlig paa begge Sider havde sine „gylbne“ Grunde. ¹⁾

Den gamle Frue klædte sig altsaa en Morgenstund i sin Stadsdragt, nemlig Sæt paa Hovedet, et bredt Baand af hvid Silke og tæt besat med Sløiser (eller maastee et Guldsmykke) om Halsen, sin Stadsabriæne, d: en Kjortel, fortil aaben og bagtil med mangfoldige brede Læg i Ryggen, derhos med sine tilbørlige Pocher forsynet ²⁾, samt med et løst Smæk af en fra Abriænen forskjellig Farve, stundom af Sølvmor eller i det Mindste med Sølvblomster rigeligt besat, samt den saakaldte „Mandoline,“ d: et Slags Præstebinger af samme Løi som Smækket, om Halsen; Skjørt af samme Couleur som Abriænen, Klaphandsker paa Armene, Gulds-

1) endskjøndt det her med Hensyn til Brudgommen gif som saa ofte i Verden, at Morgenen nemlig lovede Mere, end Aftenen holdt; thi skjøndt den tilkommende Svigersfader eiede 2 complete Herregaarde, som man paaastod, gjeldsfrie og havde kun 4 Børn, 2 Sønner og 2 Døttre, blev dog den hele Arv, der saldt i Brudens Løb, 6700 Rdl., og disse kom endda kun langsomt og plukkevis ind, og var derhos saa meget mindre, som hun, paa sin tilkommende Svigermoders Forlangende, fast aldeles intet Udstyr havde faaet.

2) thi det egentlige Fiskebeensskjørt var dog allerede den Tid af Brug, skjøndt en saadan Fiskebeensskjorts-Abriæne med Sløb, der 1729 havde været hendes første Bryllupskjørtel, tilligemed hendes broderede Ramsfutteral af 1723 og hendes saakaldte Ravneklub af 1722 endnu her paa Gaarden opbevares.

ringe paa Fingrene og Vifte i Haanden. (19 Aar tidligere, nemlig 1756, er hun derimod i sit 48 Aar tegnet af Remin i følgende Dragt: paa Hovedet en hvid Kniplings Dormeuse eller hvid i Kanten, hølgeblis med Kniplinger besat og i Bunden med smaa røde chineeske Blomster udziret Kappe uden Dresslip eller Hagebaand, og derhos med kort affkaarret, castaniebrunt Haar, som er krøllet i Raffen; i Ørene sløiseformige Guldbandeloffer med Stene i; om Halsen et med Stene besat Guldsmykke og fra samme et stort nedhængende sløiseformigt Guldsmykke; forresten har Hals og Bryst; mørkeblaa Silkefjole med meget langt og smalt eller stærkt indsnøret Liv, stærkt nedskaaren baade paa Hals og Ryg og derhos besat med en blommet Kammerdugs-Strimmel; foran et gult Silkesmæk, broderet med Blomster af forskjellige Couleurer; korte Ermer, som kun naae til Albuen, med Opflag paa og derfra nedhængende lange blommede Kammerdugs-Manskjetter; og endelig Kjortelen lagt i rige Folder om Hofsten, men, som det synes, hverken med Fiskebeensskjørt eller Pocher). Junkeren (thi saaledes kaldte man stedse Sønnen, før han tiltraadte Gaarden, medens han derimod siden stedse kaldtes „Herremanden“) ¹⁾ ikkædte sig ligeledes ved denne Leilighed sin sædvanlige Galladragt, nemlig en rød- eller guldblættet og derhos „guldtresset“ Fløiels Livskjortel, samme Slags Beenklæder med „Guldbrokades Knæbaand“ og steenbesatte Knæspænder, silket Vest med bred Bord og lange Skjød, Silkestrømper og Skoe med steenbesatte Spænder

1) Kirkebogen har endnu en anden Gradation i Titulaturen; thi der kaldes han 1771 som Student Seigneur, 1772 som Ex. juris Monsieur, 1775 som Fæstemand og 1777 som Egtemand Herre, fra 1778 Hr. Cancellieraad og fra 1780, da han havde arvet Gaarden, Hr. Cancellieraad til Elvedgaard.

paa, dem han, hver Gang det gjordes fornødent, afsiftede Støvet med et Sisseklæde, han til den Ende stedsse bar i Lommen; i Haanden sin lange Spankrørsstok med en udgraveret Guldknap, og i Vestlommen sin Hovedbandsflask, der for ham var, hvad Snus- og Røgtobak var for andre Dattidens Herrer.

Saaledes udrustede satte de sig nu begge i en forgyldt Karet med 4 Heste for; Tjeneren og Kudsten, — den sidste med en sort Pudelhund mellem Benene, — havde begge grønt Liber med blaae Overkjoler, Solbsnor og Solvtreser om Hatten; og saaledes kjørte de til den paa Sletten betegnede Gaard, hvor man formodentlig alt ved Mægleren var forberedt paa deres Komme. Hos sidstnævnte Adelsmand, hvis Gaard omtrent laa paa Halvveien, aflagde de nu ved samme Leilighed deres Bist. Her kom man fra Ladegaarden op til Borgegaarden gjennem en med Stybehuller forsynet Brandmuur. Indgangen paa Stuehuset var gjennem et 8-kantet Taarn omtrent midt paa Hovedfloien; over samme 2 adelige i Steen udhugne Baabner, som betegnede (Taarnets) Byggherre, og Aarstallet 1634, som betegnede (sammes) Bygningstid, og ovenover samme igjen en paa Taarnet anbragt Solskive. Dpgangen var en Bindeltrappe i bemeldte Taarn, hvorfra en Gang førte til Dagligstuen, der var betrukket med et i Couleurer vævet Betræk à la Gobelin af 1596, hvis bibelske Figurer deels ved deres Legemsstørrelse og levende Colorit og deels formedelt den ideelige Bevægelse, hvori det løst hængende Betræk fast uafbrudt var, — især naar der var Ild paa Kaminen, og sammes Funken forogede Blændværket, — havde et rædsomt, spøgelseagtigt Liv. Den Mand, som modtog dem i denne Stue eller rettere ved Dpgangen til samme, var en 50-aarig Pe-

berøvend, den Tid det personificerede franske Gallanteri (og det, som man paastod, i en dobbelt Henseende) og derhos høist forskjellig fra den vrantne, mistroiske Olding, hvortil Eensomhed og Alderdom tilsidst forvandlede ham.

Paa den øvrige Vej var der forresten, saasnart man havde sagt Skovegnen Farvel og var passeret forbi den foromtalte Grændsegaard, aldeles intet Tiltrækkende mere for Diet, med mindre man dertil vilde henregne en vid og ubegrændset Udsgt over den nøgne og fast uendelig udstrakte Slette.

Endelig nærmede man sig Gaarden, som laa i Enden af en By og umiddelbart op til sammes Kirkegaard og Kirke. Vel var den bygget af en Adelsmand 1550 (altsaa 84 Aar før Grændse- og 171 Aar før Skovbogaarden bleve ombygte), men havde desuagtet lidet eller intet Adelsmæssigt ved sig, hverken Grave eller Vindebroer, hverken Bolde eller Taarne. Den bestod af 4 sammenbygte Floie, hvoraf den Deel, som laa Kirken nærmest, var teglhængt og igjen adskiltes fra den øvrige ved en 2=Etages teglhængt Tværbygning af Bindingsværk, der udgjorde Stuehuset og ved sin Udstrækning adskilte Ladegaard fra Borgegaard. Forresten havde denne Bygning (der saabel formedelst dens som Haugens umiddelbare Naboskab til Kirkegaarden,¹⁾ formedelst Uglens rastløse Luden fra

1) At et slikt Naboskab endogsaa ubertiden, i det Mindste i hine Dage, kunde have sine farlige Folger, maatte min yngste Morbroder i sin Ungdom (omtrent 1780) bekjende; thi da han engang kom hjem ved Midnat, saac han en lang hvid Gestalt sidde paa en af Liigstenene og at være sydselsat med at strabe i Jorden. Da han nu ikke troede, at det var en Aand, men berimod et Menneffe, der maaflce havde Ondt i Sinde, sprang han derud og spurgte, hvem det var. Men istedetfor Svar fik han en saa valdig Drefigen, at han

Klokketaarnet og den evige Klokkeringen Morgen og Aften, samt naar der var Liig eller Gudstjeneste, havde noget høist Uhyggeligt hos sig) ¹⁾ det Eiendommelige i sin Architectur, at den øverste Etage med sine figurerede Bjelkehoveder ragede betydeligt frem over den nederste, hvilket saameget mere fortjener at omtales, som der nu ikke mere er Steen paa Steen af samme tilbage, da den af sin nuværende Eier ved Gaardens Ombygning 1811 aldeles blev nedreven og sløiset. Ved Afrædelsen for denne Bygning kom man ind i en lang Gang, i hvis vestre Ende Storstuen var; men naar man gik tilhøire langs ned ad Gangen, hvorfra der var Indgang til andre Stuer og Dypgang til 2den Etage, dreiede man, — forinden man kom ud i Haugen, hvorhen Gangen førte, — paa venstre ind ad en Dør, der førte til Dagligstuen, hvis 2 Vinduer vendte mod Haugen, men de 2 mod Ladegaarden. Denne Stue kaldtes den „gule“ af sit Betræk, hvorpaa man over Eierens Lænestol saae en Mand, der sad og regnede, og ved hans Fod en Rulle Pergament med de Ord: o! aurea vanitas! (o! Rigdoms Forsængelighed!). Et an-

tumlede om over Liigstenen; og da han reiste sig igjen forat betale med Renter, var Gestalten forsvunden, og han saae blot et Glimt af dens hvide Klædemon, ibet den foer hen over Kirkegaardsmuren. Først mange Aar senere opklares denne Gaade derved, at en Karl bekjendte, det havde været ham, som „siltiende“ skulde hente Jord paa Kirkegaarden forat helbrede sin syge Moder med og derfor havde slaaet et Lagen omkring sig forat bortkysse de Nysgjerrige; men da han desuagtet blev antastet, forat forebygge alle videre Spørgsmaal, havde svaret med Ræven istedetfor med Kjøven.

¹⁾ hvortil endnu kom det splite (eller brakte) Vand og det søde rillede (o: søllede) Rugbrød, man der paa Gaarden maatte tære, og som kunde have fordittret selv det behageligste Dopholdstid i Verden.

det Sted saae man et Par Høstfolk; et tredie Sted en ung Mand i et Træ, der afplukkede gyldne Frugter og kastede dem i en høstaaende Piges Forklæde o. s. v. Decorationen var ny og saabelsom de andre Stuers for saa Nar siden udført af den gamle Dalin Maler paa Gylbensteen. Nogle forklarede disse Sindbilleder ved de 4 Aarstider; Andre troede derimod, at Maleren ved det første Sindbillede havde villet betegne, at dette Værelse var Eierens Contoir og Oppebørselsstue, men at han ved de andre i et Slags Spaa-domsaand paa en allegorisk Maade havde villet tilkjendegive sin Formodning om, at fremmede Folk engang vilde høste den Ager, den gamle Mand havde besaaet, og plukke Frugter af det Træ, han havde plantet (hvilket paa en vis Maade ogsaa skete, da Gaarden 1797 ved Fruens Giftermaal med sin Forvalter gik fra Familien). Meublementet var forresten kun simpelt: et stort Slagbord, en Dragliste med Skjænk, en Kaffeløbn, ved Siden af den en Lænestol og foran samme et Bord, under Speilet Datterens Klabeer, derpaa Herrens Chatol, et Stueuhr og et Theebord. Fra denne Stue kom man gennem det lille Sovokammer til den saakaldte „blaae“ Stue, der bar dette Navn af sit Betræk, hvorpaa man saae lutter bibelske Stykker, saasom Jsaks Offering, Rebekka ved Brønden, Moses Opdragelse af Vandet, Sephtas Modtagelse af sin Datter o. s. v. Af Meubler forefandt man her et indlagt Skab paa Fod, 2 chinessiske Hjørneskabe med allehaande Duffer af Mlabast og et Speil med Consolbord under. Derfra kom man endelig til Storstuen, som udmærkede sig saabel ved at den havde Udsigt til alle 3 Sider, nemlig med den ene Side til Borgegaarden, med den anden til Indkjørselsporten og med den tredie til Ladegaarden (da derimod Sovokammer og Blaaastue blot havde Vinduer til Ladegaarden og

en altfor umiddelbar Udfigt til den uhyre Mødding, der saa at sige var næste Nabo til det Statit, der til Hegn for Espalietræerne var anbragt omkring Stuehusets sydlige Side), men fremfor Alt ved sit fremmede og udenlandske Betræk, der forestillede lutter Scener af den græske og romerske Mythologie, f. Ex. Cybele i sin af Løver forspændte Vogn, Neptun i sin af Hvalfiske trukne Muslingskal, Juno med sine Paa-fugle, Jupiter, som kyser Phaetons Heste med sin Lynild, Kris, som nedstiger paa Regnbuen o. s. v. Og troer man i Almindelighed, at Maleren havde valgt disse fremmede og udenlandske Sindbilleder til denne Stues Decoration for derved at vise, at den var bestemt til at modtage Fremmedes Besøg, medens derimod Blaaftuens Decoration var valgt af det patriarchalske Liv forat vise, at denne Stue var bestemt for Familien selv og dens nærmeste Gjestebenner. Forresten havde ogsaa Storstuen med Hensyn til sin Størrelse og Anseelse kun faa og simple Meubler: en stor Ramin og ligeoverfor samme en Kanapee, paa de modsatte Sider 2 Speile med store gammelb dags indlagte Borde under og i det ene Hjørne af Stuen et 8 Dages Uhr.

Efter saaledes at have seet os om i Stuehuset, maae vi nu ogsaa gjøre Eierens Bekjendtskab. Han var af en gammel Præstefamilie, der kunde opregne sine Slægtled lige fra Kong Hanses Tider og allerede den Tid talte over 1100 Medlemmer og blandt dem en overordentlig Deel saabel geistlige som verdslige Embedsmænd. Hans Fader var Hr. Alexander Hansen, Præst i Scheby og Otterup i 51 Aar og i de sidste 16 tillige Provst i Lundeherred, som døde 1741, og hans Moder var Forpagterens Datter paa Dregaard Anne Marie Lauridsdatter (Hvid), som døde 1725. Selv var han født Langfredag den 2 April 1711, blev 1733 Student, 1737

Foged paa Margaard, 1747 Foged paa Rastenberg og der gift den 8 Oct. 1750 med Eieren Justitsraad Dreiers Datter Wolborg. 1754 kjøbte han Østrupgaard, 1758 blev han Krigsraad, 1761 døde hans Frue, og 1767 kjøbte han Dringlesgaard, men døde 1787. Hans Børn vare

1. Jens Dreyer, f. 12 Aug. 1751 og død 1753.
2. Alexander, f. 1752 og død 1753.
3. Ane Elisabeth, f. 26 Marts 1754, gift 16 Oct. 1772 med Christen Vegtrup, Sognepræst i Åstrup, Lulstrup og Hvilsted i Jylland, men død den 14 Juli 1792.
4. Jens Dreyer, født 6 Dec. 1755 og gift den 9 Febr. 1787 med Biskop Ramus's Datter Anne Elisabeth Ramus.
5. Anne Marie, f. 24 Mai 1757, gift 31 Mai 1776 med Cancellieraad Claus Wedel Simonsen.
6. Sara Margrethe, f. den 18 Dec. 1758.
7. Alexander, f. den 26 Dec. 1760, gift den 3 April 1789 med Amtsforvalter Østrups Datter Frederiche.

Den Tid, vi her omtale, var sal. Krigsraaden 65 Aar gammel; og da hans Børn paa hans Kones Begravelsesdag (1761) havde afstryglet ham det Løfte ikke at give dem Stedmoder, sad han nu paa 15de Aar hen som Entemand. Jeg mindes ham endnu ret godt (en halv Snees Aar senere) i hans store Lænestol ved Kaffelønnen med den store Papahue og den brogede Sloprok samt Bibelen foran sig paa Bordet; ¹⁾ hvorimod man, naar han var paaflædt eller drog i

¹⁾ ligesom hans Liebhaberier ogsaa den Tid interesserede mig utroligt. Han havde nemlig ikke blot en grændsesløs Apathie mod Fiuer, der foruroligere ham i stor Mængde, da han havde Nøddingen tæt udenfor sine Vinduer, og dem han derfor ogsaa forfulgte paa alle optænelige Maader og anstillede formelige Klappagter efter; men han havde

Selskab, som oftest saae ham fremtræde i en overslaaren eller saakaldet „grundmuret“ og derhos stærkt pudret Paryk uden Buxler, men med Pung i Raffen; 1) hvidt Halsbind uden

desuden ogsaa 2 Passioner, der satte hele Omegnens Dreng, som han betalte for at tilfredsstille samme, i en uafbrudt Activitet: den ene var hans Forkjærlighed for Wiberg, der udgjorde hans kjæreste Spise, og den anden for smukke Duer, dem han elskede overordentligt høit; i hvilken Anledning Omegnens Dreng derfor ogsaa med Hensyn til det Første narrede Wiben til at gjere langt flere Æg end sædvanligt, da de satte Wibe i dens Rede, som forhindrede Wiben i at ligge paa sine Æg, hvorfor den stræbte ved nye Æg at tilbakte Wibene; men med Hensyn til det Andet narrede Drengene derimod Krigsraaden, da hans Wibe af Alberdom bleve svækkede, idet de folgte ham „malede“ Duer, som han vel for Diebliffet beundrede, men hvis Herlighed dog med den første Pladsregn var forsvunden. Forresten minde jeg ham i Grunden mere som en Mand end som et Menneske; ethvert Ord han talte forekom mig som fra en anden Verden, og min Frefrygt for ham (der i en ikke ubetydelig Grad derved forøgedes, at jeg i min barnlige Eenfoldighed indbildte mig, at de under Kongens Forordninger anbragte Bogstaver L. S. (o: loco sigilli) vare hans Navn (Lauritz Schæbye) var derhos saa stor og ubegrændset, at blot Navnet: „den hvide Paryk“ (som vi sædvanligviis kaldte ham) diebliffelig bragte mig til Ro, selv i min overgivneste Tummel.

- 1) undertiden dog ogsaa til Stads den saakaldte Mongeparyk. I alle Tilfælde kostede denne „hvide Paryk“ en af mine Forældres Tjener engang de modige Laarer. Der var nemlig stort Selskab paa Østrupgaard, og min Moder havde paa Tjenerens egen Anmodning bedet sin Faber, at hendes Tjener maatte varte op ved Bordet istedetfor Stuepigen, da hun troede, at han vilde stille sig bedre ved det. Denne Ven blev ogsaa bevilget; men da vor gode Tjener skulde bære Suppen ind, som uheldigviis var Koryvelsuppe, skred hans Fod, idet han vilde sætte Terrinen for Krigsraaden, og al Suppen strømmede nu ned over Krigsraadens hvide Paryk, hvorved Koryvelen satte sig saa fast i de hvide Haarløkker, at kun en Parykmagers Kunst kunde

Sloise, hvid blommet Manskjertsjorte uden Krøs; mørkegrøn Kjole med Ermer, som stumpede paa Forarmen, men havde store runde Opflag med Knapper omkring; Manskjertsjorten med sine Folder stærkt fremstikkende foran Ermet og i samme store Kniplings-Manskjetter, som dog kun naaede til Haand=leddet; Kjolen uden Krave og dybt nedfaaren i Halsen, med 2 Rader Knapper; rød Vest, som ogsaa var uden Krave, stærkt nedfaaren i Halsen og meget aabenstaende, med 1 Rad Knapper og lange Skjød med Lommer i; sorte Knæbuxer og en lille trekantet Hat under Armen (saaledes er han i det Mindste afbildet paa et Portrait, der endnu er i mit Børge). Forresten havde han et lille fedt Ansigt, en tyk opstaaende Næse, dobbelt Hage og et i sig selv mildt og muntert Udseende, som dog ved den tiltagende Alderdoms sædvanlige Anarvorrenhed ikke lidet blev formørket. Iøvrigt var han en gudfrygtig Mand, havde inderlig Lyst for Guds Huus og en sjelden Erbødighed for den udbortes Guds tjeneste, holdt dagligdags sin Huusandagt, læste flittigt i Bibelen og viste sig stedse gæmild imod Kirken og de Fattige i Sognet. ¹⁾

oprette den libte Skade. Denne Ljener, der engang havde et lignende Uheld paa Elved, da han faldt med en Terrinsfuld Syresuppe i Døren, hvorved de haardfogte Eg rullede rundt omkring paa Gulvet i Spisevarelsset, hed Lars Hansen eller Banggaard, blev siden Procurator, men indviklet i en midlig Sag, dømt paa sine 3 M., hvorved han mistede sin Procuratorbevilling (jfr. Db. Abt. Av. 1814 Nr. 116), og skal siden være død som Spekhøker i Kjøb.

- 1) Men det hører til Synderlighederne i den menneskelige Character, at han, med al sin viftnok oprigtige Guds frygt, dog aldrig kunde troe, at der efter Døden ikke skulde gjøres Forskiel paa de Rige og de Fattige eller, rettere sagt, paa de Strabsomme og de Doyne. Han erkjendte tilfulde, at vi Alle i enhver anden Henseende ved Døden blive lige; men han troede desuagtet ikke, at det kunde stemme med den gud-

Hans to Sønner, den ene 21 og den anden 16 Aar gammel, agerede Forvaltere hos deres Fader. Deres som oftest overgivne Munterhed stak paa en paanfaldende Maade af mod den ved enhver Leilighed moraliserende Gamles Mænskelighed og Strengbed; forresten vare de især bekjendte som vældige Strandjægere, en Bestjefstiggelse, de dreve med saa stor Iver, at de endogsaa byggede sig Huse af Tis paa den tilfrusne Strand og vaagebe der i de kolde Vinternætter forat oppasse Svaner og Vilbgæs. Disse muntre og jagtlystne Brødre havde derfor ogsaa vænnet deres 19-aarige Søster (thi den ældre var 3 Aar forinden bleven bortgiftet til en Præst i Jylland), som den Tid forestod Faderens Huus, til Jagt og alskjønns andre Drengesveller; ¹⁾ men desuagtet havde hun, — skøndt ogsaa Moderen tidlig var hende frabød, — dog nydt, hvad man den Tid kaldte, en god Opdragelse, det vil sige, hun var ikke blot underviist i Christendommen, men ogsaa opdragen i Guds frygt og anholdt til Orden og Flittighed, havde lært at skrive maadeligt, at regne ved Hjælp af Søren Mathiesens Regnebog, at klimpre et

dommelige Retfærdighed, at den Doyne skulde have det ligesaa godt efter Døden som den Flittige; en Idee, hvoraf man i det Mindste lærer saa Meget, at han ansaae Flittighed og Stræbsomhed for en af Menneskets største Fuldkommenheder.

- 1) Deeltagelse i en sliq Drengemanøver havde saaledes engang nær kostet hende Dinene; thi da hendes Brødre havde taget Ungerne fra en Ugle, der havde sin Rede i Haugen, og hun formødentlig transporteret samme hjem i sit Forklæde, hævnedes Uglen sig ved om Aftenen at staae ned i hendes Hoved; og da hun, ved at staae sit Forklæde op over Ansigtet, var saa uheldig at fange Uglen i samme, forfattede den saaledes indespærrede Ugle hende med sit Næb og sine Kløer sliqe Rifter og Klænger i Ansigtet, at man endogsaa i flere Dage frygtede for, at hun skulde miste sine Dine.

Var udenadslærte Stykker paa et førstemt Klaveer, at frem-
 sige nogle franske Ord og Talemaader og at gjøre sin Com-
 pliment, træde sin Menuet og hoppe sin Engelsklands efter
 Kunstens Regler. Men hvad hun bedst havde lært var at
 spinde, binde, strikke, knytte, kniple, sye, brodere, filere og, om
 just ikke at forestaae, saa dog at være til Nytte i en Huus-
 holdning. Hun var efter Alles Forsikkring den Tid (for
 Kopperne marqverede hendes Ansigt) en deilig Pige; men
 den Undseelse, hvortil man den Gang under Navn af „Ar-
 barhed“ tvang sig i Selstaber, vilde vistnok gjøre, at vi nu
 vilde have anseet hende for keitet og stiv; 1) ligesom hendes
 Klædedragt nu i vore Dine vistnok vilde have vanziret selv
 den smukkeste Skabning. Thi hun fremtraadte formodentlig
 første Gang for sin tilkommende Brudgoms Dine i følgende
 Costume: en Adriæne med tilhørende Smælt og Skjørt af et
 Slags tykt hvidt Silketoi med store tykt brocherede Silke-
 blomster af allehaande Couleurer, garneret med rødt og hvidt
 Flor med Silkeblonder i Kanten, og derhos langt og smalt
 indsnøret Liv, 2) høihælede Skoe med Spænder, og Haaret
 opfat i Toupee.

1) Saavidt jeg mindes, existerede der den Tid en Bog, der under Navn
 af „den borgerlige Hofmesterinde“ blev tagen meget paa Raads med
 ved Pigeboerns Opdragelse, og hvor blandt Andet en af Anordnin-
 gerne for en ung Piges „anstændige“ Opsyrelse under Maaltidet eller
 ved Bordet, saavidt jeg husker, var den, at hun skulde fæste en Knap-
 penaal foran sig i Dugen og stedse under Maaltidet have sine Dine
 rettede paa samme, for ikke at lade dem fare omkring til Herrerne,
 der sad ved Bordet.

2) I det Mindste var dette hendes Confirmationsskjørtel eller maaskee hen-
 des Møbers til Datterens Confirmation forandrede Brudskjørtel; thi
 det Slags solide og fast uopslidelige Toi; man den Tid brugte, gif
 som oftest ogsaa i Arv fra Slægt til Slægt.

Da iøvrigt Alt formodentlig forud tilbørligt var overveiet, afgjort og arrangeret, og man den Tid i Almindelighed ikke spurgte Børnene om deres Samtykke, men ansaae Ægtefæltet mellem dem som et Anliggende, der blot vedkom Forældrene, saa var ogsaa Modtagelsen, vor Frier nød, i det Hele taget god, skjøndt vistnok afmaalt og stiv, og havde derhos til Følge, at Krigsraaden og hans Datter kort efter gjorde Contravisit forat besee den tilkommende Svigersøns Leilighed, og at Alt nu, — efter de tilbørlige Smaaaindviendinger fra Brudens Side, — blev, som man kalder det, klappet og klart. Den øvrige Tid af Aaret hengik med Bister og en regelmæssig Berlen af Kjærlighedsbillerter, Gratulations- og Bindebreve; og efterat nu Brudgommens Halvsøsters Datter eller den gamle Frues Stebbatters Datter, som hidtil havde opholdt sig paa Skoubogaarden, først paa Aaret 1776 der paa Gaarden havde haft Bryllup og saaledes havde gjort Plads for den unge Frue, saa holdtes nu det egentlige Bryllup med al tilbørlig Pomp paa Sløbogaarden. Baade Kof og Friseurer vare fra den nærliggende By (Odense) til denne Fest forstrevne, og Omegnens Adelsmænd, Herremænd og Honoratiøres (f. Ex. af verdslige: Herstaberne fra Dallund, Margaard, Anderupgaard &c., og af geistl.: Biskop Ramus og adskillige Provster og Præster) samtligen indbudne. Brylluppet var et af de saakaldte Stuebryllupper, ¹⁾ og Bielsen

1) ved hvilken Leilighed sal. Krigsraadens prægtige Porcelain vistnok ogsaa kom i Brug; thi han havde (hvad som vel Gaa paa den Tid kunde opvise Magen til) et Stel kinesisk Bordtoi, som en Ostindiefarer havde skaffet ham directe fra China, og paa hvis enkelte Fader, Tallerkener o. s. v. hans fulde Navn med Aarstal &c. i Porcelainet var indbrændt.

foregik om Aftenen i den saakaldte Blaastue, ved hvilken Leilighed Bruden fremtraadte til Brudeskamlen i Adriæne med Sløv og Pocher af pallieguult brocheret Løi eller stribet Taft med Blomster i, Skjørt og Smæk af samme Slags; Adriænen derhos garneret med samme Slags Løi, men med Silkeagramaner ved begge Sider forned og i Halsen, langt snøret Liv, korte Ermer med Manskfjetter af samme Løi, men under samme 3-dobbelte Flors Manskfjetter med fine Kniplinger for, af det Slags som den Tid kaldtes Agastanter, som vare meget bredere nedentil (hvor de havde $\frac{1}{2}$ Alens Brede) end foroven; Skjørtet med $\frac{1}{2}$ Alen bred Fabel af samme Løi, ligeledes paa begge Sider med Silkeagramaner besat, og nedensfor Fabelen en Garnering af samme Løi og paa samme Maade med Agramaner indfattet; Hovedhaaret høit opsat med Pudder i og istedetfor Krands besat med en stor Mængde Blomster samt Begyndelsesbogstaverne af Brudgommens Navn i indfattede Stene; steenbesatte og emailleerte Guld-Roser i Ørene; om Halsen et smalt sort Fløielsbaand, hvorfra et med Stene besat emailleert Guldhjerte nedhængte; paa Halsen et hvidt Melkeflors Tørklæde med hvid Silke-Bande; en stor Deel Ringe paa Fingrene samt hvide Allunshandsker; Elfenbeens Vifte med Portraiter paa Siden og af Guld indbrændte Figurer i Haanden; Gulduhr ved den ene og Guldetui ved den anden Side; hvide silkede Strømper, høihælede Støv af samme Løi som Adriænen, og med Stene indlagte Skospænder. Brudgommen fremtraadte derimod med pudret Haar, opsat i Toupee med Bukler ved Siden og Pung i Nakken; Halsklud med Sløife; fin Manskfjettskjorte med Kalvekros og Manskfjetter; pallieguul Klædes-Rjøle, Vest og Knæbuxer, Alt foret med selidongrønt Taft, uden Krave og Nabatter, men med Guldtraads folierede Knapper og Ta-

fler paa Siderne; Guldbrokades Knæbaand og Steenspænder, Skoe med hvide Silkestrømper og Chapeaubas under Armen. Hvorimod hun den næste Dag, da de gif unge Folk i Kirke, iftedetfor Blomster havde paa Hovedet den saakaldte „Krone,“ som skulde betegne Konehuen og var en lille Kniplings-Op-sats, som sad paa Spidsen af Haaret og havde lange bagtil nedhængende saakaldte „Hængler,“ samt en Abriæne af mørkegrønt sribet og brocheret Taft med allehaande Couleurs Blomster i, og forresten som den forrige Dag; ligesom han paa denne Dag bar kjødcouleurs Klædes Klædning. Det regnede ved denne Leilighed ned over det unge Brudepar saavel med trykte som utrykte Bryllupsfange og Gratulationsvers, hvoraf endnu 3 ere opbevarede.

Efter flere Dages Gilde, Visiter og Contrabister vendte endelig de unge Folk tilbage til Skoubogaarden, hvorhen de, som sagt, ved denne Leilighed medtog en Pleiedatter, hvem jeg skulder en stor Deel af de foregaaende Efterretninger, og hvor de, — efter først i flere Uger at have modtaget Gratulationsvisiter og i ligesaa mange aflagt Contrabesøg, — omsider kom til Nolighed og nu, som unge Folk, opsløge deres Bolig i den søndre Fløi af Gaarden, nemlig i den saakaldte Blaastue og den tilgrændsende fordums Skole, og her for største Delen førte deres egen Deconomie, ¹⁾ men spiste desuagtet hver Middag hos den gamle Frue, som vedblev at behøve Hovedbygningen og endnu stedse, som forhen, vedblev at bestyre det Hele. Ved disse Leiligheder spistes der stedse til daglig „paa Tin“ 3 Retter Mad, men om Søndagen deri-

¹⁾ hvorfor Justitsraadinden ogsaa fra 1776 af og indtil sin Død svarede sin Son Renter af de ham som Fædrearsv tilskrevne 10,000 Rbl. med 350 Rbl. aarlig.

med „paa Steentoi“ 4 Retter Mad, med Myrberg = forføl-
vede Gæster og Knive. Ogsaa var der, foruden de egentlige
Stadsvister af Omegnens Adelsmænd og Rangs personer, —
om Søndagasten stedse Selskab hos Fruen af Egnens simp-
lere Honoratiores, nogle Officerer, ¹⁾ en Birkedommer, ²⁾
en Ridefoged, ³⁾ en Skovfoged ⁴⁾ og en eidevant-Forval-
ter, ⁵⁾ vel ogsaa stundom af Herredsfogden ⁶⁾ og nogle af
Omegnens Præster. ⁷⁾

Men idet jeg saaledes, hvis jeg vil give en Skildring af
den „doværende Levemaade paa Gaarden,“ ogsaa nødfages
til at omtale disse Husets saa at sige stadige Gæster noget
nøiere, og jeg saaledes derved kommer til at skildre en Lids-

1) En Major Overkam, der 1775 boede paa Høvedgaarden, hvor Capi-
tain Suchow 1769-71 havde boet; en Lieutenant Ellienpalm, der
1775 og 76, og en Lieutenant Fuglebe, der 1775 og 78 beboede
Pølsogaarden i Bessinge.

2) Mads Hvid (Jensen Arreboe), der først boede paa Nagaarde og siden
paa Nymark og var bleven Birkedommer ved Martinus Holsted Død
paa Maderupgaard 1773.

3) Formodentlig Christian Anthon, der fra 1768 havde været Foged paa
Elved, men 1776 var bleven det paa Gyldensteen; skjønt ogsaa Ernst
Braadt, der fra 1753 havde været Foged paa Elved, endnu boede
paa Bentelykke.

4) Bøll fra Hedeboerne.

5) Christoffer Schiøp, der indtil 1753 havde været Foged paa Elved,
men fra den Tid boede paa Maderupgaard.

6) Niels Jacobsen i Særlesf.

7) Ifær Stedets Sognepræst Hr. Østrup, der 1775 ved Proust Wester-
gaards Død var bleven Sognepræst i Bigerslef og Bessinge; Stedets
Capellan Hr. Ditlev Nabye, der fra 1773 boede paa Haugaard, og
en af Nabopræsterne, den Sidstnævntes Farbroder, Sognepræsten i
Særlesf Hr. Peder Jacob Nabye, der allerede da (1775 = 80) var
mellem 59 og 64 Aar og havde været Præst i 33 til 38 Aar.

alder, der grændser saa nær op til vor nuværende, nødsages jeg ogsaa til alt forud at gjøre Undskyldning for den Oprigtighed og Frimodighed, hvormed jeg har behandlet samme; thi naar en Historieskriver ikke turde berette, hvad han virkelig havde hørt om de Paagjeldende, eller de Sagn og den almindelige Mening, der havde hersket paa Egnen om samme (hvad enten de saa i deres hele Omfang vare sande eller maaskee allensals blot vare „Røg af Brande“), saa blev jo den hele nyere Historie til et aldeles Nul og Intet. Jeg har altsaa vel fortalt, hvad jeg havde hørt sige eller hvad Nygtet berettede om disse Mænd; men deels veed jeg, at det er forebragt med Moderation, og at jeg har bortskaaet det meest Anstødelige (forsaavidtsom det ikke udgjorde aldeles nødvendige Bidrag til Tidsalderens Characteristik); ligesom jeg ogsaa veed, at alle her omtalte Personer forlængst ere afdøde, og at de fleste af dem ingen Slægtninge have efterladt sig; og selv hvor dette Sidste endogsaa skulde være Tilfældet, der troer jeg, at disse (selv om de endogsaa fik min Bog i Hænde, der, ved det at den ikke er i Boghandelen, kan ansees som halvt Manuscript) ville finde, at jeg ligesaa lidt har skaaet min egen Families Svagheder som deres (ligesaa lidt som jeg under Fortættelsen har i Sinde at skaae mine egne). Og jeg har saaledes ogsaa Grund til at haabe Tilgivelse af disse, ifald jeg i min Tver som Historieskriver skulde have opfrisket et eller andet Sagn, som Familien længst troede og maaskee ogsaa helst ønskede glemt. Men da ethvert Træk til en Tidsalvers Characteristik, der, skjøndt saa nær paagrændsende, dog i saamange Henseender var saa aldeles forskjellig fra vor nuværende, som Historieskriver maatte være mig vigtigt, saa stod det ikke i min Magt at opfylde mine Pligter som saadan uden tillige at sige, hvad der i denne

Henseende maatte forekomme mig vidværdigt; og jeg haaber saameget mere Tilgivelse i en Tidsalder som nærværende, der virkelig, al sin Klage over Pressetvang uagtet, i den Grad fortjener Navn af Publicitetens, at man ikke blot om de Døde, men endogsaa om de Levende, ikke blot om de Lavere, men endogsaa om de Høiere, og det selv i offentlige Blade, saagodtsom tør sige Alt, hvad man hører, og det endogsaa uden halv saa god en Hjemmel som den jeg har, for hvad jeg har sagt om en enkelt længst afdød Herremand, Præst, Proprietair eller Forvalter, og det i et Skrift, der ikke engang er i Boghandelen og altsaa kun har en saare indskrænket Publicitet, men som blot skal tjene til at opbevare disse Bidrag til en nu forsvunden og uden slige „Memoirer“ snart forglemte Tidsalvers Characteristik for vore tilstundende Efterkommere. Thi spørges der om, hvad Hjemmel jeg har for disse mine Smaaahistorier og Anecdoter, da ere de ingenlunde blot „løse“ Nygter, men tværtimod „Local- og Familiefagn,“ og ere derhos, saa at sige, samtidigt med de Begivenheder, de angaae, optegnede, eftersom jeg selv allerede fra 1803 af har holdt en endnu vedvarende Dagbog og i samme ikke alene antegnet mine egne Smaaegivenheder, men ogsaa det Betydeligste af, hvad mine Forældre og vore Omgangsvenner om Gaarden, Familien og dens Naboer fortalte mig. Meget har jeg vistnok unbladt at antegne, især for den Tid, hvor jeg var fraværende paa Universiteter og paa Udenlandsreise; men hvad jeg derimod optegnede, var mig i samme Dieblid snart af den Ene og snart af den Anden fortalt, og kan altsaa vel i en eller anden Henseende være urigtigt, men har dog her paa Egnen været et almindeligt Nygte og er ingenlunde af mig i mindste Maade forvansket eller nogensinde senere blevet modsagt eller gjendrevet. Dernæst har min sal. Tante Mad.

Frederikke Schebye ligeledes ført Dagbog fra 1794 til 1815, der ogsaa nu er i mit Børge og i mange Dele har tjent mig til Fuldstændiggjørelse af, hvad jeg selv i en eller anden Henseende kunde have forsømt at antegne. Endelig er det i alle Tilfælde (selv om det end ikke i Ordets strengeste Forstand og i alle dets enkelte Dele skulde være sandt og paalideligt eller i det Mindste juridisk beviisligt) dog heller ingen Forbrydelser, jeg anfører om disse vort Huses daværende Gjester, men det er i Grunden kun Egenheder og Synderligheder; hvorved det vel er at mærke, at hvad der nu synes os synderligt, ja! maaskee endogsaa latterligt, var det i den Tidsalder saagodtsom aldeles ikke, fordi det da i større eller mindre Grad, og snart paa denne og snart paa hiin Viis, i Grunden var almindeligt hos Alle at udmærke sig ved visse characteristiske Særegenheder, et i Almindelighed raat og tilsyneladende barsk Udvortes og en som oftest skarp, knudret og kantet Omgangstone, der i vor mere afflebne og polerede Tidsalder ikke kan andet end støde an mod vor mere forfinede og forfjælede Natur. Dernæst var det den Tid ogsaa Skik og Brug, at man kunde taale en Spas, om den endogsaa var nok saa drøi, ja! selv om den angif En selv, naar den blot var morsom og piquant; og naar man altsaa vil skildre Tidsalderen, da kan man ikke andet end medtage de drøie Sandheder, de den Tid sagde hinanden, og som vel nu vort forvante Øre vil ansee for Fornærmelser, men som dog i Grunden hverken vare mere eller mindre end en gedigen Spas, der den Tid modtoges og gjengjeldtes med Lige for Lige. Thi det var ingenlunde nogen lumst Bagtale, der sneg sig omkring i Mørket; men man sagde hinanden sine Feil og Pudseerligheder lige i Dinene og fandt sig igjen i de tilbørlige Represalier.

N e t t e l f e r :

- Pag. V (Foreindr.) Lin. 37 grundebe læs grundet
— — — — — Harbøger I. Harbøg
— VI Lin. 16 . I. ?
— 12 — 12-13 Attestatø I. Attestatus
— 46 — 12 først I. første
— 50 — 9 18 I. 1718
— 57 — 12 Nerbligen I. Nerblingen
— 102 — 18 Straa- I. Straa-
-